

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

บทนี้จะเป็นการแสดงผลการศึกษาวิจัย โดยการนำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะแบ่งการแสดงผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการแสดงผลการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่สอง ซึ่งเป็นสมมติฐานเสริม คือ ความไม่รู้ถึงแก่นของปัญหาชุมชน มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน ส่วนที่สอง เป็นการแสดงผลการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อแรก คือ การที่พรรคการเมืองยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประโยชน์ส่วนตัวนั้นได้รับการยอมรับจากประชาชน มีส่วนทำให้ประชาธิปไตยไม่พัฒนา

แบบสอบถามหรือเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ชุด คือชุดที่ใช้สำหรับพรรคการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะใช้ทดสอบสมมติฐานข้อแรก และชุดที่ใช้สำหรับประชาชนกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะใช้ทดสอบสมมติฐานทั้งสองข้อ

การสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับทดสอบสมมติฐานข้อแรก ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาทฤษฎี ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบความคิดและกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

ส่วนการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับทดสอบสมมติฐานข้อที่สอง ผู้ทำวิจัยได้ศึกษา บทความ ข่าวประจำวัน งานวิจัย เอกสารการประชุมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม*

*ผู้วิจัยมีโอกาสดูชักถามคุณอุตร ตันติสุนทร และคุณเสกุต สันติเมทนีดล และประเด็นที่ชักถามนั้นตรงกับผลงานวิจัยที่ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามในบางส่วน

การแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในกรุงเทพฯนั้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับประชาชนทั้งหมดเป็นจำนวน 140 คน และเพื่อให้สอดคล้องและสะดวกในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มตัวอย่างตามโควตา (quota sampling) โดยมุ่งเจาะจงให้ตัวอย่างประชากรกระจายอยู่ตามกลุ่มต่างๆ คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวอย่างประชากรที่กระจายอยู่ในกลุ่มต่างๆนี้จริง จึงแจกแบบสอบถามในสถานที่ที่คิดว่ามีกลุ่มเป้าหมายอยู่ ได้แก่ บ้านพัก, ร้านค้า, ร้านอาหาร, ตลาด, สถานที่ก่อสร้าง, โรงเรียน บริษัท, ธนาคาร, สนามกีฬา, บนรถประจำทาง, สี่แยก เป็นต้น

จากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าว สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่าง (ประชาชน กรุงเทพมหานคร) ที่ใช้ในการทำวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่าง (ประชาชน) ที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	78	55.7
หญิง	82	44.3
รวม	140	100.0
<u>อายุ(ปี)</u>		
20-30	70	50.0
31-40	32	22.8
41-50	17	12.1
51-60	12	8.5
61 ปีขึ้นไป	9	6.4
รวม	140	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
<u>การศึกษา</u>		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	2.1
ป.1 - ป.6	25	17.9
ม.1 - ม.6	20	14.3
ปวช.-อนุปริญญา	20	14.3
ปริญญาตรีขึ้นไป	72	51.4
รวม	140	100.0
<u>อาชีพ</u>		
รับราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น/รัฐวิสาหกิจ	47	33.6
ลูกจ้างหรือพนักงานเอกชน	44	31.4
ประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย	7	5.0
แม่บ้าน คนงาน กรรมกร รับจ้าง	23	16.4
นักศึกษา	15	10.7
ไม่ประกอบอาชีพ	4	2.9
รวม	140	100.0
<u>รายได้ต่อเดือน (บาท)</u>		
ต่ำกว่า 1,000	5	3.5
1,001 - 3,000	23	16.4
3,001 - 6,000	43	30.7
6,001 - 10,000	29	20.7
10,001 - 20,000	18	12.8
20,001 บาทขึ้นไป	22	15.7
รวม	140	100.0

ส่วนแรก

เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าการที่ประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน ผู้วิจัยได้ยกกรณีศึกษาหรือปัญหาที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นปัญหาของกรุงเทพฯ มาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุหรือแก่นของปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งถามพฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว และเหตุผลของการกระทำนั้น

ในแต่ละปัญหาที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ยกสาเหตุของปัญหาขึ้นมา และให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นว่า สิ่งที่ผู้วิจัยหยิบยกขึ้นมาเป็นสาเหตุของปัญหาหรือไม่ ที่เป็นหรือที่ไม่เป็นนั้น เพราะอะไร การตั้งคำถามเช่นนี้ทำให้ทราบลักษณะการมองปัญหาและลักษณะการชี้ปัญหาของประชาชน และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้สอบถามประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรม ว่าเคยมีพฤติกรรมที่ตรงกับสาเหตุของปัญหาที่ผู้วิจัยยกมาหรือไม่ หากเคยหรือไม่เคยมีพฤติกรรมดังกล่าว เป็นเพราะเหตุใด การตั้งคำถามเช่นนี้ทำให้ทราบว่า ประการแรก ประชาชนทำในสิ่งที่เป็นปัญหาหรือไม่ ประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตนหรือไม่ ประการที่สอง ประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตนและทำในสิ่งที่เป็นปัญหาเพราะเหตุใด

ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา เมื่อพิจารณาประกอบกับพฤติกรรมเกี่ยวกับปัญหา (ว่าประชาชนทำในสิ่งที่เป็นปัญหาหรือไม่) จะทำให้เห็นว่าประชาชนที่ชี้ว่าสิ่งหนึ่งเป็นแก่นของปัญหา จะไม่กระทำในสิ่งที่เป็นปัญหานั้น และทำให้เห็นว่าประชาชนที่ไม่เห็นด้วยว่าสิ่งนั้นเป็นแก่นของปัญหา จะยึดประโยชน์ส่วนตน แล้วกระทำในสิ่งที่เป็นแก่นของปัญหา (แต่ตนไม่เห็นว่าเป็นแก่นของปัญหา) เพื่อให้ประโยชน์ส่วนตนบรรลุ

ส่วนสาเหตุที่ทำให้ประชาชนทำในสิ่งที่เป็นปัญหานั้น จะช่วยทำให้เห็นความหมาย หรือทำให้เข้าใจในความเป็นสาเหตุและความเป็นผลของการรู้แก่น/ไม่รู้แก่นของปัญหา และการไม่กระทำ/การกระทำในสิ่งที่เป็นแก่นของปัญหา

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในคำตอบ ดังนั้นนอกจากผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งมีประเด็นสำคัญดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ตอบแบบสอบถามด้วย

คำถามที่ใช้แบ่งออกได้เป็น 2 ตอน ตามกรณีปัญหาที่ใช้ศึกษา โดยในแต่ละตอนจะแบ่งออกได้เป็นตอนย่อยๆ ตามสาเหตุของปัญหาที่ผู้วิจัย งามาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการไม่ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม โดยสาเหตุของปัญหาที่ยกมาศึกษาได้แก่

- 1.1 สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร
- 1.2 สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจ คือ การที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร
- 1.3 สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร
- 1.4 สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนเน้นขั้นตอนเรื่องผลการเลือกตั้งไว้

ตอนที่ 2 ว่าด้วยวิกฤตสัญจร เป็นการศึกษาความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับสาเหตุของวิกฤตสัญจร โดยสาเหตุของปัญหาที่ยกมาศึกษาได้แก่

- 2.1 สาเหตุจากการฝ่าฝืนกฎจราจร
- 2.2 สาเหตุจากการมีจำนวนรถส่วนบุคคลมากกว่าผิวถนน

การถามคำถามนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดภาพการชี้ปัญหาของประชาชน ว่าประชาชนมีความคิดเกี่ยวกับปัญหานี้อย่างไร และประชาชนมีพฤติกรรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้เช่นไร และลักษณะความคิด/การชี้ปัญหาของประชาชน มีอิทธิพลต่อทิศทางของพฤติกรรมเช่นไร แต่การถามคำถามนี้มิได้เจตนาจะพิสูจน์ว่า กรณีปัญหาที่ยกมาศึกษานี้ แท้ที่จริงแล้วแก่นของปัญหาคืออะไร และมีได้เจตนาจะพิสูจน์ว่าความเห็นของประชาชนนั้นผิดหรือถูก รวมทั้งมิได้เจตนาจะพิสูจน์หรือตัดสินระดับสติปัญญาของประชาชน แต่ต้องการจะแสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนมองปัญหาต่างกันมีส่วนทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่ต่างกัน กล่าวคือ หากประชาชนเป็นผู้มีเหตุผล และจะกระทำในสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อตน ไม่สร้างปัญหาต่อตน ดังนั้น ผู้ที่มองเห็นว่าสิ่งหนึ่งเป็นปัญหา

หรือจะไม่ทำให้เกิดสิ่งที่ต้องการ ก็ย่อมจะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำสิ่งที่เป็ปัญหา นั้น แต่หากไม่เห็นว่าสิ่งนั้นจะนำไปสู่ปัญหา และประกอบกับเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งนั้น ประชาชนผู้นั้น ย่อมกระทำในสิ่งนั้น

การชี้ปัญหาของประชาชน และพฤติกรรมอันเป็นผลของการชี้ปัญหา

1.1 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัครหรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร ในฐานะที่เป็นสาเหตุ แก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

1.1.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ปรากฏว่ามีประชาชนร้อยละ 2.9 ที่ตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงินจากผู้สมัคร

1.1.2 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุและความเป็นผล ของการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร และของผลประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับนั้น

1.1.2.1 ประชาชนร้อยละ 18.6 มีความเห็นว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม ถ้าการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร ใช้เหตุผลของการรับเงินจากผู้สมัคร เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

1.1.2.2 ประชาชนร้อยละ 74.3 มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวม

1.1.2.3 ประชาชนร้อยละ 7.1 ไม่ชัดเจน ไม่แน่ใจ-ไม่รู้ว่าประโยชน์จะเกิดกับส่วนรวมหรือไม่

การศึกษานี้กำหนดให้ผู้รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงินจากผู้สมัคร และกำหนดให้ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้งมีการตัดสินใจด้วยเหตุผลดังกล่าว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่รู้แก่นของปัญหา (74.3%) นั้น มีมากกว่าผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา (18.6%)

ผู้ที่รู้แก่ของปัญหา หรือผู้ที่มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวมของประเทศ ถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงินจากผู้สมัคร หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือ ผู้ที่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกจากเกณฑ์การตัดสินใจ คือการที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวไว้ ซึ่งอาจสรุปเป็นประเด็นความคิดได้ดังต่อไปนี้

ก. การใช้เงินเป็นเครื่องตัดสินใจ จะทำให้ สส. ไม่มีพันธะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติภารกิจในฐานะตัวแทน และเป็นการมองข้ามผู้สมัครที่ไม่ได้ใช้เงิน ซึ่งการตัดสินใจด้วยเงื่อนงำนี้เกิดจากการที่ประชาชนด้อยคุณภาพ

ข. การใช้เงินเป็นเครื่องตัดสินใจ จะทำให้ได้สส. ที่ไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีคุณธรรม โกง มีอิทธิพลเข้าไปบริหารประเทศ ซึ่งไม่ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการคนดี (กระบวนการเลือกตั้ง ไม่ทำให้ได้ผู้แทนที่ดีเป็น input เข้าสู่ระบบ)

ค. ผู้สมัครที่ใช้เงินคือผู้ที่ไม่ปรารถนาดีต่อประชาชน การให้เงินเป็นการกระทำที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ส่วนตัวของผู้สมัคร และเมื่อผู้สมัครต้องใช้เงินจำนวนมาก เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง เมื่อได้เข้าไปปฏิบัติภารกิจจึงอาจฉ้อโกง เพื่อให้ได้ประโยชน์กลับคืนมาให้ได้มากกว่าที่เสียไป ซึ่งจะทำให้ผู้แทนนั้นมิได้ทำเพื่อส่วนรวม และมีได้ทำตามที่สัญญาไว้กับประชาชน

ง. เงินที่ประชาชนได้รับมาจากผู้สมัครมิได้เป็นประโยชน์ส่วนรวม และมีได้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการที่ประชาชนตัดสินใจเลือกด้วยเหตุผลที่รับเงินนี้ จึงไม่ทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม

จ. เงินที่ประชาชนรับมานี้ เป็นผลประโยชน์ที่ได้เฉพาะบุคคล คนบางกลุ่ม หรือเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น และยิ่งไปกว่านั้น การรับเงินนี้แม้ประโยชน์จะเกิดกับผู้ที่ได้รับ แต่ในระยะยาวจะทำให้เกิดปัญหากับส่วนรวม โดยประโยชน์จะเกิดกับผู้สมัครและพรรคพวก จะไม่เกิดกับประชาชนส่วนรวม และประโยชน์ที่จัดสรรให้ประชาชนก็จะไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนด้วย

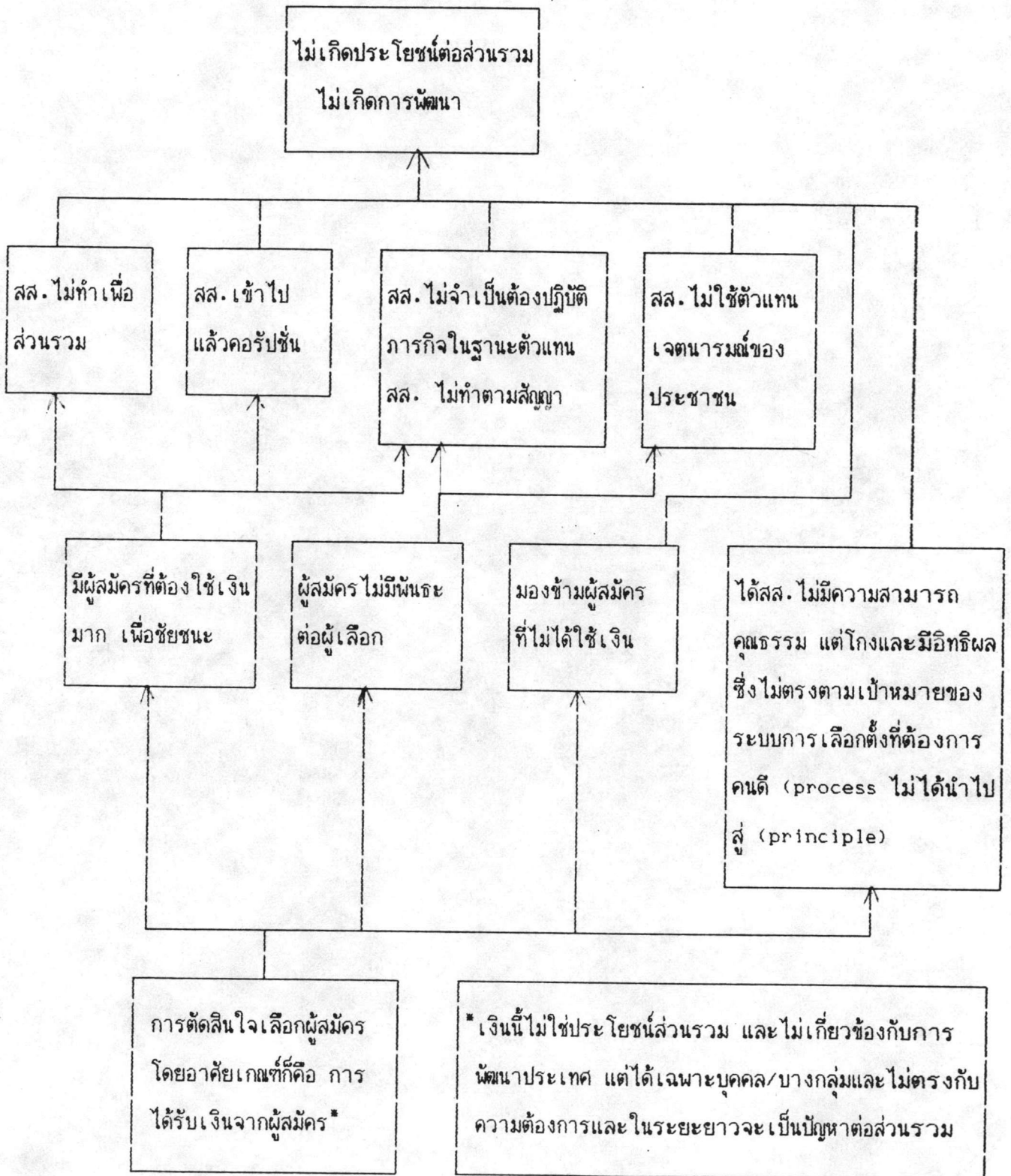
ฉ. การตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงินนั้นเป็นการทำลายหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการประชาธิปไตยต้องอาศัยตัวแทนความต้องการของประชาชนเข้าไปปฏิบัติภารกิจ เมื่อการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงิน สส. ย่อมมิใช่ตัวแทน

ความต้องการของประชาชนผู้เลือก จึงไม่อาจปฏิบัติภารกิจให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ (ทั้งนี้ เพราะประชาชนคือผู้ที่รู้ดีที่สุดว่าอะไรคือผลประโยชน์ของตน)

ช. หากในการเริ่มต้นมีการกระทำที่ขัดกับหลักการของประชาธิปไตย ผลลัพธ์สุดท้าย (output) จากระบบการเมืองก็จะไม่ใช่ประโยชน์ส่วนรวม ที่จุดเริ่มต้นนั้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้สมัครเสนอเพื่อให้ประชาชนใช้ตัดสินใจ หรือจะเป็นการตัดสินใจของประชาชนก็ตาม ต่างมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทั้งสิ้น

จากประเด็นความคิดที่สรุปมาเสนอนี้ จะทำให้เห็นว่าประชาชนมองการตัดสินใจในลักษณะดังกล่าวว่า เป็นแก่นให้เกิดปัญหาได้อย่างไรบ้าง ประชาชนกลุ่มนี้รู้ว่าเงินที่ใช้ซื้อเสียง หรือเงินที่ได้รับนั้นเป็นประโยชน์ส่วนตัว มิใช่ประโยชน์ส่วนรวม และเห็นว่า การตัดสินใจด้วยเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะทำให้มีผู้สมัครที่ต้องใช้เงินมากเพื่อชัยชนะ ซึ่งเมื่อผู้สมัครต้องใช้เงินมาก เมื่อเข้าไปในสภาจึงคอร์รัปชันและไม่จำเป็นที่จะต้องทำเพื่อส่วนรวม และผู้สมัครที่ใช้เงินนี้ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติภารกิจในฐานะตัวแทน การตัดสินใจด้วยเกณฑ์นี้ยังทำให้ได้ผู้สมัครที่ไม่มีพันธะต่อผู้เลือก ซึ่งเมื่อเข้าไปในสภาจึงมิได้เป็นตัวแทนเจตนาของประชาชน และไม่จำเป็นต้องทำตามสัญญา/ปฏิบัติภารกิจในฐานะตัวแทน นอกจากนี้การตัดสินใจด้วยเกณฑ์นี้ยังทำให้เกิดการมองข้ามผู้สมัครอื่นๆที่ไม่ได้ใช้เงิน และทำให้ได้สส.ที่ไม่มีคุณภาพ คุณธรรม แต่โกงและมีอิทธิพล ซึ่งเท่ากับว่า การเลือกตั้งดังกล่าวไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการคือได้ผู้ที่เหมาะสมเป็นตัวแทนได้ ซึ่งผลสุดท้ายประเด็นต่างๆเหล่านี้จะส่งผลให้ไม่เกิดประโยชน์ขึ้นกับส่วนรวม โดยสิ่งเกิดขึ้น (เงิน) จะไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน หรือสามารถแก้ปัญหา ตลอดจนทำให้เกิดการพัฒนาได้ เป็นเพียงประโยชน์เฉพาะหน้าของบุคคล อาจกล่าวได้ว่าประชาชนกลุ่มนี้รู้จักมองภาพรวม มองภาพระยะยาว ซึ่งอาจสรุปการชี้ปัญหาของประชาชนกลุ่มนี้ออกมาเป็นแผนภาพปัญหา (problem tree) ได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงปัญหาที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์คือ การได้รับเงินจากผู้สมัคร

ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา หรือผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมของประเทศ หากในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับเงินจากผู้สมัคร หรือกล่าวให้ชัดเจนคือ ผู้ที่ไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเกณฑ์ดังกล่าวเป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้เช่นกัน ซึ่งอาจสรุปและนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

ก. การใช้เงินเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องปฏิบัติในการเลือกตั้ง เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นควบคู่กับการเลือกตั้ง และด้วยเงินที่ใช้นี้ประชาชนจึงได้รับประโยชน์

ข. ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ เพราะเงินที่ได้รับจากผู้สมัคร

ประชาชนกลุ่มนี้ ไม่รู้ว่าเงินที่ได้รับนั้นมีใช้ประโยชน์ส่วนรวม และไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเหตุผลนี้ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม ไม่รู้ว่าการใช้เงินซื้อเสียง และการเลือกตั้งด้วยเหตุผล คือการรับเงินดังกล่าวนี้ มีใช้เรื่องธรรมดาสำหรับการเลือกตั้งตามแนวความคิดประชาธิปไตย และประการต่อมาคือไม่รู้ว่าเงินที่จ่ายให้ประชาชน หรือเงินที่ประชาชนได้รับมานี้ เป็นประโยชน์ส่วนบุคคลมีใช้ประโยชน์ส่วนรวม เพราะประชาชนทุกคนมิได้รับอย่างถ่วงหน้ากัน และยิ่งไปกว่านั้นมิได้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการหรือถือว่าเป็นผลประโยชน์เสมอไป และเงินที่ได้รับนี้ นับเป็นประโยชน์เฉพาะหน้าหรือประโยชน์ระยะสั้นเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดที่จะบ่งชี้ได้ว่าเงินที่ได้รับนี้จะทำให้ทุกคนสมความปรารถนาในระยะยาว หรือไม่มีสิ่งใดที่จะบ่งชี้ได้ว่าจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดในระยะยาวได้ เงินที่ได้รับนี้อาจเป็นประโยชน์กับประชาชนที่ได้รับในขณะนั้น แต่ไม่ช่วยแก้ปัญหาของทั้งประชาชนผู้นั้นและของคนอื่นๆ ได้อย่างเด็ดขาดแท้จริงถาวร เพราะไม่ใช้ทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนให้รู้แก่นของปัญหา และรู้ทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่รู้ว่าเงินที่ได้นั้นเป็นการบรรเทาหรือเป็นการแก้ที่อาการของปัญหาเท่านั้น โดยการตัดสินใจด้วยเกณฑ์นี้จะ เป็นอุปสรรคต่อประโยชน์ส่วนรวม

1.2 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนรับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร ในฐานะที่เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

1.2.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินใจ เลือกผู้สมัครปรากฏว่า มีประชาชนร้อยละ 7.9 ที่ตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับความช่วยเหลือ เป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร

1.2.2 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และ ความเป็นผล ของการใช้สิทธิเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร และของผลประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับนั้น

1.2.2.1 ประชาชนร้อยละ 25 มีความเห็นว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม ถ้าการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร ใช้เหตุผลของการที่ตนได้รับความช่วยเหลือ เป็นการส่วนตัวจากผู้สมัครเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

1.2.2.2 ประชาชนร้อยละ 67.9 มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม

1.2.2.3 ประชาชนร้อยละ 9.3 ไม่แน่ใจ ไม่รู้ว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมหรือไม่

การศึกษานี้กำหนดให้ผู้รู้แก่นของปัญหาได้แก่ ผู้ที่มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวม ถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการที่ตนรับความช่วยเหลือ เป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร และกำหนดให้ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้งมีการตัดสินใจด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ที่รู้แก่นของปัญหา (67.9%) มีมากกว่าผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา (25%)

ผู้ที่รู้แก่นของปัญหา หรือกล่าวให้ชัดเจนคือผู้ที่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกจากเกณฑ์การตัดสินใจ คือการที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวไว้ ซึ่งอาจสรุปคำอธิบายเหล่านี้ได้ดังต่อไปนี้

ก. การเลือกตั้งโดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการรับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร จะเท่ากับเป็นการละเลยที่จะพิจารณาถึงคุณสมบัติอื่นของผู้สมัคร

ข. การใช้เกณฑ์ดังกล่าวนี้ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จะทำให้ผู้สมัครที่ได้รับการ

เลือกตั้ง ไม่จำเป็นต้องทำเพื่อประชาชนส่วนรวมและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยเกณฑ์ดังกล่าวนี้

ค. การรับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ใช้สิทธิแต่ละคน และการใช้สิทธิด้วยเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ก็เป็นเรื่องการใช้สิทธิส่วนตัวของผู้ใช้สิทธินั้นๆ

ง. ถ้าผู้ใช้สิทธิเลือกผู้สมัครนั้นๆ เกิดจากการรับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร แม้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ใช้สิทธิผู้นั้น แต่จะทำให้ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมในที่สุด และจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมอีกด้วย เพราะจะเป็นการมองข้ามผู้สมัครที่มีคุณภาพที่ไม่ได้ใช้เงิน และในระยะยาวผู้ที่ได้ประโยชน์จากการปฏิบัติการกิจ หลังจากได้รับการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะจำกัดอยู่เพียงบางกลุ่มเท่านั้น

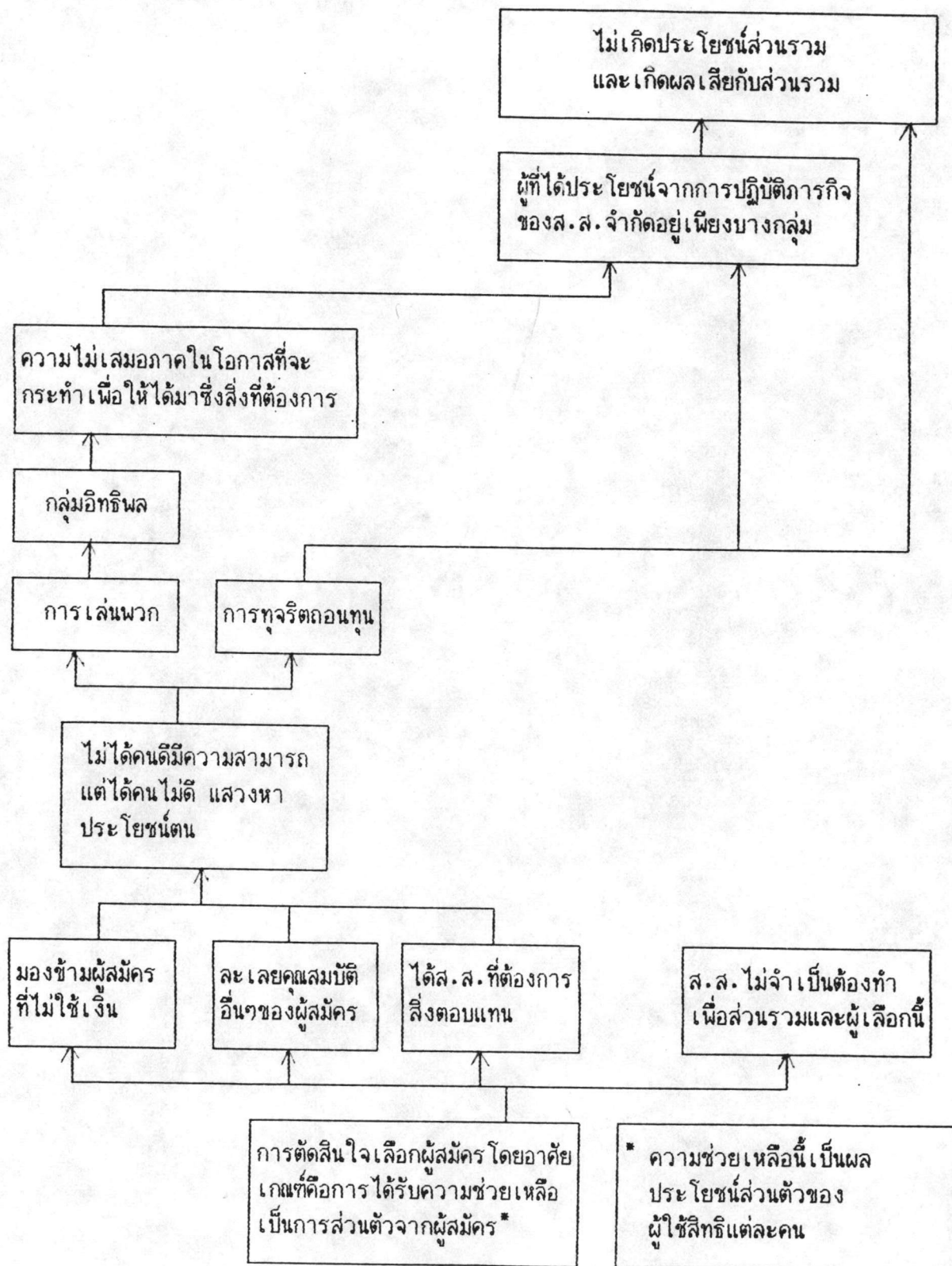
จ. ผู้สมัครที่เสนอความช่วยเหลือส่วนตัวนี้ ให้ประชาชนใช้เป็นเกณฑ์พิจารณา คือผู้ที่ต้องการสิ่งตอบแทน ดังนั้นเมื่อได้รับการเลือกตั้งจึงจะถอนทุน ดังนั้นการเลือกผู้สมัครเหล่านี้ หรือการตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์นี้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดมีการทุจริตขึ้นภายหลัง

ฉ. การเลือกตั้งด้วยเกณฑ์นี้อาจทำให้ได้คนไม่ดี ไม่มีความสามารถ ซึ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน อันจะทำให้เกิดการคอร์รัปชันขึ้นได้ และยิ่งไปกว่านั้นการเลือกตั้งด้วยเกณฑ์นี้ยังอาจทำให้เกิดการเล่นพรรคเล่นพวก เกิดกลุ่มอิทธิพลขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสที่จะกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

ช. หากในการเริ่มต้นผู้สมัครและผู้เลือกไม่มีคุณสมบัติที่ต้องการแล้ว ผู้ที่เข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ย่อมจะไม่มีคุณสมบัติที่ต้องการ

จากตัวอย่างคำอธิบายประกอบที่ยกมาเสนอนี้ จะทำให้เห็นว่าประชาชนมองการตัดสินใจในลักษณะดังกล่าวว่า เป็นแก่นให้เกิดปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวมได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงในความเป็นเหตุและผลได้อย่างชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปการชี้ปัญหาของประชาชนกลุ่มนี้ออกมาเป็นแผนภาพแสดงปัญหา (problem tree) ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงความเป็นแก่นปัญหาของการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์ คือการได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร

ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา หรือผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวม หากในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการรับความช่วยเหลือ เป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร หรือกล่าวได้ชัดเจนคือผู้ที่ไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเกณฑ์ดังกล่าวเป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้น ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้เช่นกัน ซึ่งอาจสรุปและนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

ก. การช่วยเหลือในลักษณะนี้ของผู้สมัคร เป็นเรื่องของน้ำใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงาม และการที่เราเลือกผู้สมัครด้วยเหตุผลนี้ ก็เป็นเรื่องของการตอบแทนความดีนั้น

ข. ความช่วยเหลือในลักษณะนี้ของผู้สมัคร เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับ จึงถือได้ว่าทำประโยชน์ส่วนรวม

ค. การช่วยเหลือในลักษณะนี้ของผู้สมัคร และการที่ประชาชนเลือกผู้สมัครด้วยเกณฑ์นี้ จะทำให้มีความผูกพันทางใจระหว่าง สส. กับผู้ยื่น ดังนั้น สส. จะทำตามความต้องการของผู้เลือก เพราะความผูกพันนี้ ประโยชน์ส่วนรวมจึงเกิดขึ้น

ประชาชนกลุ่มนี้ไม่รู้ว่าความช่วยเหลือที่ได้รับนั้นมีใช่ประโยชน์ส่วนรวม และไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเหตุผลนี้ ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม มีความเห็นว่าการเลือกด้วยเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม เพราะเป็นสิ่งดี เป็นเรื่องของน้ำใจ และการตอบแทนกันนั้น โดยไม่เห็นว่าการทำงานดี การแสดงน้ำใจ ควรจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมหรือกาลเทศะและการตอบแทนความดี การแสดงน้ำใจด้วยวิธีนี้จะทำให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวมได้ นอกจากนี้ไม่เห็นว่าเป็นประโยชน์ที่หยิบยื่นให้ประชาชนหรือที่ประชาชนได้รับนี้ เป็นประโยชน์ส่วนบุคคล มีใช่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นประโยชน์เฉพาะหน้าหรือประโยชน์ระยะสั้น และไม่เห็นว่าการคิดว่าประโยชน์เฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลมีส่วนช่วยให้เกิด ประโยชน์ส่วนรวมเช่นเดียวกับการหว่านพืชในที่อันว่างเปล่า ที่หว่านไปที่ใดก็เกิดประโยชน์นั้น การหว่านหรือการช่วยเหลือดังกล่าวมิใช่การแก้ไขปัญหาที่แก่น เป็นแต่เพียงการบรรเทาอาการเท่านั้น ในระยะยาวแล้วจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการกระทำดังกล่าว ทำให้สูญเสียโอกาสที่จะได้มาซึ่งความเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน การกระทำดังกล่าวจึงนำมาแต่เพียงประโยชน์เฉพาะหน้าของคนบางกลุ่ม โดยไม่มีหลักประกันว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.3 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องเป็นการส่วนตัวกับผู้สมัครหรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร ในฐานะที่เป็นแก่นของปัญหา คือการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

1.3.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ปรากฏว่าร้อยละ 34.3 ตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องเป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร

1.3.2 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และความเป็นผลของการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการที่ตนมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องเป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร และของผลประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับนั้น

1.3.2.1 ประชาชนร้อยละ 37.1 มีความเห็นว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม ถ้าการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร ใช้เหตุผลของการที่ตนมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องเป็นการส่วนตัวกับผู้สมัครเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

1.3.2.2 ประชาชนร้อยละ 53.6 มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม

1.3.2.3 ประชาชนร้อยละ 9.3 ไม่แน่ใจ-ไม่รู้ว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมหรือไม่

การศึกษานี้กำหนดให้ผู้รู้แก่นของปัญหาได้แก่ ผู้ที่มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการที่ตนมีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร และกำหนดให้ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ที่รู้แก่นของปัญหา (53.6%) มีมากกว่าผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา (37.1)

ผู้ที่รู้แก่นของปัญหา หรือกล่าวให้ชัดเจนคือผู้ที่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกจากเกณฑ์การตัดสินใจ คือ การที่ตนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้ ซึ่งอาจสรุปคำอธิบายเหล่านี้ได้ดังต่อไปนี้

ก. การที่ผู้สมัครช่วยเหลือผู้ใช้สิทธิ และการที่ผู้ใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเฉพาะตัวบุคคล 2 ฝ่ายนี้ และเกิดจากความพึงพอใจส่วนตัว

ข. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกผู้สมัครเพราะเหตุที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับคนเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนที่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัคร โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ส่วนตัวของคนเหล่านี้ ประโยชน์ส่วนรวมจะไม่เกิดขึ้น และจะ ไม่มีการพัฒนาด้วย

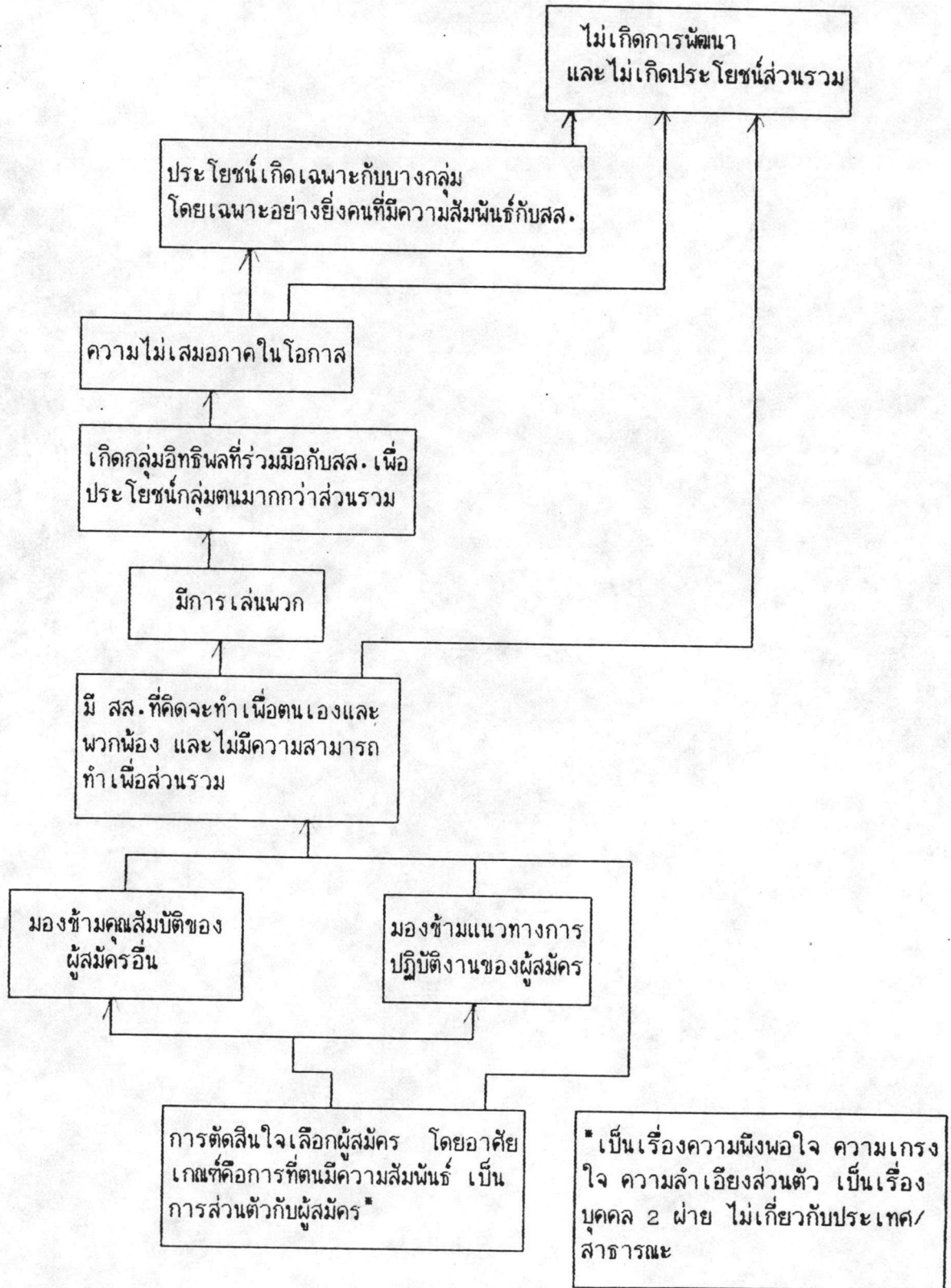
ค. การเลือกผู้สมัครเพราะความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีกับผู้สมัครนั้น เท่ากับเป็นการมองข้ามคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครอื่น เป็นการเลือกเพราะความเกรงใจและความลำเอียง มิใช่ การเลือกเพราะความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ได้คิดถึงแนวทางการปฏิบัติงานของผู้สมัคร

ง. การเลือกผู้สมัครด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว จะได้คนที่ไม่ได้ทำเพื่อส่วนรวม เป็นคนไม่ดีและไม่สามารถช่วยส่วนรวมได้มาก

จ. การเลือกผู้สมัครด้วยวิธีดังกล่าว ทำให้เกิดการ เล่นพรรคเล่นพวก เกิดกลุ่ม อิทธิพลที่ร่วมมือกับ สส. ขึ้น โดยยึดผลประโยชน์ของกลุ่มตนมากกว่าประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม ระบบอิทธิพลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม

จากตัวอย่างคำอธิบายที่ยกมาเสนอนี้ จะทำให้เห็นว่าประชาชนมองการตัดสินใจใน ลักษณะดังกล่าวว่า เป็นแก่นให้เกิดปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวมได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงในความเป็นเหตุและผลได้อย่างชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปการชี้ปัญหาของประชาชนกลุ่มนี้ออกมาเป็นแผนภาพแสดงปัญหา (problem tree) ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงความเป็นแก่นปัญหาของการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์คือ การที่ตนเองมีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร

ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา หรือผู้ที่ไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเกณฑ์คือการที่ตนมีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัคร เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้เช่นกัน ซึ่งอาจสรุปและนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

- ก. ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องยืนยันถึงความดีของผู้สมัคร ดังนั้น การเลือกเพราะความสัมพันธ์ส่วนตัว จึงทำให้ได้สส. ที่ดี และเกิดประโยชน์ส่วนรวม
- ข. ความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้ประชาชนมีช่องทางที่จะเสนอปัญหา-ความต้องการของตน และทำให้ได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เช่น ได้ผลรวดเร็วขึ้น
- ค. ความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้แทนราษฎรกับประชาชน เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติโครงการ เพื่อส่วนรวมบางโครงการ

ประชาชนกลุ่มนี้ ไม่รู้ว่ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวอาจช่วยให้รู้คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร แต่เรื่องของนโยบาย หรือการสืบทอดเจตนารมณ์ก็เป็นเรื่องสำคัญที่เป็นเงื่อนไขของประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นการตัดสินใจเลือกจากเกณฑ์ คือความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยไม่ดูนโยบาย ก็จะไม่เป็นหลักประกันว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นตามที่ต้องการ และไม่รู้ว่ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวจะเป็นช่องทางให้ประชาชนเสนอปัญหาหรือเสนอความต้องการ และทำให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ รวดเร็วเป็นพิเศษ แต่การเสนอความต้องการนั้นก็กระทำได้เฉพาะแต่เพียงผู้ที่รู้จักกับผู้สมัครเท่านั้น นั่นคือเป็นความเห็นของคนกลุ่มนี้เพียงกลุ่มเดียว และความช่วยเหลือที่ได้รับเป็นกรณีพิเศษนั้นก็ เป็นประโยชน์ส่วนบุคคลเท่านั้นมิใช่ประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ยังไม่รู้ว่ประโยชน์ส่วนบุคคลหรือประโยชน์เฉพาะกลุ่มที่คิดว่าจะช่วยให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น ในระยะยาวกลับจะยิ่งสร้างปัญหาให้กับส่วนรวม เพราะมิได้เป็นการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา ซึ่งเมื่อประกอบกับประเด็นที่ว่า เป็นช่องทางเฉพาะของผู้ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวเท่านั้น จึงทำให้ความเห็นของประชาชนที่จะช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับทางออกของปัญหาและทิศทางของสังคมนั้น จะมาจากคนกลุ่มเดียว คือกลุ่มที่สามารถสื่อสารกับสส. เพราะมีความสัมพันธ์กับสส. เท่านั้น

1.4 ความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้ง ในฐานะที่เป็นแก่นของปัญหา คือ การไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

1.4.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ปรากฏว่ามีประชาชนร้อยละ 2.1 ที่ตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้

1.4.2 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และความเป็นผลของการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้ และของประโยชน์ส่วนรวม ตามลำดับนั้น

1.4.2.1 ประชาชนร้อยละ 22.9 มีความเห็นว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม ถ้าการใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร ใช้เหตุผลของการที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจ

1.4.2.2 ประชาชนร้อยละ 67.1 มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม

1.4.2.3 ประชาชนร้อยละ 10.0 ไม่แน่ใจ ไม่รู้ว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมหรือไม่

การศึกษานี้กำหนดให้ผู้รู้แก่นของปัญหาได้แก่ ผู้ที่มีความเห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลคือการที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้ และกำหนดให้ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าประโยชน์จะไม่เกิดขึ้นกับส่วนรวมถ้าในการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการตัดสินใจด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา (22.9%) มีน้อยกว่าผู้รู้แก่นของปัญหา (67.1%)

ผู้รู้แก่นของปัญหา หรือกล่าวให้ชัดเจนคือผู้ที่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกจากเกณฑ์การตัดสินใจ คือ การที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้ เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวม ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้ ซึ่งอาจสรุปคำอธิบายเหล่านี้ได้ดังต่อไปนี้

ก. การเลือกตั้งเพราะเหตุผลดังกล่าวนี้ จะไม่ทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม เพราะมิใช่การตัดสินใจเลือกที่นโยบายว่านโยบายของผู้ใดจะนำประโยชน์มาสู่สังคมหรือส่วนรวมมากกว่ากัน

แต่เป็นการเลือกเพื่อมุ่งเอาชนะพนัน ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจึงไม่แน่ว่าจะนำประโยชน์มาสู่สาธารณะได้ แต่ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นแบบที่ไม่ดีแก่ชนรุ่นหลังอีกด้วย

ข. การเลือกตั้งดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการที่ประชาชนผู้นั้นใช้เพื่อเอาชนะเกมส์การพนัน มิใช่วิธีการหรือแนวทางของประชาธิปไตยที่จะได้มาซึ่งผู้แทนเจตนาธรรม ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี คือได้ผู้แทนเจตนาธรรมของประชาชน โดยผู้สมัครเหล่านี้จะพ่ายแพ้ต่อผู้สมัครที่ใช้วิธีการทุมเงิน ซึ่งวิธีการนี้ไม่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี

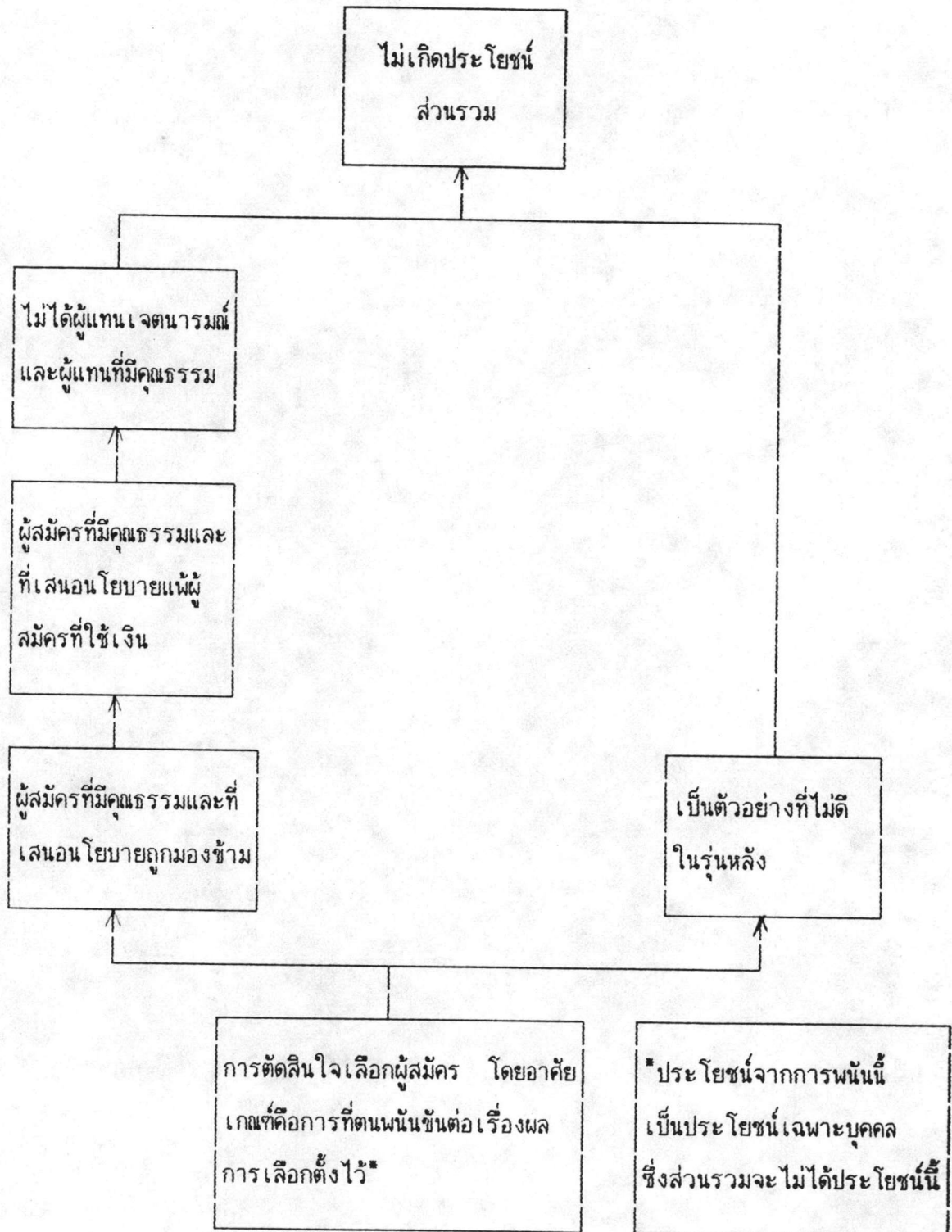
ค. วิธีการดังกล่าว อาจทำให้คนที่ดีถูกมองข้าม หรือมิได้รับการพิจารณาเลือก

ง. พฤติกรรมดังกล่าวนี้ เท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสชนะให้พรรคที่ไม่ดี ซึ่งอาจทำให้ได้คนไม่ดีเข้ามาบริหารประเทศ

จ. พฤติกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องการใช้สิทธิส่วนตัว และหากชนะพนันก็จะได้ประโยชน์จากที่พนันไว้เฉพาะตน แต่ส่วนรวมจะไม่ได้รับประโยชน์นี้ด้วยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

จากตัวอย่างคำอธิบายที่ยกมา เสนอนี้ จะทำให้เห็นว่าประชาชนมองการตัดสินใจในลักษณะดังกล่าวว่า เป็นแก่นให้เกิดปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์กับส่วนรวมได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงในความเป็นเหตุและผลได้อย่างชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปการชี้ปัญหาของประชาชนกลุ่มนี้ออกมาเป็นแผนภาพแสดงปัญหา (problem tree)

แผนภาพที่ 4 แสดงความเป็นแก่นปัญหาของการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์คือการทำตน
 พ้นชั้นต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้

ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา หรือผู้ที่ไม่รู้ว่าการตัดสินใจด้วยเกณฑ์คือการที่ตนพนันขันต่อผลการเลือกตั้งไว้ เป็นแก่นของปัญหาคือการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น ได้อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวนี้ไว้เช่นกัน ซึ่งอาจสรุปและนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

ก. การพนันทำให้เงินหมุนเวียน กระจายรายได้ มีการแข่งขันกันทำประโยชน์ จึงนับได้ว่าเกิดประโยชน์ส่วนรวม

ข. การพนันจะทำให้คนตื่นตัวที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะมีคนสนใจที่จะไปลงคะแนนกันมากขึ้น และจะเกิดการแข่งขันกันมากขึ้น จึงจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ค. การพนันเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และต่อไปการเลือกตั้งด้วยวิธีนี้ก็จะเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทยและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยด้วย

ประชาชนกลุ่มนี้ไม่รู้ว่ ถึงแม้ว่าการพนันจะทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิมากขึ้นได้จริง แต่การมีผู้ไปใช้สิทธิมากจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม ก็เมื่อการใช้สิทธินั้นเป็นไปตามครรลอง หรือแนวความคิดประชาธิปไตย ถ้าการใช้สิทธิเป็นการคำนึงถึงชัยชนะในการพนัน มิใช่การคำนึงถึงนโยบาย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจยิ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวม เพราะหากการคำนึงถึงชัยชนะในการพนันนั้นทำให้เลือกพรรคหรือผู้สมัครที่มีนโยบายไม่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม การใช้สิทธิดังกล่าวจะเท่ากับเป็นการบั่นทอนโอกาสที่พรรคหรือผู้สมัครที่มีนโยบายเพื่อส่วนรวมจะได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นการมองว่าการมีผู้ไปใช้สิทธิมากขึ้นนี้เป็นประโยชน์ที่เกิดจากการพิจารณาเลือกจากการพนันขันต่อ จึงเป็นการมองประโยชน์ระยะสั้น กล่าวคือมิได้มองผลเสียที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการใช้สิทธินั้น นอกจากนี้ยังไม่รู้ว่าเงินที่หมุนเวียนและรายได้ที่ได้รับจากการพนันนั้น เป็นประโยชน์เฉพาะหน้า และเป็นประโยชน์เฉพาะตัวบุคคล และไม่รู้ว่ถึงแม้จะถือว่าการพนันเป็นเรื่องธรรมดาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แต่การนำการพนันมาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัครนั้น ขัดกับแนวความคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยและจุดมุ่งหมายของการเลือกตั้ง นั่นคือประชาชนจะต้องเลือกด้วยความรู้ความเข้าใจในปัญหา และเหตุผล โดยเลือกทางออกที่ดีที่สุด หรือที่นโยบายที่ผู้สมัครเสนอ

จากการสำรวจพฤติกรรมของประชาชน 140 คน ในเรื่องการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร และจากการสำรวจความเห็นของประชาชน 140 คน เกี่ยวกับสาเหตุของการไม่ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม 4 ประการ ได้แก่

1. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร
2. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนได้รับการช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร
3. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้อง เป็นการส่วนตัวกับผู้สมัครหรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร
4. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนพัวพันกับเรื่องผลการเลือกตั้งเอาไว้

ได้ข้อค้นพบดังตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ได้รับการสอบถาม จำแนกตามประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น การรู้แก่้นของปัญหา การไม่รู้แก่้นของปัญหา ผลต่างของการรู้แก่้นของปัญหา และการไม่รู้แก่้นของปัญหา

ประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น	การรู้แก่้นของปัญหา	การไม่รู้แก่้นของปัญหา	ผลต่างของการรู้แก่้นและการไม่รู้แก่้นของปัญหา
1	74.3	18.6	55.7
2	67.9	25.0	42.9
3	53.6	37.1	16.5
4	67.1	22.9	44.2

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ได้รับการสอบถาม จำแนกตามเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ที่ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

เกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร	ร้อยละ
1. การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร	2.9
2. การที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร	7.9
3. การที่ตนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร	34.9
4. การที่ตนเห็นผลการเลือกตั้งไว้	2.1

จากตารางจะเห็นว่าประเด็นปัญหาทั้ง 4 ประการที่ยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นนั้น ประชาชนส่วนใหญ่รู้แก่นของปัญหาเหล่านี้ และมีประชาชนเพียงส่วนน้อยที่ยึดประโยชน์ส่วนตนหรือตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์ที่เป็นปัญหา 4 เกณฑ์นี้ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหาแต่ละข้อ และเปรียบเทียบจำนวนประชาชนที่ยึดประโยชน์ส่วนตนในแต่ละข้อ จะพบว่าสำหรับข้อ 1-3 นั้น ยิ่งจำนวนประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหามีมากก็จะมีประชาชนที่ยึดประโยชน์ส่วนตัวหรือใช้เกณฑ์การตัดสินใจที่เป็นปัญหา (ในเรื่องเดียวกันนั้น) มากขึ้น อย่างไรก็ตามสำหรับข้อ 4 ที่มีประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหามากเป็นอันดับ 3 (เมื่อเปรียบเทียบกันทั้ง 4 ข้อ) แต่กลับมีจำนวนผู้ยึดประโยชน์ส่วนตนน้อยที่สุดนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่ามีปัจจัยอื่นนอกเหนือไปจากการรู้แก่นของปัญหาและการไม่รู้แก่นของปัญหา ที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับประโยชน์ส่วนตน และการยอมรับประโยชน์ส่วนตนตามลำดับ จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่น่าสนใจนี้ สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า "ความไม่รู้ถึงแก่นของปัญหาชุมชน มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน" ในระดับหนึ่ง

2.1 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎจราจร ในฐานะที่เป็นสาเหตุ/ แก่นของปัญหาคือวิกฤตสัญจร

ความเชื่อในความสามารถของมนุษย์ เช่น ความสามารถในการใช้เหตุผล รู้จักความต้องการของตนเอง และความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อในความเป็นอิสระ เสรีภาพ ตลอดจนความเสมอภาคของมนุษย์ เพื่อปกป้องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของมนุษย์ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างเครื่องมือที่จะช่วยคุ้มครองป้องกัน กฎหมายนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญ กฎหมายเกิดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การปกป้องคุ้มครอง ย้ำ และประกันสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ประโยชน์สุขส่วนรวม กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้เกิดขึ้นกับส่วนรวมได้จริง ในสังคมที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่มีความต้องการมากมาย หลากหลาย ชับซ้อน เมื่อทุกคนได้ตกลงกันในเรื่องทางออกที่จะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด แก่คนจำนวนมากที่สุดแล้ว กฎหมายจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทางออกดังกล่าวเป็นผลขึ้นมาได้จริง กฎหมายเป็นผลลัพธ์ของภาวะแห่งจิตใจ ฉันทานุมิตี หรือความยินยอมพร้อมใจ กฎหมายจึงเป็นข้อกำหนด หรือกติกาที่ทุกฝ่ายจะยอมรับร่วมกัน ถือเป็นมาตรฐานกลาง เพื่อให้ความสัมพันธ์ของประชาชนที่อยู่ร่วมกันนั้นราบรื่น และเกิดประโยชน์สุขส่วนรวม

เสรีภาพในการสัญจรเป็นเสรีภาพส่วนบุคคล หรือเป็นเสรีภาพมูลฐาน ที่ได้รับการให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขส่วนรวม เพื่อปกป้องไว้ซึ่งเสรีภาพในการสัญจร กฎจราจรจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อย้ำและประกัน ตลอดจนเป็นมาตรฐานกลาง

2.1.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุและความ เป็นผลของการฝ่าฝืนกฎจราจรและวิกฤตสัญจรตามลำดับนั้น ผลปรากฏว่า

2.1.1.1 ประชาชนร้อยละ 10 มีความเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร ไม่มีส่วนที่ทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤต

2.1.1.2 ประชาชนร้อยละ 6.4 ไม่แน่ชัด ไม่รู้ว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร มีส่วนทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤตหรือไม่

2.1.1.3 ประชาชนร้อยละ 83.6 มีความเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร มีส่วนที่ทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤต

2.1.2 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจร ในสถานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตสัญจร พบว่า

2.1.2.1 ประชาชนร้อยละ 10.7 มีความเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่อยู่ในสภาวะวิกฤต

2.1.2.2 ประชาชนร้อยละ 6.4 ไม่ชัดเจน ไม่แน่ใจ-ไม่รู้ ว่าการปฏิบัติตามกฎจราจร มีส่วนช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่อยู่ในสภาวะวิกฤตหรือไม่

2.1.2.3 ประชาชนร้อยละ 82.9 มีความเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎจราจรมีส่วนช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่อยู่ในสภาวะวิกฤต

ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร จะนำไปสู่วิกฤตจราจรนั้น ได้ให้คำอธิบายประกอบความเห็นดังตัวอย่างต่อไปนี้

"การฝ่าฝืนเป็นเพียงส่วนย่อย"

"สัญญาณจราจร เครื่องหมายจราจร ยังไม่เหมาะสมกับจุดต่างๆ จำนวนยานพาหนะมาก"

"การควบคุมสภาพยานพาหนะ ฯลฯ ยังเป็นปัญหาอยู่"

นั่นหมายความว่า การฝ่าฝืนกฎจราจร นับเป็นเพียงส่วนปลีกย่อยเล็กน้อย จนไม่อาจนับได้ว่าเป็นสาเหตุของปัญหาวิกฤต และสาเหตุของปัญหาวิกฤตนั้นอยู่ที่ประเด็นอื่นมากกว่า

ส่วนประชาชนที่คิดว่าการปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาวิกฤตสัญจรได้นั้น ได้ให้คำอธิบายประกอบความคิดเห็นดังกล่าวไว้เช่นกัน ซึ่งอาจนำตัวอย่างคำอธิบายเหล่านี้เสนอเป็นกลุ่มๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. "ทำอย่างไรรถก็ติด"

2.1 "ปัญหาจราจรคือปัญหาน้ำใจ (หยุดให้ข้ามทาง) ถ้าคนไม่มีน้ำใจ ปัญหา ก็แก้ไม่ได้ (ข้ามถนนไม่ได้)

2.2 "การปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่ได้เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ในการ ชี้อรรถ"

2.3 "จำนวนรถปัจจุบันมาก ถนนมีน้อยและแคบ"

2.4 "รถยนต์มาก น่าจะขยายถนนหรือทำทางด่วนให้มากขึ้น"

2.5 "จำนวนรถในปัจจุบันมีมาก ถนนมีน้อยและแคบ"

2.6 "สาเหตุที่รถติดส่วนใหญ่ ไม่ได้มาจากการผิดกฎจราจร"

3. "กฎหมายไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน"

"กฎจราจรและเจ้าหน้าที่บางครั้งยังละเลย และมีความคิด แนวทางที่ผิดอยู่"

"การแก้ปัญหาจราจรที่ดีคือ การจัดระบบจราจรให้ถูกต้อง"

จากตัวอย่างความคิดเห็นข้างต้นนี้ อาจแบ่งความเห็นออกได้เป็น 3 กลุ่ม

ความเห็นกลุ่มแรก มุ่งไปที่ปัญหาการจราจรติดขัด โดยเชื่อว่าไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ก็ไม่สามารถแก้ปัญหานี้ให้ลุล่วงไปได้

ความเห็นกลุ่มที่ 2 เป็นความเห็นที่บ่งชี้ว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของปัญหาการจราจรอยู่ในสภาวะวิกฤตนั้น อยู่ที่สาเหตุอื่นที่มีใช้การฝ่าฝืนกฎจราจร ดังนั้นการแก้ปัญหาโดยการปฏิบัติตามกฎจราจร จึงไม่สามารถช่วยได้ และการแก้ปัญหาก็ต้องเป็นการแก้ที่สาเหตุสำคัญเหล่านั้น นอกจากนี้ในแต่ละตัวอย่างความเห็นของกลุ่มที่ 2 นี้ ก็ยังได้สะท้อนประเด็นที่น่าสนใจอีก ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2.1 สะท้อนถึงช่องว่างของกฎหมายและของการนำกฎหมายมาใช้ นั่นคือปล่อยให้มีการตัดสินใจที่จะเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติก็ได้ ซึ่งทำให้ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกกระทำหรือไม่กระทำนั้นต้องขึ้นอยู่กับน้ำใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือพิจารณาของแต่ละบุคคล

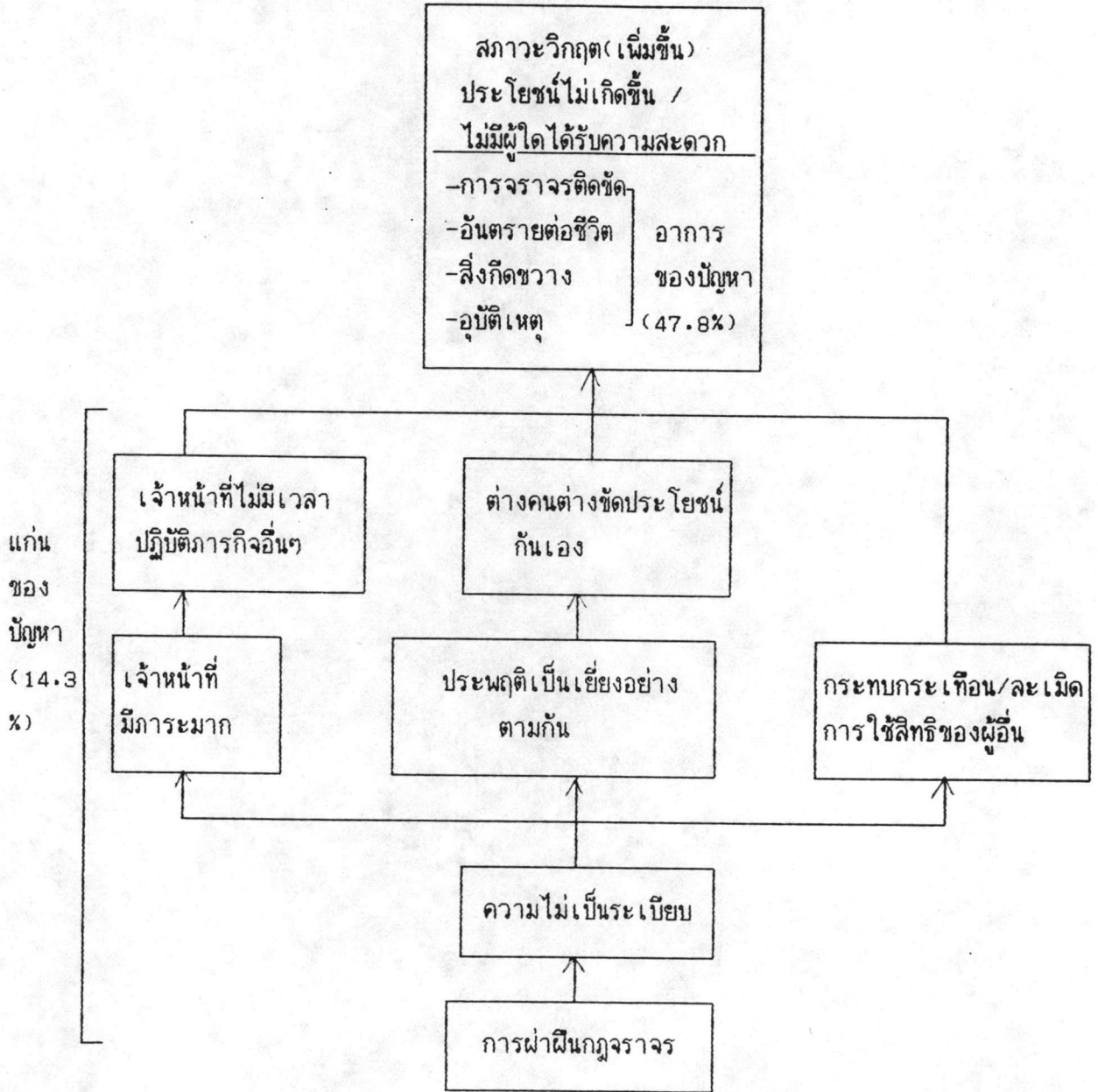
ตัวอย่างที่ 2.2 สะท้อนลักษณะการชี้ปัญหาว่า ปัญหาหลักอยู่ที่การมีจำนวนรถบนถนนมาก ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากความต้องการซื้อรถของมนุษย์ ดังนั้น การที่จะปฏิบัติตามกฎจราจรหรือไม่นั้นไม่ใช่ปัญหาหลัก ซึ่งนั่นหมายความว่า หากปัญหาหลักได้รับการแก้ไข ปัญหาวิกฤตก็จะยังคงอยู่ และการปฏิบัติตามกฎจราจรหรือไม่มิได้มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลกับแก่นของปัญหา นั่นคือไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลกับความต้องการซื้อรถของประชาชน ดังนั้นการปฏิบัติตามกฎจราจรจึงไม่ได้แก้ปัญหาการจราจรอยู่ในสภาวะวิกฤตได้

ตัวอย่างที่ 2.3, 2.4, 2.5 สะท้อนการชี้ปัญหาว่าสาเหตุของปัญหาอยู่ที่จำนวนรถที่มีมาก และเนื้อที่ ตลอดจนลักษณะของถนน ไม่รับกับจำนวนรถที่มี และได้เสนอทางแก้ว่า ควรจะมีการสร้างเส้นทางเพิ่มเติม

ความเห็นกลุ่มที่ 3 ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนว่า การปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่สามารถช่วยปัญหาวิกฤตได้นั้น เป็นเพราะตัวกฎหมาย ตัวระบบจราจร และตัวเจ้าหน้าที่ ยังมี ความบกพร่อง ไม่เหมาะสม และอยู่ในแนวทางที่ผิด นั่นคือจะต้องแก้ที่จุดนี้เสียก่อน

ประชาชนที่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร มีส่วนทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤตได้ให้คำ อธิบายประกอบความเห็นดังกล่าวไว้ จากคำอธิบายดังกล่าวทำให้เห็นลักษณะการวิเคราะห์ปัญหา ของประชาชน ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงความเป็นแก่นปัญหาของการฝ่าฝืนกฎจราจร

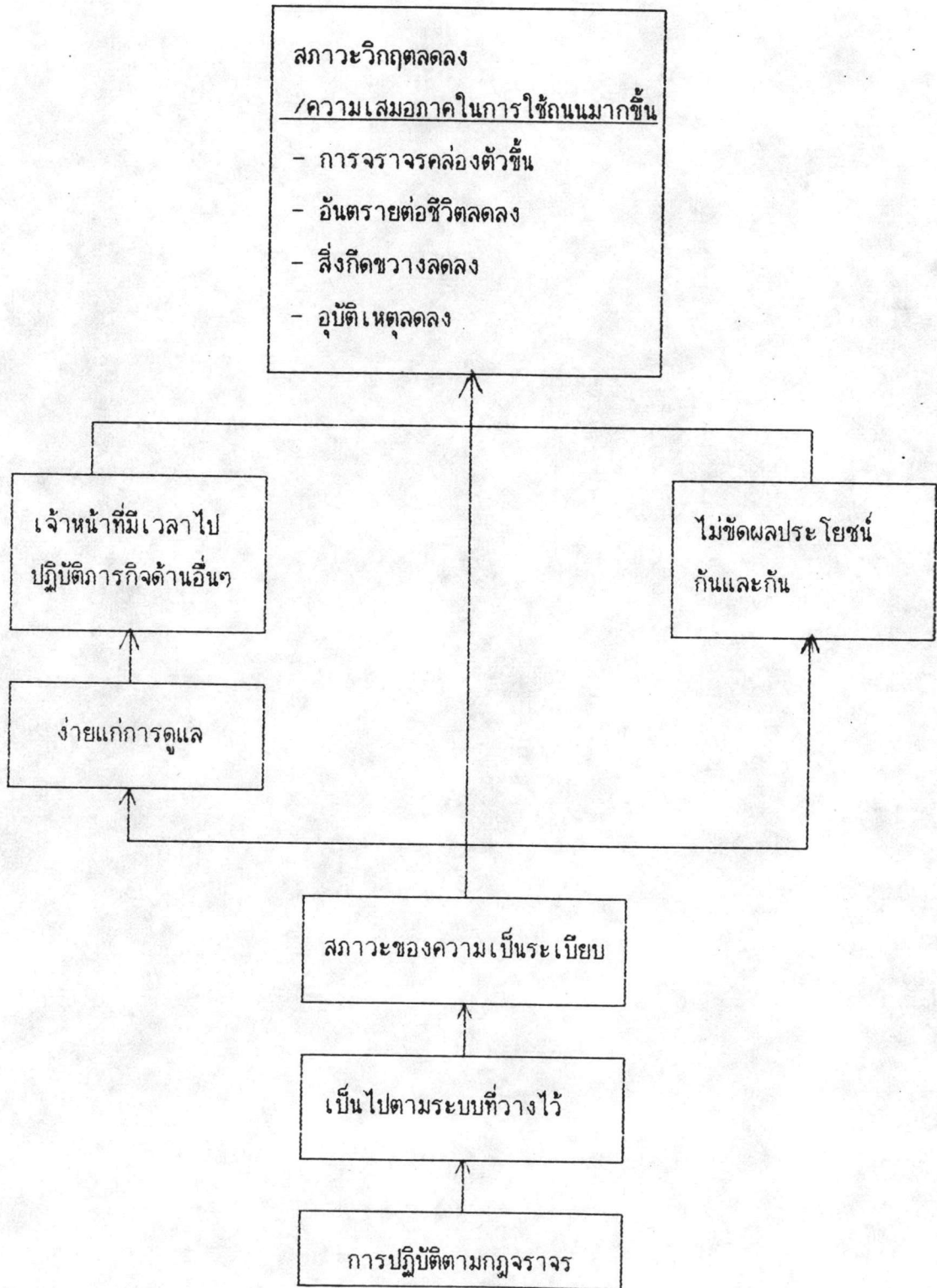

แผนภาพที่ 5 เป็นแผนภาพที่สรุปการชี้ปัญหาของประชาชน ถึงความเป็นสาเหตุ และ ความเป็นผลของการฝ่าฝืนกฎจราจร และของวิกฤตสัญจร ตามลำดับ

การฝ่าฝืนกฎจราจร จะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบขึ้น และความไม่เป็นระเบียบนี้ ประการแรกจะส่งผลให้กระทบกระเทือนหรือละเมิดการใช้สิทธิของผู้อื่น ประการที่สองจะทำให้ ประพฤติเป็นเพียงอย่างตามกัน ซึ่งการประพฤติเป็นเพียงอย่างตามกันนี้จะส่งผลให้เกิดการขัด ผลประโยชน์กันและกัน ประการที่สามจะทำให้เจ้าหน้าที่มีภาระมาก ซึ่งมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มี เวลาที่จะปฏิบัติภารกิจอื่นๆ การที่เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาปฏิบัติภารกิจอื่นๆ การที่ต่างคนต่างขัด ประโยชน์กันเอง และการที่มีการละเมิดการใช้สิทธิของผู้อื่นนั้น ต่างเป็นสาเหตุหนึ่งของสภาวะ วิกฤตทั้งสิ้น ซึ่งสภาวะวิกฤตนี้ก็ได้แก่การที่ประโยชน์ไม่เกิดขึ้น หรือการที่ไม่มีผู้ใดได้รับความสะดวก โดยอาการหรือภาพที่ปรากฏขึ้นให้เห็นเป็นตัวอย่าง ก็ได้แก่ การจราจรที่ติดขัด อันตรายต่อชีวิต สิ่งกีดขวาง และอุบัติเหตุ อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับประเด็นของการขัดประโยชน์กันเอง และ ประเด็นการกระทบกระเทือนหรือละเมิดการใช้สิทธิของผู้อื่นนั้น ความจริงประเด็นทั้งสองนี้เป็น ประเด็นเดียวกัน แต่ที่แยกกล่าวเป็น 2 ประเด็น ก็เพื่อให้เห็นภาพว่า ความไม่เป็นระเบียบนั้น เป็นสาเหตุของการละเมิดการใช้สิทธิของผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดสภาวะวิกฤต แต่ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อ บุคคลหนึ่งฝ่าฝืนกฎจราจร แล้วละเมิดการใช้สิทธิของผู้อื่น เมื่อบุคคลอื่นๆเห็นตัวอย่าง จึงเกิด การปฏิบัติตามเพียงอย่าง การที่มีการฝ่าฝืนกฎจราจรตามเพียงอย่างนี้ ก็จะทำให้เกิดการละเมิด การใช้สิทธิของผู้อื่นอีกเช่นกัน และเมื่อประพฤติตามกันมากๆ ก็จะเกิดสภาวะของการละเมิดการ ใช้สิทธิของกันและกัน หรือการที่ต่างคนต่างขัดประโยชน์กันเองนั่นเอง

ประชาชนที่เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎจราจรมีส่วนช่วยแก้ปัญหาวิกฤต ได้ให้คำอธิบาย ประกอบความคิดเห็นดังกล่าวไว้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนภาพแสดงวัตถุประสงค์ (objective tree) ได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงสรุปความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และความเป็นผลของการปฏิบัติตามกฎจราจร และการลดลงของสภาวะวิกฤตของการจราจร

แผนภาพที่ 6 เป็นแผนภาพที่แสดงวัตถุประสงค์ (objective tree) ซึ่งได้มาจากการสรุปความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และความเป็นผลของการปฏิบัติตามกฎจราจร และการลดลงของสภาวะวิกฤตของการจราจร ตามลำดับ

การปฏิบัติตามกฎจราจร จะทำให้ระบบที่วางไว้เป็นผล ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบ และความเป็นระเบียบนี้ก็จะทำให้ ประการแรก ง่ายต่อการดูแลของเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็จะทำให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสที่จะปฏิบัติภารกิจด้านอื่นมากขึ้น และประการต่อมา จะทำให้ไม่เกิดการขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การไม่ขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกันตลอดจนการมีโอกาสที่จะปฏิบัติภารกิจด้านอื่นๆของเจ้าหน้าที่ ต่างเป็นสาเหตุที่ช่วยให้สภาวะวิกฤตสัญจรลดลง กล่าวคือ ช่วยให้เกิดความเสมอภาคในการใช้ถนนมากขึ้น ซึ่งอาการหรือภาพที่ปรากฏให้เห็นเป็นตัวอย่างก็คือ การจราจรคล่องตัวขึ้น อันตรายต่อชีวิตลดลง สิ่งกีดขวางลดลง อุบัติเหตุลดลง

ก่อนที่จะนำเสนอว่ามีประชาชนมากน้อยเพียงใดที่มองเห็นแก่นของปัญหา และที่มองไม่เห็นแก่นของปัญหา มีประเด็นที่น่าจะกล่าวถึงก่อน เพื่อเสริมความเข้าใจในการชี้ปัญหา และการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของประชาชนข้างต้น

"ระบบระเบียบ" ที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึงระบบระเบียบเพื่อความเสมอภาคในโอกาสที่จะสัญจรไปมา กฎจราจรนั้นมีความสำคัญ เพราะมีฐานะเป็นมาตรฐานกลางที่ชี้ว่าสิ่งใดควรกระทำ และไม่ควรกระทำ หากมีการปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเกิดระบบระเบียบขึ้น และนั่นหมายความว่าความเสมอภาคในโอกาสสัญจรก็จะเกิดขึ้นด้วย และเมื่อความเสมอภาคในโอกาสนั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับประโยชน์ส่วนรวม ปัญหาความไม่เป็นไปตามระบบระเบียบจึงเป็นปัญหาส่วนรวมด้วย

การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสัญจรของผู้อื่นนั้น ดังที่ได้กล่าวแล้วว่ากฎจราจรเป็นมาตรฐานกลางที่ชี้ว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ เพื่อให้เกิดระบบระเบียบและความเสมอภาคในเสรีภาพการสัญจร ความสำคัญของมาตรฐานกลางนี้ อยู่ที่เส้นทางออกของปัญหา เรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการสัญจรของผู้อื่น หากไม่มีมาตรฐานกลางที่เป็นข้อยุติหรือเป็นแบบแผนให้ปฏิบัติร่วมกันแล้ว ด้วยความเห็นที่ไม่ตรงกันเรื่องขอบเขตของการใช้เสรีภาพของแต่ละบุคคล จะเกิดการละเมิดล่วงล้ำสิทธิของกันและกันได้ ซึ่งเมื่อสิทธิหรือโอกาสของการแสดงออกเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการของแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีการละเมิดขอบเขตของกันและกัน ย่อมเป็นไปได้ที่จะเกิดประโยชน์ส่วนรวมตามหลักการประชาธิปไตยได้

ปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรตามกันนั้น เมื่อมีการยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักแล้วฝ่าฝืนกฎจราจร จะมีผู้อื่นปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างนี้ต่อกันไป ซึ่งเมื่อวัตถุประสงค์หลักของการมีกฎจราจรคือประโยชน์ส่วนรวม การมีบุคคลจำนวนมากฝ่าฝืนกฎจึงไม่ทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม แต่จะเกิดการขัดประโยชน์กันเอง หรือการละเมิดเสรีภาพในการสัญจรกันเอง จนสุดท้ายเกิดผลเสียแก่ทุกคน

จากการกล่าวถึงความ เป็นสาเหตุ และความเป็นผล ของการฝ่าฝืนกฎจราจรและของวิกฤตสัญจรตามลำดับ โดยประชาชนที่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรมีส่วนทำให้เกิดวิกฤตสัญจรนั้น อาจแบ่งประชาชนที่แสดงความคิดเห็นเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะของการชี้ปัญหา กลุ่มแรกได้แก่ ประชาชนที่ไม่เห็นว่าความไม่เป็นระเบียบ การที่เจ้าหน้าที่มีภาระมาก การประพฤติเป็นเยี่ยงอย่างตามกัน การละเมิดสิทธิของผู้อื่น การขัดผลประโยชน์กันเอง เป็นแก่นของปัญหาวิกฤต และไม่เห็นว่าปัญหาวิกฤตเป็นเรื่องของความเสมอภาคในการสัญจร หรือเสรีภาพในการสัญจรของส่วนรวม (และของตนเองในฐานะส่วนหนึ่งของสังคม) ถึงแม้ว่าประชาชนกลุ่มนี้จะเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรเป็นแก่นของปัญหา แต่ปัญหาที่ถือว่าเป็นวิกฤตของประชาชนกลุ่มนี้ จะเป็นเรื่องของตนเอง และเป็นภาพเหตุการณ์เฉพาะกรณี และเป็นอาการของปัญหาวิกฤตอย่างเช่น การจราจรติดขัด อันตรายต่อชีวิต สิ่งกีดขวาง อุบัติเหตุ คือมีแนวโน้มที่จะมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนกฎ เป็นเรื่องของผลเสีย หรือการที่ประโยชน์ไม่เกิดขึ้นกับตนเองมากกว่าส่วนรวม ประชาชนกลุ่มนี้มิได้มองเห็นในสิ่งที่ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งเห็น ประชาชนกลุ่มที่สองเห็นว่าปัญหาวิกฤตหรือปัญหาของส่วนรวม เป็นปัญหาความเสมอภาค และเสรีภาพในการสัญจร และชี้ว่าสาเหตุหรือแก่นของวิกฤตนี้คือการฝ่าฝืนกฎ และมองเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎ จะส่งผลให้เกิดวิกฤตดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง กล่าวคือ มองเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจะทำให้เป็นภาระต่อเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีโอกาสทำงานด้านอื่นๆ และทำให้กระทบ/ละเมิดต่อการใช้สิทธิของผู้อื่น ซึ่งการละเมิดเสรีภาพของผู้อื่นนี้ นอกจากจะเป็นสาเหตุโดยตรงต่อสภาวะวิกฤตแล้ว ยังทำให้เกิดเป็นเยี่ยงอย่าง ซึ่งเมื่อมีการปฏิบัติตามกัน ก็จะเกิดการขัดผลประโยชน์กันเอง จนในที่สุดไม่มีผู้ใดได้รับความสะดวก-ประโยชน์ นั่นคือเห็นว่ามีผลกระทบต่อทุกฝ่าย รวมทั้งตนเองด้วย ประชาชนกลุ่มนี้มีภาพการมองปัญหาเป็นไปในลักษณะที่ว่า รู้ว่าเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎจราจรแล้ว ทำให้เกิดวิกฤตการได้อย่างไร เพราะอะไร และเห็นว่าวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของทุกคน (ส่วนรวม) ที่รวมทั้งตนเองด้วย

การศึกษานี้กำหนดให้ "ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา" ได้แก่

1. ผู้ที่มีความเห็นว่า การฝ่าฝืนกฎจราจร ไม่มีส่วนทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤต ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่าง (จากประชาชน 140 คน) พบว่าประชาชนกลุ่มนี้คิดเป็น 10 เปอร์เซ็นต์ ประชาชนกลุ่มนี้ได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรเป็นปัญหา และเห็นว่าสภาวะวิกฤตเกิดจากสาเหตุอื่นที่มีใช้การฝ่าฝืนกฎจราจร

2. ผู้ที่มีความเห็นว่า การฝ่าฝืนกฎจราจร มีส่วนทำให้การจราจรมีสภาวะวิกฤต แต่สภาวะวิกฤตของประชาชนกลุ่มนี้ เป็นปัญหาของบุคคลนั้นๆ และเป็นเหตุการณ์เฉพาะกรณี และเป็นอาการของปัญหา ประชาชนกลุ่มนี้ไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรคือ ปัญหาความเสมอภาค และเสรีภาพในการสัญจรของทุกคน ไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรจะทำให้เกิดปัญหาอะไรขึ้น และปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุของวิกฤตสัญจรอย่างไร ประชาชนกลุ่มนี้คิดเป็น 47.8 เปอร์เซ็นต์

และในขณะเดียวกัน การศึกษานี้กำหนดให้ "ผู้รู้แก่นของปัญหา" ได้แก่ ผู้ที่เห็นว่า วิกฤตสัญจรเป็นปัญหาเรื่องความเสมอภาค และเสรีภาพในการสัญจรของทุกคน และรู้ว่าการฝ่าฝืนกฎจะทำให้เกิดปัญหาคือการที่เจ้าหน้าที่มีภาระมาก และไม่มีเวลาปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ความไม่เป็นระเบียบ การประชนฤติเป็นเยี่ยงอย่างตามกัน การขัดผลประโยชน์กันเอง และปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุทำให้เกิดวิกฤตสัญจร ประชาชนกลุ่มนี้คิดเป็น 14.3 เปอร์เซ็นต์

2.1.3 จากการสอบถามประชาชน (140 คน) เกี่ยวกับพฤติกรรมการสัญจรพบว่า

2.1.3.1 ประชาชนร้อยละ 29.3 ไม่เคยฝ่าฝืนกฎจราจร

2.1.3.2 ประชาชนร้อยละ 66.4 เคยฝ่าฝืนกฎจราจร

2.1.3.3 ประชาชนร้อยละ 4.3 ไม่แน่ใจ-ไม่รู้ว่าตนเคยฝ่าฝืนกฎจราจรหรือไม่

จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าประชาชนที่เคยฝ่าฝืนกฎจราจรนั้น เป็นส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งหมดที่ได้รับการสอบถาม

ประชาชนที่ฝ่าฝืนกฎจราจร ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของการฝ่าฝืนกฎจราจรว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการฝ่าฝืนกฎจราจรเพราะไม่รู้กฎดีพอ กับการฝ่าฝืนทั้งที่รู้กฎ การฝ่าฝืนในลักษณะแรก คือการฝ่าฝืนเพราะไม่รู้กฎดีพอจะเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการฝ่าฝืน

ทั้งที่รู้กฎ (อัตราส่วน 40:60)

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสัญจรข้างต้นนี้ กล่าวคือ การที่มีประชาชนที่ฝ่าฝืนกฎจราจร มากกว่าประชาชนที่ไม่ฝ่าฝืน ประกอบกับการพิจารณาการชี้ปัญหาของประชาชน ที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว กล่าวคือ มีประชาชนที่รู้แก่นของปัญหาน้อยกว่าประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหา จะทำให้เกิดคำถามว่า พฤติกรรมและความเห็นดังกล่าว มีนัยสำคัญต่อกันหรือไม่อย่างไร เพื่อพิสูจน์หรือตอบคำถามนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเหตุผลของประชาชนที่ใช้อธิบายพฤติกรรมของตน (พฤติกรรมการฝ่าฝืนกฎจราจร)

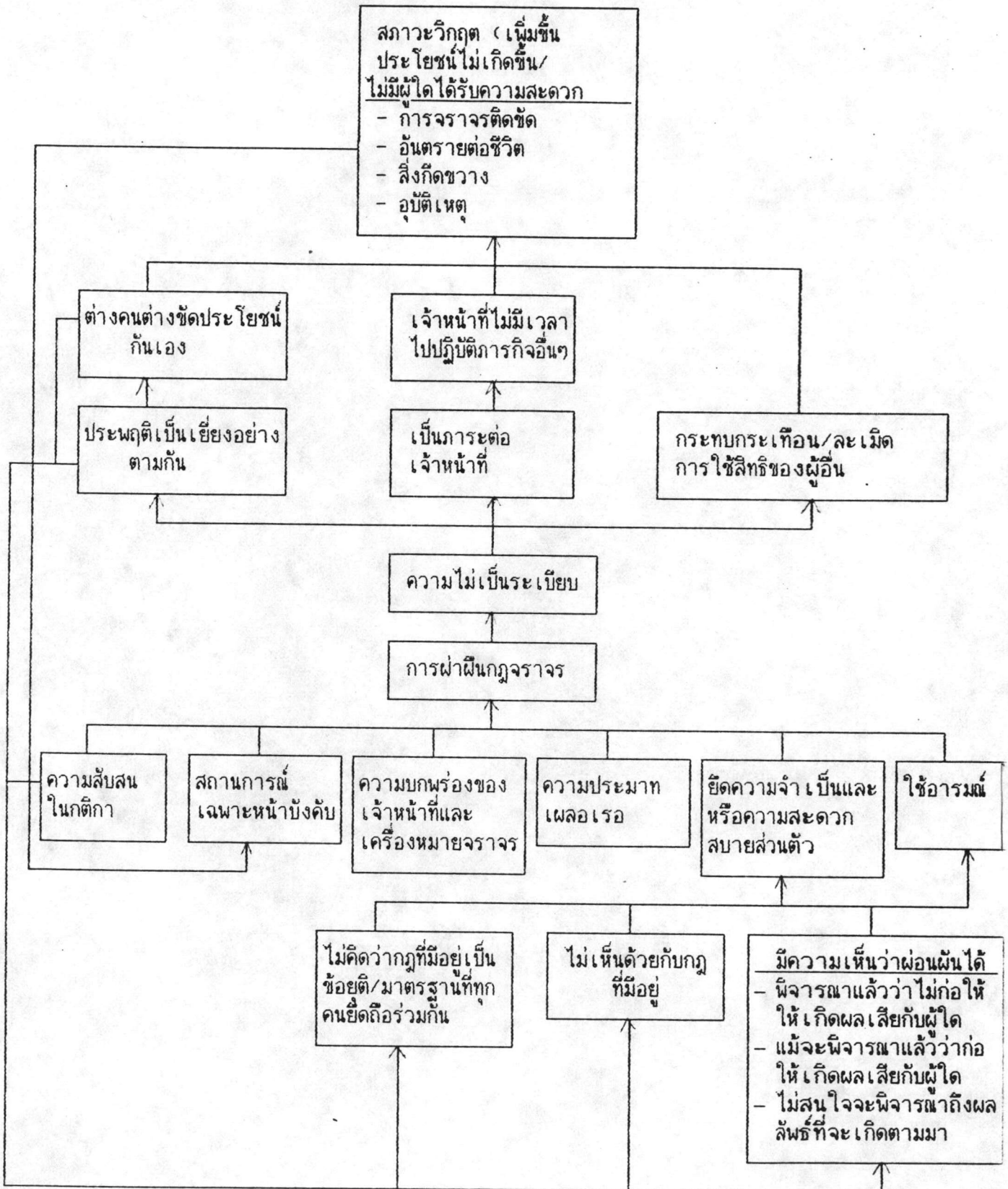
จากที่เสนอมานี้ จะเห็นว่าจากการตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นสาเหตุและความเป็นผลของการฝ่าฝืนกฎจราจรและของวิกฤตสัญจรตามลำดับนั้น มีผู้ที่คิดว่าการฝ่าฝืนกฎจราจร มีส่วนทำให้เกิดสภาวะวิกฤต มากกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย และผู้ที่ไม่แน่ใจ แต่อย่างไรก็ตามในจำนวนผู้เห็นด้วยนี้ มีผู้ที่มองเห็นแก่นของปัญหาอยู่เพียง 14.3 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ดังนั้นหากเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ของผู้ที่มองเห็นแก่นของปัญหาที่แก่น และผู้ที่ไม่เห็นแก่นของปัญหาแล้ว จะพบว่า มีผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ มีผู้มองเห็นแก่นของปัญหาอยู่ 14.3 ในขณะที่ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหามีอยู่ 57.8 เปอร์เซ็นต์

ประชาชนที่รู้กฎจราจรแต่ยังฝ่าฝืน ได้ให้เหตุผลเพื่ออธิบายการกระทำดังกล่าวไว้ ซึ่งจากข้อมูลนี้ อาจสรุปสาเหตุที่ทำให้ประชาชนฝ่าฝืนกฎจราจรทั้งที่รู้กฎได้ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุจากความประมาท เผลอเรอ
2. สาเหตุจากสถานการณ์เฉพาะหน้าบังคับ
3. สาเหตุจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ และของเครื่องหมายจราจร
4. สาเหตุจากความคิดว่า เป็นเรื่องที่ผ่อนผันได้
 - 4.1 คิดว่าผ่อนผันได้ หลังจากพิจารณาแล้วว่า ไม่ก่อให้เกิดผลเสียกับผู้อื่น
 - 4.2 คิดว่าผ่อนผันได้ แม้จะพิจารณาแล้วและพบว่า จะก่อให้เกิดผลเสียกับผู้อื่น
 - 4.3 คิดว่าผ่อนผันได้ โดยไม่สนใจจะพิจารณาถึงผลลัพท์ที่จะเกิดตามมา
5. สาเหตุจากการไม่เห็นด้วยกับกฎที่มีอยู่
6. สาเหตุจากการไม่คิดว่ากฎเป็นข้อยุติ/มาตรฐานที่ทุกคนยึดถือร่วมกัน

ผู้อื่น

แผนภาพที่ 7 แสดงสาเหตุของการฝ่าฝืนกฎจราจร

การยึดความจำเป็นและความสะดวกสบายส่วนตัว เป็นสาเหตุหนึ่งของการฝ่าฝืนกฎจราจร ซึ่งสาเหตุที่มีการยึดความจำเป็นและความสะดวกสบายส่วนตัวก็คือการที่ประชาชนคิดว่าผ่านพ้นได้ ซึ่งความคิดเห็นนี้ได้สะท้อนถึงความไม่รู้แก่นของปัญหาได้เป็นอย่างดี เพราะหากพิจารณาจากแผนภาพปัญหา (problem tree) แล้ว จะเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรนั้นเป็นเรื่องที่ผ่านพ้นไม่ได้ หากมีการฝ่าฝืนจะเป็นเพียงอย่างให้มีการปฏิบัติตามต่อไป และการปฏิบัติตามเพียงอย่างกันนี้ นอกจากจะทำให้เกิดสภาวะวิกฤตแล้ว ยังกลับทำให้เกิดความคิดเห็นว่ามีการผ่านพ้นได้อีกคำรบด้วย ดังนั้นความเห็นที่ว่าผ่านพ้นได้ในประการแรก หรือความเห็นที่ว่าผ่านพ้นได้หลังจากพิจารณาแล้วว่าไม่ก่อให้เกิดปัญหานั้น กล่าวได้ว่าผลการพิจารณานั้นเป็นความเข้าใจผิดเป็นความไม่รู้แก่นของปัญหาว่าเป็นเรื่องที่ผ่านพ้นไม่ได้ ที่จะทำให้เกิดภาระต่อเจ้าหน้าที่ เกิดเป็นเพียงอย่าง และเป็นการละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่งเมื่อเข้าใจผิดคิดว่า จะไม่ส่งผลเสียให้กับตนเอง และผู้อื่น จึงได้ตัดสินใจเลือกที่จะฝ่าฝืนกฎ เพื่อประโยชน์เฉพาะหน้าของตน ดังเช่น "ถนนว่างอยู่ ไม่มีใครเดือดร้อน เลยไปก่อน จะได้ไม่ต้องรอ" ส่วนความเห็นที่ว่าผ่านพ้นได้ประการที่สอง หรือความเห็นที่ว่าผ่านพ้นได้แม้จะพิจารณาแล้วว่าจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่นนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ของตนเองกับประโยชน์ส่วนรวม สะท้อนการมองปัญหาแต่เฉพาะที่อาการ และมองเฉพาะแต่เรื่องตนเอง ดังนั้นเมื่อในขณะที่จะทำผิดกฎจราจรเห็นว่าการฝ่าฝืนดังกล่าวนั้นจะไม่นำไปสู่ปัญหา (ซึ่งก็มองแต่เฉพาะปัญหาเฉพาะหน้าขณะนั้นที่จะเกิดขึ้นกับตน) จึงคิดว่าผ่านพ้นได้ และยึดประโยชน์เฉพาะหน้าของตนแล้วละเมิดกฎจราจร เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์เฉพาะหน้าดังกล่าว

เมื่อประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา หรืออีกนัยหนึ่งคิดว่าผ่านพ้นได้ แล้วยึดประโยชน์ส่วนตน เช่น "มีเหตุสุดวิสัย จึงต้องทำในขณะที่เห็นว่า จะไม่มีใครเดือดร้อน" "รีบ... ไม่มีใครเสียหาย" "หลบเลี่ยงการจราจรที่คับคั่ง... ใจร้อนไม่อดทนพอ... ไม่เห็นตำรวจก็ไปเลย ไปทำงานได้เร็วขึ้น" และใช้อารมณ์ เช่น "เมื่อทำการสั่งสอนผู้ที่ไม่รู้กฎ-เห็นแก่ตัว" "เจ้าหน้าที่ไม่เป็นธรรม จึงเกิดการต่อต้านในใจที่จะฝ่าฝืน" จึงฝ่าฝืนกฎจราจร การฝ่าฝืนดังกล่าวจะยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้นอีกคำรบหนึ่ง (นอกเหนือจากปัญหาที่เกิดใน problem tree) กล่าวคือประการแรกเพื่อการฝ่าฝืนดังกล่าวทำให้เกิดสภาวะวิกฤตแล้ว สภาวะวิกฤตนั้นกลับจะเป็นต้นเหตุที่ทำให้บุคคลต้องฝ่าฝืนกฎจราจรทั้งที่รู้จักอีกคำรบหนึ่ง กล่าวคือในบางครั้งแม้บุคคลจะรู้กฎและไม่มีเจตนาฝ่าฝืนกฎ แต่ด้วยสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ไม่อำนวย บุคคลอาจต้องฝ่าฝืนกฎทั้งที่ไม่มีใครเจตนาได้ เช่นตัวอย่าง

"ไม่ตั้งใจ นั่งขับรถอยู่ในเส้นทแยงเหลือง แต่รถไม่สามารถเคลื่อนที่ได้" "ต้องทำเป็นลูกโซ่ตามคนอื่น" "รถข้างขวา เลี้ยวต้องแซงซ้าย" นั่นคือสภาพเหตุการณ์ในขณะนั้นบังคับให้ไม่มีทางเลือกอื่น และสถานการณ์ที่ว่านี้ก็ เป็นสภาวะวิกฤตที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎของผู้อื่น ในประการที่สอง เมื่อการฝ่าฝืนดังกล่าวทำให้เกิดการเป็นเยี่ยงอย่างปฏิบัติตามกัน และทำให้เกิดวิกฤตแล้ว ในคำรบสองนั้น การปฏิบัติตามกัน การขัดประโยชน์กันเอง จะทำให้เกิดความสับสนไม่แน่ใจในกติกาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตที่มีการเปลี่ยนแปลงกติกาบ่อยครั้ง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการฝ่าฝืนกฎเป็นคำรบสองอีกได้ นอกเหนือไปจากการก่อให้เกิดปัญหามากขึ้นแล้ว การคิดว่าผ่อนผันได้ (การไม่รู้แก่นของปัญหา) ยังทำให้เกิดความเข้าใจผิดมากขึ้นไปกว่าเดิมอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อคิดว่าผ่อนผันได้ แล้วฝ่าฝืนกฎจราจรเพื่อประโยชน์ส่วนตัวแล้วเกิดสภาวะของการเอาเยี่ยงอย่าง และขัดประโยชน์กันเองนั้น ประการแรก สภาวะดังกล่าวจะทำให้บุคคลจำนวนหนึ่งเข้าไปว่ากติกา/กฎจราจรมิได้ถูกใช้ เป็นข้อยุติ/มาตรฐานกลางเพื่อความเสมอภาคในการสัญจร และกระทำการฝ่าฝืนกฎจราจรโดยอ้างว่าเพื่อรักษาสีทึบของตมมิให้ถูกละเมิด หรือเพื่อรักษาประโยชน์เฉพาะหน้าของตน ดังตัวอย่างเช่น "ทุกคนเห็นแก่ตัวหมด ถ้าไม่ทำตามก็เหมือนถูกหลอก โง่ ถูกสังคมเอาเปรียบ จนทนไม่ได้ ไม่ต้องมีคุณธรรมแล้ว" "ทำตามคนอื่น คนอื่นทำก็เลยทำตามกันไป คนอื่นยังทำได้" "ทุกคนรู้กฎดี แต่ยังฝ่าฝืน เราก็คงต้องทำบ้าง" ประการที่สองจะทำให้เห็นว่ามีผู้ที่ไม่ใส่ใจต่อสิทธิในการสัญจรของผู้อื่น เช่นเดียวกับตน จึงเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้เกิดความกล้ามากขึ้นที่จะฝ่าฝืนกฎจราจร หรือในทำนองเดียวกัน ในประการที่สาม อาจทำให้เห็นว่ามีผู้ที่มองปัญหา เช่นเดียวกับตน คือมีผู้ที่เห็นด้วยว่าการฝ่าฝืนดังกล่าวจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือกติกาดังกล่าวไม่ถูกต้องจริง จึงเกิดความมั่นใจมากขึ้น และกระทำการฝ่าฝืนกฎเพื่อประโยชน์ตนในที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นในประการที่สี่อาจมีอิทธิพลกระตุ้นให้ผู้ที่มีกำลังใจ ความ ใช้อารมณ์ ฝ่าฝืนง่ายขึ้น

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การไม่รู้แก่นของปัญหา โดยคิดว่าผ่อนผันได้นั้น เป็นสาเหตุหนึ่งของการขัดประโยชน์ส่วนตน แล้วฝ่าฝืนกฎจราจรเพื่อประโยชน์ส่วนตนนั้น ซึ่งการฝ่าฝืนดังกล่าวก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อไปจนเกิดวิกฤตสัญจร (ดังที่ได้เสนอ problem tree) โดยการปฏิบัติเป็นเยี่ยงอย่างตามกัน การขัดประโยชน์กันเอง และวิกฤตที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจในปัญหามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และทำให้เกิดปัญหา และข้ออ้างอื่นๆ (นอกเหนือไปจากความเข้าใจผิดว่าผ่อนผันได้ และการขัดประโยชน์ส่วนตน) ที่จะฝ่าฝืนกฎจราจรเพิ่มขึ้นอีก

เป็นคำรบต่อมา

ดังนั้นเมื่อพิจารณากลับไปพิจารณาที่ปัญหาในข้างต้นแล้ว จึงจะเห็นว่า การที่มีประชาชนส่วนมากไม่รู้แก่นของปัญหา และการที่มีประชาชนส่วนมากที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎจราจร เป็นสิ่งที่สอดคล้องกันแล้ว และเมื่อพิจารณาสาเหตุที่ถูกยกขึ้นอ้างเพื่อฝ่าฝืนกฎจราจร จะพบว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะการที่ปัญหาเช่นกัน กล่าวคือในการที่ปัญหานี้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้แก่นของปัญหา และมีแนวโน้มที่จะมองวิกฤตการณ์ในลักษณะที่เป็นภาพปัญหาของตน และเป็นอาการหรือสิ่งไม่พึงประสงค์ที่เป็นเหตุการณ์เฉพาะกรณี หรือที่เป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า โดยมองไม่ถึงว่าเป็นปัญหาส่วนรวม (ซึ่งก็รวมทั้งตนเองด้วย) อย่างไรก็ตาม จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่เหตุผลของการฝ่าฝืนกฎจราจรที่ประชาชนยกมาอ้างนั้นจะเป็นเรื่องเฉพาะกรณีหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้า และเป็นเรื่องของประโยชน์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือ เมื่อมองไม่เห็นแก่นของปัญหา และมองไม่เห็นภาพรวม ก็จะมองอาการของปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ดังนั้นเมื่อใดที่เห็นว่า การฝ่าฝืนจะไม่ทำให้เกิดปัญหานี้ (ซึ่งเป็นอาการของปัญหา และเป็นเรื่องประโยชน์เฉพาะของตนเอง) และมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนหากฝ่าฝืนกฎจราจร (จาก objective tree จะเห็นว่าในทำนองเดียวกับ problem tree ประชาชนส่วนใหญ่จะมองไม่เห็นประโยชน์ระยะยาวที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎ อันได้แก่ สภาวะที่เป็นระเบียบ และสภาวะที่มีความเสมอภาคในการใช้ถนน โดยจะมองเห็นประโยชน์เฉพาะหน้าที่เป็นเหตุการณ์เฉพาะกรณีที่ตนเป็นประโยชน์ของตนเองมากกว่า เช่น "การปฏิบัติตามกฎ เราก็คงปลอดภัย ไม่เสี่ยงความตายนะ") ประชาชนก็จะกระทำการฝ่าฝืนกฎเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตนที่ได้คาดหวังไว้ เพราะไม่เห็นประโยชน์ที่ตนจะเสียไป อันเป็นประโยชน์ระยะยาวที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมจากสภาวะความเสมอภาคในการสัญจร และเพราะไม่คิดว่าจะทำให้เกิดภาระต่อเจ้าหน้าที่ และเป็นเยี่ยงอย่าง จนเกิดการขัดประโยชน์กันเอง จนกระทั่งในที่สุดไม่มีผู้ใดได้รับประโยชน์ที่ควรจะได้รับในระยะยาว (ซึ่งรวมทั้งประโยชน์เฉพาะกรณีของตนในอนาคตด้วย)

อาจสรุปได้ว่า สาเหตุใหญ่ของการฝ่าฝืนกฎคือการยึดประโยชน์เฉพาะหน้า/เฉพาะกรณีของตนเอง เช่น "ต้องรีบไปทำงาน" "บางครั้งเร่งด่วน ไม่เห็นตำรวจ แต่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยด้วย" ส่วนสาเหตุที่ทำให้ประชาชนยึดประโยชน์ตนก็คือการไม่รู้แก่นของปัญหา จึงนึกว่าการฝ่าฝืนเป็นสิ่งที่ผ่อนผันได้ เช่น "ผ่อนผันได้และไม่มีใครเดือดร้อน ทางว่างไม่มีรถ" "ดูแล้วว่าไม่มีใครเดือดร้อน ไม่ได้ขวางใคร" จึงกล่าวได้ว่าการไม่รู้แก่นของปัญหาทำให้ประชาชนยึด

ประโยชน์ส่วนตน แล้วฝ่าฝืนกฎ

จากตัวอย่างกรณีการฝ่าฝืนกฎจราจรนี้ จะเห็นได้ว่าประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหา กล่าวคือไม่รู้ว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรมันผ่อนผันไม่ได้ หรือไม่รู้ว่าจะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ การปฏิบัติตามเข็ญอย่างกัน (ของทั้งผู้รู้จักคิดถึงผล และผู้ใช้อารมณ์ ประมาท เห็นแก่ตัว) การละเมิดสิทธิของกันและกัน และนำไปสู่วิกฤตคือสภาวะที่ทุกคนเสียประโยชน์ หรือสภาวะที่ทุกคน ไม่ได้รับในสิ่งที่ควรได้รับ ในอนาคตหรือในระยะยาวในเวลาต่อมา (และอาจจะเห็นเพียงแต่ ผลเสียที่จะเกิดกับตนในขณะนั้นๆ) ย่อมเลือกทำในสิ่งที่เห็นจะเป็นประโยชน์กับตน และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตน ซึ่งก็คือการฝ่าฝืนกฎจราจร ด้วยเหตุที่ไม่รู้ถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต นั่นคือเมื่อเห็นว่าในขณะนั้นผลเสียจะไม่เกิดแก่ตนเองแน่ก็จะฝ่าฝืนกฎ เช่น "ไม่เห็น ตำรวจ ทางว่าง ก็ไป" เพราะไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวอาจเป็นเข็ญอย่าง ที่ผลักดันให้เกิดสภาวะการขัดประโยชน์ซึ่งกันและกัน ที่เป็นสภาวะที่ตนก็เสียประโยชน์ในอนาคต/ในระยะยาว แต่ผู้รู้แก่นของปัญหา คือรู้ว่าการฝ่าฝืนกฎจะทำให้เกิดเหตุปัจจัยใด ที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ใดในระยะยาวของตนก็จะไม่เห็นแก่ความสะดวกสบาย/ประโยชน์เฉพาะหน้าในขณะนั้น และไม่ฝ่าฝืนกฎจราจร

2.2 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีรถส่วนตัวมากกว่าฝิวถนน ในฐานะที่เป็นสาเหตุหนึ่ง/แก่นของปัญหาคือวิกฤตสัญจร

2.2.1 จากการสอบถามประชาชน 140 คน เกี่ยวกับความเป็นสาเหตุ และความเป็นผลของการมีรถส่วนตัวมากกว่าฝิวถนน กับของวิกฤตสัญจร ตามลำดับนั้น

2.2.1.1 ประชาชน 80.7 เปอร์เซนต์ เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าฝิวถนน มีส่วนทำให้การจราจรอยู่ในสภาวะวิกฤต

2.2.1.2 ประชาชน 11.4 เปอร์เซนต์ เห็นว่าไม่มีส่วนทำให้การจราจรอยู่ในสภาวะวิกฤต

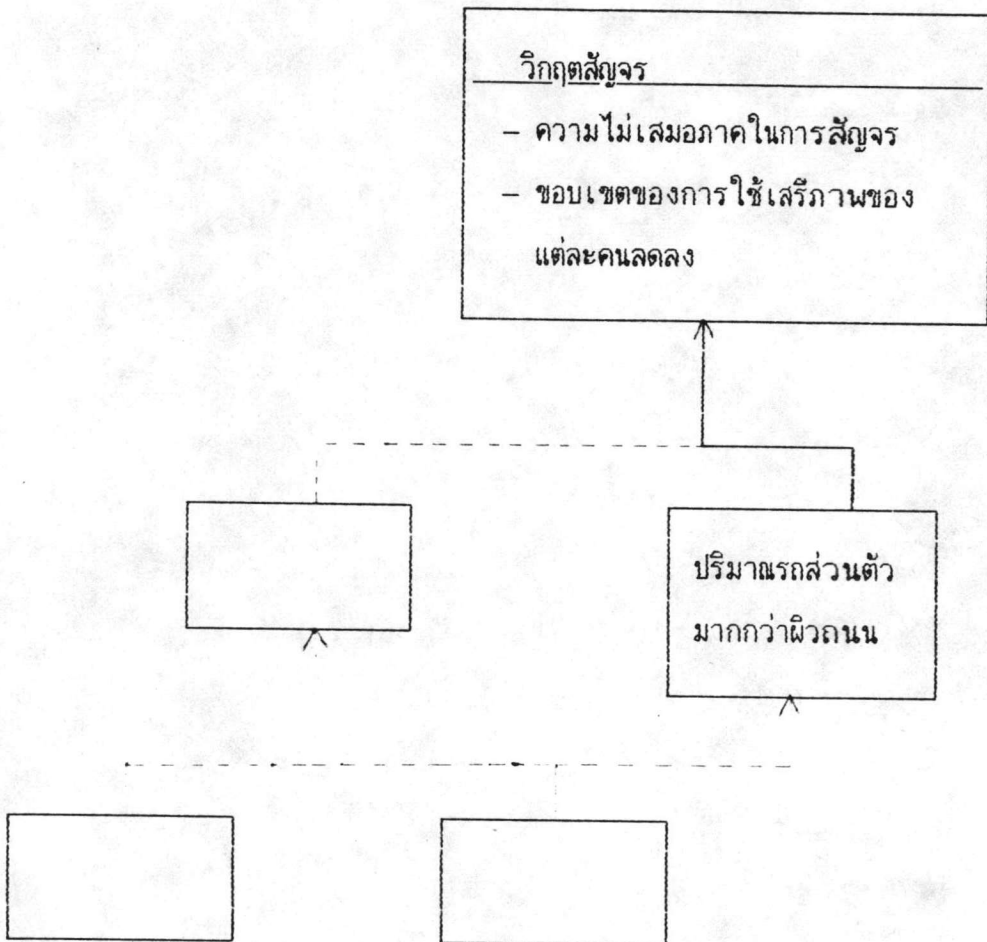
2.2.1.3 ประชาชน 7.9 เปอร์เซนต์ ไม่แน่ใจ ไม่ชัดเจน-ไม่รู้ว่ามีส่วนทำให้การจราจรอยู่ในสภาวะวิกฤตหรือไม่

จากข้อมูลนี้จะเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าฝืนถนนเป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร

ประชาชนที่เห็นด้วยว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าฝืนถนน มีส่วนทำให้เกิดวิกฤตสัญจร ได้ให้เหตุผลประกอบความคิดเห็นไว้ ประการแรก ประชาชนเหล่านี้เห็นด้วยว่ามีปัญหานี้มีอยู่โดยอธิบายลักษณะ และเนื้อหาของถนนที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณรถ และว่ามีการใช้รถเกินความจำเป็น และมีจำนวนรถเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น "ใช้รถมากในทางเดียวกันย่อมมีปัญหา" "ถนนในเมืองไทยมีไม่ถึง 20% ของพื้นที่ทั้งหมด" "ถนนน้อย รถมาก ทำให้ปัญหาต่างๆ มาก เช่น การระบายรถเป็นไปโดยยากลำบาก ที่จอดไม่เพียงพอ เลนแคบ ต้องมาจอดข้างถนนมากเกินไป รถเก่าเกินอายุการใช้งาน อาจทำให้เกิดความเสียหาย ทำให้กีดขวางจราจร และไม่ปลอดภัย" "แต่ละวันมีรถใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทุกวันนี้มีรถมากเกินความจำเป็น" ประการต่อมาประชาชนเหล่านี้เห็นว่า เมื่อทุกคนต้องใช้ถนนร่วมกัน ในขณะที่ถนนมีจำกัด การใช้ถนนเกินความจำเป็นจะยิ่งทำให้เกิดผลเสียต่อทุกฝ่าย กล่าวคือ ทำให้โอกาสหรือขอบเขตของความสามารถในการใช้ถนนของแต่ละคนนั้นแคบลง หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อทรัพยากรมีจำกัด การที่ทุกคนจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการตั้งใจปรารถนาไปหมด ย่อมเป็นไปไม่ได้ การใช้ถนนเกินความจำเป็น จะยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้น นอกจากผู้ที่มีศักยภาพด้อยกว่าในอันที่จะใช้เสรีภาพในการสัญจรจะเสียเปรียบแล้ว เมื่อใช้รถมากขึ้น การจราจรจะคับคั่งมากขึ้น ทำให้การจะใช้ถนนได้ตามความปรารถนาอย่างเต็มที่เป็นเรื่องยาก หากเกิดสภาวะการจราจรไม่คล่องตัว ถึงแม้ทุกคนจะมีเสรีภาพที่จะสัญจรตามกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายบ้านเมือง แต่ในทางปฏิบัติ ก็จะไม่มีความเป็นไปได้เร็วได้ดังความปรารถนา เพราะความจำกัดของถนน ดังนั้นเมื่อยังไม่มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นๆ ได้สำเร็จในขณะนี้ การรู้จักอะลุ่มอล่วย และพิจารณาถึงความจำเป็น จึงเป็นทางออกที่จะทำให้สามารถใช้โอกาสหรือเสรีภาพได้จริงในทางปฏิบัติ เช่น "รถมาก นอกจากทำให้คนจนเดือดร้อน พอรอดติดทั้งตัวเองและคนอื่นเขาก็ไปไม่ได้ ก็ช้า" "รถมาก ถนนน้อย โอกาสกระทบกระทั่งมาก ต้องอะลุ่มอล่วย ถ้าทุกคนเอาแต่ใจ จะเดือดร้อนกันทุกคน" "รถเยอะ คนนี้ก็จะไป คนโน้นก็จะไป ทำให้เกิดการเห็นแก่ตัว" "เนื่องจากในชนชั้นผู้มีอันจะกิน มักจะมีรถมาก และทำให้เบียดบังสิทธิผู้ใช้ถนนคนอื่น" "ทำให้เกิดปัญหาต่อเสรีภาพ ในการใช้ถนนของคนยากจน" "มีวิธีแก้ได้หลายวิธีตอนนี้กำลังแย่ง ต้องใช้ทั้งวิธี เฉพาะหน้าและถาวร" "การใช้รถเป็นสาเหตุสำคัญ แต่คิดว่ารัฐบาลควรมีส่วนในการแก้ไขให้มาก" "ผู้ใช้รถจะต้องวางแผนล่วงหน้าการเดินทาง และทุกคนเมื่อรู้

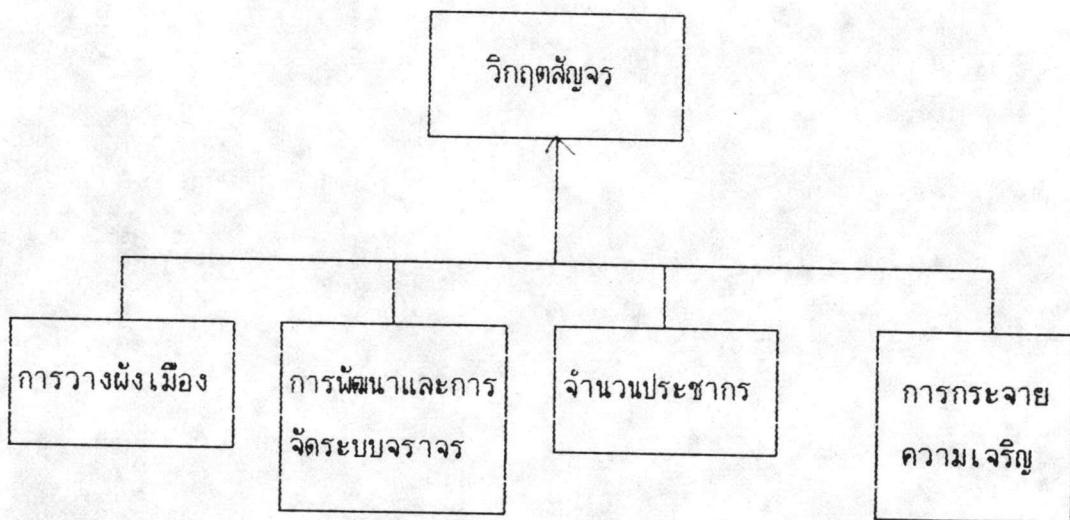
ว่าผิวถนมน้ำน้อย ก็จะมีรู้จักควบคุมพฤติกรรมการขับถ่ายของตนเอง และรู้จักอะลุ่มอะหล่วย" อนึ่งมีประชาชนจำนวนหนึ่งที่เพิ่มเติมว่า สาเหตุของวิกฤตสัญจรนั้นยังมีอีกหลายสาเหตุ นั่นคือสาเหตุที่กล่าวถึงนี้เป็นเพียงสาเหตุหนึ่งเท่านั้น เช่น "มีส่วนทำให้เกิดปัญหา แต่ปัญหาเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ด้วย" "เป็นสาเหตุหนึ่ง แต่มีสาเหตุอื่นด้วย"

แผนภาพที่ ๘ แสดงการชี้ปัญหาของผู้ที่มีความเห็นว่าการมีปริมาณรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนมน เป็นสาเหตุ/แก่นหนึ่งของปัญหาวิกฤตสัญจร

ประชาชนที่ไม่เห็นว่า การมีรถส่วนตัวมากกว่าฝวถนนเป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร ได้ให้คำอธิบายประกอบความเห็นไว้ ซึ่งจากคำอธิบายดังกล่าวอาจแบ่งประชาชนเหล่านี้ออกได้ เป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่าปัญหาเรื่องปริมาณรถบนถนนมากกว่าฝวถนนอยู่ เช่น "รถยังมีไม่มาก ควรแก้ไขระเบียบการจัดการ" "รถยังมีไม่มาก ถนนก็มีการสร้างเพิ่ม มีการสร้างทางด่วนต่อเติมถนนเพิ่มขึ้นมาก" "รถส่วนตัวไม่ก่อปัญหาเท่าที่สิ่งเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่ เกิดจากรถบรรทุก หรือรถประจำทาง" กลุ่มต่อมาได้แก่ ผู้ที่เห็นว่าปริมาณรถมากกว่าฝวถนน แต่ไม่คิดว่าว่าเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาวิกฤต โดยเห็นว่าสาเหตุของปัญหานั้นอยู่ที่อื่น คือ การวางผังเมือง การพัฒนาและการจัดการระบบจราจร จำนวนประชากรมากเกินไป ปัญหาเรื่อง การกระจายความเจริญ เช่น "ถ้ามีการกระจายความเจริญออกไป จำนวนรถก็จะกระจายตาม เจ้าของ" "น่าจะเป็นจำนวนคนมากกว่า อย่างน้อยคนเยอะ Taxi ก็เยอะ เดียวนี้ Taxi เยอะมาก"

แผนภาพที่ 9 การชี้ปัญหาของผู้ที่ไม่มีความเห็นว่าการมีปริมาณรถส่วนตัวมากกว่าฝวถนน เป็น สาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร

การศึกษานี้กำหนดให้ผู้รู้แก่นของปัญหาได้แก่ผู้ที่เห็นว่าการมีปริมาณรถส่วนตัวมากกว่า
 ผิดถนน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตสัญจร และกำหนดให้ผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา ได้แก่ ผู้ที่ไม่
 เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิดถนนเป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร

จากข้อมูลการชี้ปัญหาข้างต้น ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ คือ ประชาชนที่รู้แก่นของปัญหา
 (80.7%) แต่จากการศึกษาพฤติกรรมของประชาชน 140 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (80.6%)
 จะใช้รถส่วนตัวหากมีปัจจัยเพียงพอให้ใช้ได้ ประชาชนที่ไม่ใช้รถส่วนตัวนั้น เป็นประชาชนส่วน
 น้อยเท่านั้น (21.25%)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาคำอธิบายของประชาชนที่ใช้รถ และที่ไม่ใช้รถ ก็ทำให้ทราบ
 ว่า เหตุใดประชาชนส่วนใหญ่ที่เห็นว่าการใช้รถส่วนตัวเป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร จึงปฏิบัติ
 ในสิ่งที่ตนคิดว่าเป็นปัญหา

อาจสรุปเหตุผลที่ประชาชนอ้างสำหรับการใช้รถส่วนตัว ได้ดังต่อไปนี้

ก. เพื่อความสะดวกสบาย และความจำเป็นส่วนตัวที่ขาดไม่ได้ เช่น "สะดวก กลัว
 ไรคร้าย และอาชญากรรม" "ต้องการความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัยดี" "สนอง
 ความต้องการทางสังคม" "ลดการได้รับควันพิษ" "เป็นเครดิตอย่างหนึ่ง"

ข. การใช้ศักยภาพและโอกาสที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเต็มที่ เช่น
 "เป็นเสรีภาพส่วนบุคคล" "มีเงินจึงควรใช้เงินเพื่อความสะดวกของตนเอง"

ค. การไม่มีทางเลือกอื่น เช่น "อยู่ในซอย 2-3 กิโลเมตร ออกมาขึ้นรถเมล์ไม่ไหว"
 "รถเป็นปัจจัยจำเป็นสำหรับประกอบกิจกรรมเลี้ยงปากท้องต่างๆ" "สะดวกสบาย และไม่มีวิธี
 อื่นที่ดีเท่า หรือแม้แต่จะใกล้เคียง"

เหตุผลข้อแรกอันได้แก่ ความสะดวกสบายและความจำเป็นส่วนตัวที่ขาดไม่ได้ นั้น เป็น
 เหตุผลที่ถูกอ้างจากผู้รู้แก่นของปัญหา และผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา ส่วนเหตุผลข้อที่สอง อันได้แก่
 การใช้ศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเต็มที่นั้น เป็นเหตุผลที่ถูกอ้างโดยผู้ที่ไม่รู้
 แก่นของปัญหา และเหตุผลประการที่สาม อันได้แก่ การไม่มีทางเลือกอื่นนั้น ถูกอ้างโดยผู้รู้แก่น
 ของปัญหาและผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหา

เหตุผลที่ประชาชนไม่ใช้รถส่วนตัวนั้น สรุปได้ดังต่อไปนี้

ก. รสนิยมส่วนตัว เช่น "ไม่ชอบ ไม่รู้ทำไมไม่ชอบ ชีบไม่เป็น" "ไม่ชอบ คุณแล ลำบาก เป็นภาระ" "ไม่ชอบรถ มันอันตราย"

ข. ความต้องการแก้ปัญหาวิกฤตสัญจร เช่น "เบื่อรถติด ไม่อยากเพิ่มจำนวนรถ" "จะทำให้รถมากขึ้นถ้าใช้ ถ้าไม่ใช้จะทำให้การจราจรไม่เกิดภาวะวิกฤต"

ค. การมีทางเลือกอื่น เช่น "ไม่จำเป็น" "มีรถประจำทางใช้อยู่แล้ว" "รถเมล์ สะดวกกว่า" "เราอาจใช้บริการรถเมล์ก็ได้ ถ้าอยากสบายก็ใช้รถส่วนตัว"

เหตุผลข้อแรกอันได้แก่ รสนิยมส่วนตัวนั้น เป็นเหตุผลที่ถูกอ้างจากผู้รู้แก่และไม่รู้แก่ของปัญหา ส่วนเหตุผลข้อที่สอง อันได้แก่ ความต้องการแก้ปัญหาวิกฤตนั้น เป็นเหตุผลที่ถูกตั้งโดยผู้รู้แก่ของปัญหา ส่วนเหตุผลข้อที่สามอันได้แก่การมีทางเลือกอื่นนั้น ถูกอ้างจากผู้รู้แก่

ข้อมูลจากประชาชนเกี่ยวกับเหตุผลของการใช้รถ สามารถตอบคำถามได้ว่า เหตุใดผู้ที่เห็นว่าการมีจำนวนรถมากกว่าผิวนั้น จึงใช้รถ และยิ่งไปกว่านั้นข้อมูลดังกล่าวนี้เมื่อประกอบกับข้อมูลการชี้ปัญหา ยังจะช่วยพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า การที่ประชาชนไม่รู้แก่ของปัญหามีส่วนทำให้ประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตนอีกด้วย

จากข้อมูลที่ได้จากประชาชน อาจกล่าวได้ว่าถึงแม้ทั้งผู้รู้แก่ของปัญหา และผู้ที่ไม่รู้แก่ของปัญหา จะเป็นผู้ใช้รถส่วนตัว (หากมีปัจจัยเพียงพอให้ใช้ได้) เพื่อสนองผลประโยชน์ส่วนตน แต่พฤติกรรมการใช้รถส่วนตัวของทั้ง 2 ฝ่ายนี้มีได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ความแตกต่างนั้นอยู่ที่ว่า ประชาชนที่เห็นว่าการใช้รถส่วนตัว (เพื่อประโยชน์ตน) เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตสัญจร จะใช้อย่างระมัดระวังและพิจารณาถึงความจำเป็นด้วย และจะไม่ใช้รถหากมีทางเลือกอื่นให้เลือก หรือสามารถหลีกเลี่ยงได้ และในบางกลุ่มจะถึงขนาดที่เลิกใช้รถเพื่อช่วยแก้ปัญหาวิกฤต ส่วนประชาชนที่ไม่รู้แก่ของปัญหานั้น จะใช้รถเพื่อประโยชน์ของตนอย่างเต็มที่ โดยพิจารณาว่าเป็นการใช้โอกาสหรือสิทธิที่ตนมีอยู่ และเป็นการใช้ศักยภาพที่ตนมีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ตน โดยคิดว่าสิ่งนี้ก็เป็นที่พึงกระทำอยู่แล้ว และประชาชนกลุ่มนี้ยังใช้รถอยู่ ก็เนื่องจากไม่มีทางเลือกอื่น แต่เป็นการไม่มีทางเลือกในลักษณะที่แตกต่างไปจากประชาชนที่รู้แก่ กล่าวคือมิใช่ต้องใช้รถ เพราะไม่มีทางเลือกอื่นให้เสียไม่ใช้รถเพื่อลดวิกฤต แต่เพราะไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่าในการจะตัดดวงประโยชน์ตามสิทธิและศักยภาพของตน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้ประชาชนทั้ง 2 กลุ่มจะต่างเป็นผู้ใช้รถ (หากมีปัจจัยเพียงพอให้ใช้ได้) แต่พฤติกรรมและ

เงื่อนไขของการใช้รถทั้ง 2 กลุ่มนั้นแตกต่างกัน โดยการที่ทั้ง 2 กลุ่มซึ่งปัญหาในลักษณะที่ต่างต่างกันไปออกไปคนละอย่าง มีอิทธิพลกำหนดพฤติกรรม ตลอดจนเงื่อนไขของการใช้รถของทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้ที่ไม่รู้แก่นของปัญหาซึ่งได้แก่ผู้ที่ไม่เห็นว่า การมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤตสัญจร จะใช้รถอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ของตน เพราะไม่เห็นว่า เป็นปัญหา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งไม่เห็นผลเสียที่เกิดขึ้น และผู้รู้แก่นของปัญหาหรือผู้เห็นว่า การใช้รถส่วนตัวเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้เกิดวิกฤตสัญจร จะใช้รถอย่างระมัดระวัง โดยพิจารณาถึงความจำเป็น และจะหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้รถหากมีทางเลือกเพราะเห็นว่าเป็นปัญหา ทำให้ตนเองและผู้อื่นเสียประโยชน์ กล่าวคือ ทำให้ขอบเขตของเสรีภาพหรือโอกาสในการสัญจรไปมาของตนเองและผู้อื่น แคบลง และยิ่งไปกว่านั้น เมื่อถึงจุดหนึ่งจะทำให้ผู้ด้อยศักยภาพกว่าเสียเปรียบมากเกินไปโดยโอกาสในการสัญจรของคนเหล่านี้จะแคบลงกว่า เพราะพฤติกรรมของผู้ที่มีศักยภาพดีกว่า

อาจกล่าวได้ว่า นอกจากความรู้แก่น/ไม่รู้แก่นของปัญหาจะเป็นเงื่อนไขหนึ่งของพฤติกรรมการใช้รถเพื่อประโยชน์ของตนแล้ว ทางเลือกอื่นๆ และความจำเป็นก็มีส่วนกำหนดพฤติกรรมดังกล่าวด้วยเช่นกัน หากการใช้รถส่วนตัวเป็นทางเลือกเดียวของประชาชน ที่จะสามารถทำให้ประชาชนได้มาซึ่งสิ่งที่จำเป็นอันขาดไม่ได้สำหรับชีวิต ถึงแม้ว่าจะเป็นทางเลือกที่สร้างปัญหา ประชาชนก็จำเป็นจะต้องอาศัยทางเลือกนี้ ดังนั้นคำถามที่ว่าเหตุใดประชาชนจึงใช้รถส่วนตัว ในขณะที่เห็นว่าเป็นแก่นของปัญหา จึงตอบได้ว่าเป็นเพราะประชาชนมีความจำเป็นเบื้องต้นที่ขาดไม่ได้ และไม่มีทางเลือกอื่นที่จะทำให้หลีกเลี่ยงการสร้างปัญหา/วิกฤตสัญจรได้ อย่างไรก็ตามการรู้แก่น/ไม่รู้แก่นของปัญหา ก็ยังมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชนอยู่ โดยประชาชนจะหลีกเลี่ยงหรือระมัดระวังที่จะไม่ทำในสิ่งที่ก่อปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจสรุปได้ว่าประชาชนจะมุ่งให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาสำหรับมนุษย์ที่จะแสวงหาประโยชน์สุขมากที่สุดให้กับตน ผู้ที่เห็นว่าพฤติกรรมใดจะทำให้เกิดปัญหา หรือความเสียหายต่อประโยชน์สุขของตน ย่อมจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น หากพฤติกรรมดังกล่าวจะนำไปสู่ประโยชน์เฉพาะหน้า เช่น ความสะดวกสบายต่างๆที่จะได้รับเป็นการส่วนตัวจากการใช้รถ และขัดต่อประโยชน์ในระยะยาว เช่น สภาวะที่ทุกคนใช้ถนนได้เท่าเทียมกัน (โอกาสในความเป็นจริง) โดยขอบเขตการใช้โดยเฉลี่ยของทุกคนกว้างขึ้น เช่นการใช้รถน้อยลงจะทำให้รถติดน้อยลง ทำให้ทุกคนได้ความสะดวกมากขึ้น สามารถใช้ถนนได้ตั้งใจมากขึ้น ผู้ที่เห็นปัญหาย่อมจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อรักษาซึ่งประโยชน์ระยะยาว แต่หากประโยชน์เฉพาะหน้านั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตที่จะขาดไม่ได้

เช่น ต้องใช้รถเพื่อยังชีพ ก็อาจต้องมีพฤติกรรมดังกล่าว แต่กระทำด้วยความระมัดระวัง เช่น ใช้รถตามความจำเป็น อะลุ่มอะหล่วยมากขึ้น ซึ่งจะแตกต่างไปจากผู้ที่มองไม่เห็นผลเสียในระยะยาวที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมนั้น ซึ่งจะกระทำอย่างไม่ระมัดระวังเพื่อประโยชน์เฉพาะหน้านั้น ในเรื่องปริมาณการใช้รถวิกฤตสัญจรนี้ ถึงแม้ว่าการใช้รถจะเป็นสิทธิเสรีภาพของทุกฝ่าย แต่ในทางปฏิบัติหรือในความเป็นจริง เมื่อทรัพยากรมีจำกัด เช่น พื้นที่ถนน อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ จึงต้องมีการอะลุ่มอะหล่วยกัน หรือมีการประนีประนอมกันเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสอย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ ที่จะสัญจรเพื่อประโยชน์สุขมากที่สุดของทุกคน

สรุปส่วนแรก

จากตัวอย่างกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณี ได้แก่ กรณีปัญหาวิกฤตสัญจร และกรณีปัญหาการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม อาจกล่าวได้ว่าหากประชาชนเห็นว่าสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุ/แก่นของปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ หรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ประชาชนจะไม่กระทำในสิ่งดังกล่าวนี้ (ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่สิ่งนั้น เป็นสิ่งจำเป็น-ขาดไม่ได้สำหรับชีวิต และไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการกระทำสิ่งนี้) แต่หากประชาชนไม่เห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสาเหตุ/แก่นของปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่หรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเห็นประโยชน์จากสิ่งนั้น ก็จะกระทำในสิ่งนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ที่เห็น

การชี้ความเป็นเหตุเป็นผลของการฝ่าฝืนกฎจราจรและปัญหาวิกฤตสัญจรตามลำดับนั้น ผลปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎ เป็นสาเหตุของปัญหาวิกฤต แต่อย่างไรก็ตาม อาจแบ่งประชาชนกลุ่มนี้ออกได้เป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือประชาชนกลุ่มแรก เห็นว่าปัญหาวิกฤต คือปัญหาของส่วนรวม เป็นเรื่องของความไม่เสมอภาคในการสัญจร และขอบเขตของเสรีภาพในการสัญจร ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้ชี้ว่าแก่นของปัญหาก็คือการฝ่าฝืนกฎจราจรโดยการฝ่าฝืนกฎจะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ เกิดการปฏิบัติเป็นเยี่ยงอย่างกัน และเกิดการขัดผลประโยชน์กันเอง ซึ่งผลสุดท้ายความสูญเสียที่ไม่พึงจะเกิดขึ้น ก็จะเกิดขึ้นกับทุกคน ส่วนประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง คือประชาชนที่มองไม่เห็นสิ่งที่ประชาชนกลุ่มแรกมองเห็น และสิ่งที่ประชาชนกลุ่มนี้เห็นก็คือ ภาพปัญหาเฉพาะกรณีที่เห็นอาการของปัญหาที่ปรากฏอยู่ เช่น ภาพเหตุการณ์อุบัติเหตุ สิ่งกีดขวาง อันตรายที่เกิดกับชีวิตของตนเองและ/หรืออันตรายที่เกิดกับผู้อื่นในขณะนั้น จากการศึกษาพบว่าประชาชน

กลุ่มหลังมากกว่ากลุ่มแรก ซึ่งสถิตินี้สอดคล้องกับสถิติที่แสดงพฤติกรรมการสัญจรของประชาชน กล่าวคือประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ผิวกฎจราจร ซึ่งจากการศึกษาเหตุผลที่ถูกนำมาอ้างในการฝ่าฝืนกฎนั้น พบว่าประชาชนที่ไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎ เป็นเรื่องที่ผ่อนผันไม่ได้ (เพราะจะทำให้เกิดการปฏิบัติตามเป็นเยี่ยงอย่าง) จะฝ่าฝืนกฎ เพื่อให้ประโยชน์ส่วนตัว เช่น ความสะดวกสบายส่วนตัว และประโยชน์เฉพาะหน้าอื่นที่บรรลู่ โดยจะอ้างว่าเป็นเรื่องที่ผ่อนผันได้ เพราะได้พิจารณาแล้วว่าในขณะที่นั้นจะไม่เกิดผลเสียขึ้นกับผู้ใด จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ประชาชนไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรเป็นแก่นของปัญหา มีส่วนทำให้ประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตัวในขณะที่นั้นเป็นที่ตั้ง และกระทำการฝ่าฝืนกฎจราจร

การชี้ความเป็นเหตุและผลของการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนน และปัญหาวิกฤตสัญจรตามลำดับ ปรากฏว่าประชาชนส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนน เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตสัญจร จากการสอบถามพฤติกรรมการสัญจรของประชาชนปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่ใช้รถส่วนตัว (ถ้ามีปัจจัยเพียงพอให้ใช้รถได้) ถึงแม้ว่าข้อมูลที่กล่าวมานี้จะไม่สอดคล้องกัน แต่ประชาชนที่เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตสัญจร ใช้รถส่วนตัวเพราะไม่มีทางเลือกอื่น และเพราะเป็นเรื่องจำเป็นในการดำรงชีวิต และจะใช้อย่างระมัดระวัง รวมทั้งเมื่อใดที่มีทางเลือกอื่นก็จะเลือกใช้ เพราะเห็นว่าหากไม่ประนีประนอมกันใช้ถนนแล้ว ผลสุดท้ายทุกคนจะเสียในสิ่งที่จะไม่เสียหากมีการประนีประนอม เช่น จะทำให้การจราจรติดขัด ซึ่งในสภาวะดังกล่าวถึงแม้ตามกฎหมาย และตามความเข้าใจ ทุกคนจะมีโอกาสใช้รถได้อย่างเท่าเทียมกัน และตามใจปรารถนา แต่ในทางปฏิบัติเมื่อรถติด ทุกคนก็ไม่สามารถทำ/ใช้โอกาสนั้นได้จริง ส่วนประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับความเป็นสาเหตุและผลดังกล่าวนี้ จะใช้รถอย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่าเป็นการใช้ศักยภาพและโอกาส/สิทธิเสรีภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ จึงอาจกล่าวได้ว่า นอกจากความเห็นแก่ตัวของปัญหา จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมแล้ว ความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และทางเลือกอื่น ก็มีความสำคัญต่อการยอมรับ/ยึดประโยชน์ส่วนตัว

การเมืองคือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยนั้นมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่านั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหา จึงต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชัดเจนในสาเหตุของปัญหานั้นๆ นั่นคือต้องสามารถค้นหาสาเหตุของปัญหาได้ว่า แก่นของปัญหาคืออะไร

ทั้งนี้การแก้ปัญหาจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าการชี้ปัญหา ตลอดจนการกำหนดทางเลือกผิดไป ปัญหาต่างๆเกิดขึ้น/มีอยู่เพราะสาเหตุอันเป็นที่ตั้งของปัญหาเกิดขึ้น/มีอยู่ ดังนั้นหากจัดการเสียซึ่งสาเหตุดังกล่าวได้ ปัญหาก็จะได้รับการแก้ไขหากจัดการกับปัจจัยอื่นที่มีสาเหตุของปัญหาย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ที่จะแก้ปัญหานั้นๆได้สำเร็จ การแก้ปัญหาโดยจัดการที่อาการของปัญหาอาจช่วยบรรเทาอาการได้ แต่จะไม่สามารถทำให้ปัญหาหายขาดได้ และในบางครั้งการจัดการดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาอื่นที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบางครั้งปัญหามีความซับซ้อนอยากแก่การเข้าใจได้ถึงสาเหตุ เมื่อบุคคลไม่รู้ถึงสาเหตุอันเป็นแก่นของปัญหา ก็อาจดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อาการ เพราะอาการของปัญหาย่อมเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนกว่าสาเหตุของปัญหา ซึ่งผลก็คือปัญหาจะไม่หมดไป และยิ่งไปกว่านั้นคือมีความเป็นไปได้ที่ปัญหาจะแย่ลงกว่าเก่าเมื่อเวลาผ่านไป หรืออาจเกิดปัญหาใหม่เพิ่มขึ้นในที่สุด

ประชาธิปไตยนั้นด้วยความเชื่อพื้นฐานว่าประชาชนมีเหตุผลและรู้ความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด จึงให้ประชาชนปกครองตนเอง แม้ปัจจุบันประชาชนมิได้ปกครองตนเองโดยตรง แต่ก็เลือกผู้แทนไปปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนาารมณ์ของตนแทน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากประชาชนรู้แก่นของปัญหา ประชาชนย่อมสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนได้อย่างแท้จริง แต่หากประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา ประชาชนย่อมตัดสินใจพลาดได้ และเมื่อตัวแทนนำเจตนาารมณ์ดังกล่าวไปปฏิบัติ ก็ย่อมจะไม่เกิดการแก้ปัญหาที่ถูกจุด การแก้ปัญหานี้จึงไม่สามารถทำให้ปัญหาหายไปได้ และประชาธิปไตยในมิติที่เป็นหลักการ (principle) หรือจุดหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมย่อมจะไม่เกิดขึ้นจริง อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือการที่ความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมีส่วนกำหนดพฤติกรรม(การใช้รถ)นั้น ช่วยสะท้อนให้เห็นว่า ประชาธิปไตยอาจเหมาะสมมากกว่ากับสังคมที่ความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว ทั้งนี้ถึงแม้การรู้แก่นของปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อ output ของระบบการเมืองก็ตาม แต่จากกรณีศึกษาที่ผ่านมาทำให้พบว่าการเมืองมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตก็มีส่วนสำคัญในการกำหนด output เพราะฉะนั้นหากสังคมดังกล่าวยังขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน/ ความต้องการพื้นฐานยังอยู่ในระดับต่ำ ถึงแม้ประชาชนจะรู้แก่นของปัญหา ก็อาจกระทำในสิ่งที่เป็นปัญหาเพื่อให้ความต้องการพื้นฐานบรรลุ ซึ่งประเด็นหลังนี้เมื่อประกอบกับประเด็นแรกเรื่อง นัยสำคัญของการรู้แก่นปัญหานั้น จะพบว่าหากประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา ซึ่งทำให้มองไม่เห็นประโยชน์ในระยะยาว และ/หรือผลเสียในระยะยาว และมองเห็นแต่ประโยชน์เฉพาะกรณี เฉพาะหน้าใกล้ตัวแล้ว อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของคนบางกลุ่มได้ ดัง

เช่นในการเลือกตั้งหากประชาชนไม่รู้ว่าความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว หรือเงินที่ผู้สมัครหยิบยื่นให้เป็นผลประโยชน์เฉพาะหน้าและเป็นประโยชน์ส่วนตัว และหากไม่รู้ว่าการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือการที่ตนได้รับประโยชน์ดังกล่าวนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมในอนาคต ประชาชนย่อมยอมรับสิ่งนั้นที่ผู้สมัครเสนอให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสิ่งที่คุณผู้สมัครเสนอเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตแล้ว ย่อมเป็นไปได้มากที่ประชาชนจะยอมรับประโยชน์ดังกล่าว ในส่วนต่อไปจะเป็นการศึกษาว่า พรรคการเมืองและประชาชนให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคเช่นไร ตลอดจนอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

ส่วนที่สอง

ได้กล่าวมาแล้วว่า ประชาธิปไตยสามารถจะพิจารณาได้เป็น 2 ด้านคือ ด้านแรกเน้นถึงจุดมุ่งหมายของประชาธิปไตย กล่าวคือ การใช้อำนาจของประชาธิปไตยนี้จะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนโดยส่วนรวม ด้านที่สองเน้นถึงกระบวนการของประชาธิปไตย กล่าวคือ กระบวนการ หรือขั้นตอนของการใช้อำนาจของประชาธิปไตยที่จะต้องให้คนจำนวนมากสามารถที่จะเลือกให้การใช้อำนาจเป็นไปตามที่ตนต้องการ ในปัจจุบันเนื่องจากการใช้อำนาจโดยตรงด้วยตนเองประสบปัญหาบางประการ จึงได้มีการนำระบบตัวแทนมาใช้อย่างแพร่หลาย กล่าวคือมีการเลือกตั้งผู้ที่จะเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ไปทำหน้าที่จัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบการเลือกตั้งและระบบตัวแทนนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่ง อนึ่งเมื่อก้าวถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง อาจกล่าวได้ว่า ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยย่อมมีลักษณะสอดคล้องกับทฤษฎี และแนวความคิดประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงอาจไม่สามารถที่จะนำแนวความคิดต่าง ๆ มาปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนเต็มที่สมบูรณ์ นั่นคือไม่อาจประกันได้ว่า เนื้อหาหรือการปฏิบัติในความเป็นจริง จะเป็นไปตามแนวความคิดประชาธิปไตย ระบบเลือกตั้งเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนเจตนารมณ์ การเลือกตั้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุถึงซึ่งเป้าหมายของประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงระบบเลือกตั้งอาจไม่สามารถที่จะนำแนวความคิดต่าง ๆ มาปฏิบัติได้ครบถ้วนสมบูรณ์เช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นนอกเหนือไปจากความไม่สมบูรณ์

ของตัวระบบเองแล้ว จะเห็นว่าในทางปฏิบัตินอกจากกรอบกติกาแบบเลือกตั้งแล้วยังจะต้องมีผู้ปฏิบัติภารกิจภายใต้กรอบกติกาดังกล่าวด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่านอกจากตัวระบบระเบียบการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นแล้ว ผู้ปฏิบัติภายใต้กรอบนี้ก็มีอิทธิพลต่อการบรรลุถึงซึ่งเป้าหมายของระบบ หรือการนำแนวความคิดมาปฏิบัติได้ครบถ้วนสมบูรณ์จริง การวิจัยนี้มุ่งศึกษาพรรคการเมืองและประชาชนในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติภายใต้กรอบกติกาการเลือกตั้ง

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับในประชาธิปไตยยุคใหม่ว่าจะสามารถดำเนินการทางการเมืองตามหลักการทั้งสองประการหรือมิติของประชาธิปไตยทั้งสองด้านได้ ในขณะที่ปัจเจกบุคคลเพียงลำพังไม่สามารถจะทำได้หรือไม่สามารถจะมีคุณสมบัติแห่งการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ครบ ดังนั้นพรรคการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการทำให้แนวความคิดประชาธิปไตยเกิดขึ้นจริง มิใช่เพียงความคิดความฝัน เมื่อพรรคการเมืองเป็นกลไกหนึ่งของระบบการเมืองและอยู่ในฐานะที่จะทำให้ประชาธิปไตยเป็นจริงขึ้นมา พรรคการเมืองจึงมีหน้าที่หลัก 2 ประการคือ ประการแรกได้แก่หน้าที่คัดเลือกผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม และความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตย ประการที่สองได้แก่ หน้าที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกระบวนการขั้นตอน และวิธีการที่กำหนดไว้ตามกระบวนการประชาธิปไตย หน้าที่ของพรรคการเมืองจึงครอบคลุมช่วงเวลาทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้งหน้าที่ก่อน-ระหว่างการเลือกตั้ง นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าหน้าที่ภายหลังจากการเลือกตั้ง

การที่จะได้มาซึ่งผลประโยชน์ตามความต้องการ ย่อมจะต้องมีการลงทุนดำเนินการสำหรับประชาธิปไตยนั้น ผลประโยชน์ที่เป็นเป้าหมายของระบบ ได้แก่ผลประโยชน์ส่วนรวม จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าพรรคการเมือง และประชาชนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเพียงใดในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่พรรคและประชาชนมุ่งหมาย ได้มีการลงทุนหรือใช้จ่ายเช่นไร ประเภทหรือลักษณะของการใช้จ่ายนี้จะสะท้อนลักษณะของการดำเนินการทางการเมือง และลักษณะของการดำเนินการนี้ก็สะท้อนเป้าหมาย และช่วยคาดการณ์อนาคตได้

การกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการแข่งขันเลือกตั้ง มีอิทธิพลไม่น้อยต่อการบรรลุถึงเป้าหมายของระบบการเมือง ลักษณะของผู้แทนและลักษณะของการแข่งขันเลือกตั้ง ย่อมมีส่วนกำหนดลักษณะการทำงานของผู้แทน และลักษณะการทำงานย่อมมีส่วนกำหนดปัจจัยนำออก

(output) ของระบบการเมือง

เพื่อทดสอบสมมติฐานว่า การที่พรรคการเมืองยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนรวม มีส่วนทำให้ประชาธิปไตยไม่พัฒนา ผู้วิจัยได้ยกประเภทการใช้จ่ายของพรรคการเมือง ก่อนและระหว่างการเลือกตั้ง มาให้พรรคการเมืองระบุว่าประเภทการใช้จ่ายแต่ละประเภทที่ยกมานั้น จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนและประโยชน์ส่วนรวมมากน้อยเพียงใด (ระบุตามความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางการเมืองในกทม.) และให้พรรคการเมืองระบุว่าให้ความสำคัญกับประเภทการใช้จ่ายต่างๆนี้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบว่าพรรคการเมืองคาดหวังหรือยึดสิ่งใดจากการดำเนินการทางการเมือง และพร้อมกันนี้ ผู้วิจัยได้ยกประเภทการใช้จ่ายของพรรคการเมืองชุดเดียวกันนี้ ให้ประชาชนระบุผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากประเภทการใช้จ่ายเหล่านี้เช่นกัน และให้ประชาชนระบุว่าให้ความสำคัญหรือยอมรับประเภทการใช้จ่ายเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ทราบว่าประชาชนยอมรับสิ่งที่พรรคเสนอมากน้อยเพียงใด

เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าพฤติกรรมดังกล่าวของพรรคการเมือง และของประชาชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างไร ผู้วิจัยจะได้อาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย และแนวความคิดอื่นๆ ได้แก่ บัณฑิตบุคคลนิยมแบบไทย, พรรคคนและพรรคเงิน ฯลฯ เป็นกรอบในการทำความเข้าใจ และใช้ข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ ประเภทการใช้จ่ายที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง สภาการเมืองไทยปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลเสริม

การให้ความสำคัญกับประเภทการใช้จ่ายและประเภทของผลประโยชน์ในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมือง

ต่อไปนี้จะเป็นการสรุปความเห็นของพรรคการเมือง และของประชาชน เกี่ยวกับประเภทการใช้จ่ายและประเภทของผลประโยชน์ในการดำเนินการทางการเมือง ของพรรคการเมือง ในช่วงก่อนและระหว่างการเลือกตั้ง

ตารางที่ 4.4 ความเห็นของพรรคการเมือง เกี่ยวกับ ความสำคัญของผู้สมัคร และผลประโยชน์
ที่เกิดขึ้นจากผู้สมัคร

ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในตาราง ได้รับการให้ความสำคัญจากพรรคการเมืองอย่างแตกต่างกันไป และตามความเห็นของพรรคการเมือง คุณสมบัติเหล่านี้ก็จะนำผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ อันได้แก่ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน สภาฯ ประชาชนบางกลุ่ม (ประโยชน์ส่วนตัว) ในระดับที่แตกต่างกัน ตารางต่อไปนี้เป็นตารางแสดงระดับความสำคัญของผู้สมัครประเภทต่างๆ และระดับของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆหากผู้สมัครมีคุณสมบัตินั้นๆ

คุณสมบัติของผู้สมัคร	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สภาฯ	ประชาชนบางกลุ่ม
ก) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม	63.4	52.5	68.3	60.4	68.5	45.8
1. ยึดมั่นในหลักการหรือความคิดทางการเมือง	81.7	67.9	65.0	75.0	52.5	32.5
2. ยึดมั่นการสนองประโยชน์แก่สภาฯ	75.9	58.9	57.5	56.2	76.2	43.7
3. รู้ความต้องการของประชาชน	68.7	48.2	75.0	55.0	73.7	48.7
4. มีความรู้ในสภาพปัญหา และในแนวทางการแก้ไขทางเทคนิค	56.2	49.1	68.7	62.5	71.2	50.0
5. มีความรู้ความสามารถ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	53.6	49.1	72.5	57.5	68.7	51.2
6. รู้จักประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และจัดลำดับการนำไปใช้ก่อนหลัง	44.2	42.0	71.2	56.2	68.7	48.7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

คุณสมบัติของผู้สมัคร	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ข) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	64.6	54.1	80.0	61.2	43.0	32.2
1. มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	79.5	53.6	88.7	70.0	40.0	27.5
2. มีคะแนนนิยมจากผู้เลือกตั้งสูง	77.7	65.2	82.5	63.7	37.5	30.0
3. สถานภาพทางเศรษฐกิจและ/หรือ สถานภาพทางสังคมสูง	62.5	50.9	68.7	56.2	52.5	35.0
4. มีอิทธิพล เป็นที่เคารพนับถือของ ประชาชน	53.08	49.1	75.0	55.0	42.5	40.0
5. มีประสบการณ์เป็นสส. มาก่อน	51.08	51.8	85.0	61.2	42.5	28.7
ค) คุณสมบัติอื่นๆ						
1. มีคุณธรรม	82.0	59.8	60.0	50.0	75.0	41.2
2. มีจุดยืนทางความคิดหรือทางการเมือง ตรงตามมาตรฐานของพรรค	78.1	61.6	73.7	60.0	46.2	41.2
3. ยึดมั่นการช่วยเหลือประชาชนในเขต เลือกตั้ง	67.9	55.4	57.5	62.5	63.7	51.2

ตารางที่ 4.5 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็นของพรรคการเมือง

ลำดับ	คุณสมบัติผู้สมัคร	ค่าเฉลี่ย
1.	มีคุณธรรม	81.7
1.	ยึดมั่นในหลักการหรือความคิดทางการเมือง	81.7
2.	มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	79.5
3.	มีจุดยืนทางความคิดหรือทางการเมือง	
	ตรงตามมาตรฐานของพรรค	78.1
4.	มีคะแนนนิยมจากผู้เลือกตั้งสูง	77.6
5.	ยึดมั่นการสนองประโยชน์แก่สาธารณะ	75.9
6.	รู้ความต้องการของประชาชน	68.7
7.	ยึดมั่นการช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	67.9
8.	สถานภาพทางเศรษฐกิจ และ/หรือสถานภาพทางสังคมสูง	62.5
9.	มีความรู้ในสภาพปัญหา และในแนวทางการแก้ไขทางเทคนิค	56.2
10.	มีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	53.6
11.	มีอิทธิพล เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน	52.7
12.	มีประสบการณ์เป็นสส. มาก่อน	50.9
13.	รู้จักประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และจัดลำดับการนำไปใช้ก่อนหลัง	44.2

ในตารางที่ 4.4 ผู้วิจัยได้แบ่งผู้สมัครออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ก) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ คุณสมบัติเกี่ยวกับเรื่องของการกำหนด และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทศนคติเรื่องประโยชน์สาธารณะและหลักการทางการเมือง และ ข) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวของ

ผู้สมัคร รวมถึงการได้รับความนิยมนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาค่ากลาง (mean) ของผู้สมัคร ทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ

สำหรับผู้สมัครกลุ่มแรก หรือกลุ่มที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น พรรคการเมืองเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน กล่าวคือค่าเฉลี่ยลำดับความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากกลุ่มนี้ คือ 68.5 และของ ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน คือ 45.8 สำหรับผู้สมัครกลุ่มที่สอง หรือกลุ่มที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อ ชัยชนะในการเลือกตั้งนั้น จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน เช่นกัน แต่ประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากกลุ่มที่สองนี้ น้อยกว่าที่เกิดจากกลุ่มแรก ประโยชน์ส่วนรวม ที่เกิดจากกลุ่มที่สองนี้คือ 43.0 และประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนคือ 32.2

ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ นั้น เมื่อแบ่งผู้สมัครออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้แล้ว ปรากฏว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับผู้สมัครทั้งสองกลุ่มเท่าๆ กัน กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับผู้สมัครกลุ่มแรก 63.4 และให้ความสำคัญกับผู้สมัครกลุ่มหลัง 64.6 และหาก นิจนาตารางที่ 4.4 ประกอบตารางที่ 4.5 นี้ จะพบว่าลำดับความสำคัญนั้นสลับไปมาระหว่าง ผู้สมัคร 2 กลุ่ม หรืออาจกล่าวได้ว่าความสำคัญที่พรรคให้นั้นกระจายอยู่กับผู้สมัครทั้ง 2 กลุ่ม ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4.6 ความเห็นของพรรคการเมือง เกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลต่างๆ ที่พรรคใช้ และที่พรรคให้กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก การใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลประเภทต่างๆตามที่กำหนดไว้ในตาราง ได้รับการให้ความสำคัญจากพรรคการเมืองอย่างแตกต่างกันไป และตามความเห็นของพรรคข้อมูลเหล่านี้ก็จะนำผลประโยชน์ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆในระดับที่แตกต่างกัน ตารางต่อไปนี้เป็นตารางแสดงระดับความสำคัญ ของข้อมูลประเภทต่างๆ และระดับของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ หากมีการใช้ ข้อมูลนั้นๆ

ข้อมูลที่พรรคใช้และข้อมูลที่พรรคให้กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) <u>ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการเกิดประโยชน์</u> <u>ส่วนรวม</u>	76.4	79.1	67.1	51.7	70.1	51.4
1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการประชาชน	90.3	72.3	62.9	58.5	76.9	46.1
2. แนวทางการแก้ไขปัญหาของพรรค (นโยบาย)	85.7	86.1	65.7	50.8	61.5	49.2
3. ทางเลือกต่างๆในการแก้ไขปัญหา	77.5	90.8	72.9	55.4	61.5	43.1
4. ประเด็นปัญหาเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น	71.9	83.1	67.1	49.2	73.8	53.8
5. ข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกันในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ (ข้อมูลเพื่อการประสานประโยชน์)	56.6	63.1	67.1	44.6	76.9	64.6
ข) <u>ข้อมูลที่เกี่ยวข้องชัยชนะในการเลือกตั้ง</u>	64.4	68.0	73.4	62.5	45.2	40.0
1. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการหาเสียง	82.6	80.0	80	73.8	49.2	35.4
2. เทคนิคการหาเสียง	69.4	76.9	85.7	73.8	36.9	30.8
3. ข้อมูลการประเมินสถานการณ์การแข่งขัน	68.4	75.4	74.3	61.5	50.8	43.1
4. ข้อมูลเพื่อขอความสงสารเห็นใจ	54.6	58.5	64.3	52.3	46.1	47.7
5. ข้อมูลโจมตีคุณสมบัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม	46.9	49.2	62.9	50.8	43.0	43.1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลที่พรรคใช้และข้อมูลที่พรรคให้กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชนบางกลุ่ม
ค) ข้อมูลอื่นๆ						
1. คุณสมบัติส่วนตัวและผลงานทางการเมืองของผู้สมัคร	88.3	72.3	72.9	52.3	53.8	38.5
2. วิธีการใช้สิทธิเลือกตั้ง	60.7	55.4	57.1	46.1	76.9	50.8
3. การสัญญาจะสนองความต้องการประชาชนภายหลังจากได้รับการเลือกตั้ง	52.0	56.9	60.0	47.7	66.1	72.3
4. ข้อมูลโจมตีนโยบายฝ่ายตรงข้าม	46.9	52.3	62.9	47.7	38.5	41.5

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลในการแข่งขันเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็นของพรรคการเมือง

ลำดับ	ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย
1.	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชน	90.3
2.	คุณสมบัติส่วนตัวและผลงานทางการเมืองของผู้สมัคร	88.3
3.	แนวทางการแก้ไขปัญหาของพรรค (นโยบาย)	85.7
4.	ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการหาเสียง	82.6
5.	ทางเลือกต่างๆในการแก้ปัญหา	77.5
6.	ประเด็นปัญหาเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น	71.9
7.	เทคนิคการหาเสียง	69.4
8.	ข้อมูลการประเมินสถานการณ์การแข่งขัน	68.4
9.	วิธีการใช้สิทธิเลือกตั้ง	60.7
10.	ข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกัน ในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ (ข้อมูลเพื่อการประสานประโยชน์)	56.6
11.	ข้อมูลเพื่อขอความสงสารเห็นใจ	54.6
12.	การสัญญาจะสนองความต้องการประชาชนภายหลังจาก ได้รับการเลือกตั้ง	52.0
13.	ข้อมูลโจมตีนโยบายฝ่ายตรงข้าม	46.9
13.	ข้อมูลโจมตีคุณสมบัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม	46.9

ในตารางที่ 4.6 ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ก) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของการกำหนดนโยบายเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ข) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ได้แก่ ข้อมูลเพื่อการหาเสียง ข้อมูลคุณสมบัติส่วนตัว เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาค่ากลาง (mean) ของข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อความ

สะดวกในการเปรียบเทียบ

สำหรับข้อมูลกลุ่มแรกนั้น พรรคการเมืองเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (70.1) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (51.4) สำหรับข้อมูลกลุ่มที่สอง จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (45.2) พอกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (40.0)

ในส่วนของการให้ความสำคัญกับข้อมูลประเภทต่าง ๆ นั้น เมื่อแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้แล้ว ปรากฏว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับข้อมูลทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน กล่าวคือข้อมูลกลุ่มแรกได้รับความสำคัญ 76.4 และข้อมูลกลุ่มที่สองได้รับความสำคัญ 64.4 และหากพิจารณาตารางที่ 4.7 ประกอบตารางที่ 4.6 จะพบว่า ลำดับความสำคัญนั้นสลับไปมาระหว่างข้อมูล 2 กลุ่ม หรือกล่าวได้ว่าความสำคัญที่พรรคให้นั้นกระจายอยู่กับข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4.8 ความเห็นของพรรคการเมือง เกี่ยวกับความสำคัญของงบประมาณต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณดังกล่าว

งบประมาณประเภทต่างๆตามที่กำหนดไว้ในตาราง ได้รับการให้ความสำคัญจากพรรคการเมืองอย่างแตกต่างกันไป และตามความเห็นของพรรค งบประมาณเหล่านี้ก็จะนำผลประโยชน์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆในระดับที่แตกต่างกัน ตารางต่อไปนี้ เป็นตารางแสดงระดับความสำคัญของงบประมาณประเภทต่างๆ และระดับของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ หากมีการใช้งบประมาณนั้นๆ

ประเภทของงบประมาณที่พรรคใช้ ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความ สำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) <u>งบประมาณที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ ส่วนรวม</u>	60.6	80.0	81.7	55.9	55.6	41.9
1. งบประมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็นมหาชน	67.5	77.5	84.7	60.0	48.7	36.2
2. งบประมาณเพื่อการวิจัย	53.7	82.5	78.8	51.8	62.5	47.5
ข) <u>งบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการ เลือกตั้ง</u>	58.7	65.8	72.6	54.5	44.2	40.8
1. งบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของหัวหน้าคณะ	72.5	70.0	76.5	62.3	37.5	37.5
2. งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งหัวหน้าคณะ	62.5	61.2	70.6	51.8	32.5	35.0
3. งบประมาณเพื่อบริจาคช่วยเหลือ ประชาชนในเขตเลือกตั้ง	41.2	66.2	70.6	49.4	62.5	50.0

ตารางที่ 4.9 งบประมาณที่พรรคใช้ในการเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็น
ของพรรค

ลำดับ	งบประมาณ	ค่าเฉลี่ย
1.	งบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหัวหน้า	72.5
2.	งบประมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็น	67.5
3.	งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งหัวหน้า	62.5
4.	งบประมาณเพื่อการวิจัย	53.7
5.	งบประมาณเพื่อบริจาคช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	41.2

ในตารางที่ 4.8 ผู้วิจัยได้แบ่งงบประมาณออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ก) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่งบประมาณเกี่ยวกับเรื่องของนโยบาย และ ข) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ได้แก่งบประมาณเกี่ยวกับหัวหน้า และการบริจาคช่วยเหลือประชาชนเป็นการส่วนตัว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาค่ากลาง (mean) ของงบประมาณทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ

สำหรับงบประมาณกลุ่มแรก พรรคการเมืองเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (55.6) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (41.9) สำหรับงบประมาณกลุ่มที่สอง จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (44.2) ใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (40.8)

ในส่วนของการให้ความสำคัญกับงบประมาณประเภทต่าง ๆ นั้น เมื่อแบ่งงบประมาณออกเป็น 2 กลุ่มตั้งนี้แล้ว ปรากฏว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับงบประมาณทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกัน กล่าวคืองบประมาณกลุ่มแรกได้รับความสำคัญ 60.6 และงบประมาณกลุ่มที่สองได้รับความสำคัญ 58.7 และหากพิจารณาตารางที่ 4.9 ประกอบตารางที่ 4.8 จะพบว่าลำดับความสำคัญนั้นสลับไปมาระหว่างงบประมาณ 2 กลุ่ม หรือกล่าวได้ว่าความสำคัญที่พรรคให้นั้นกระจายอยู่กับงบประมาณทั้ง 2 กลุ่มในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4.10 ความเห็นของพรรคการเมือง เกี่ยวกับความสำคัญของบุคลากรที่พรรคใช้ในการ
แข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้บุคลากรดังกล่าว

บุคลากรต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในตาราง ได้รับการให้ความสำคัญจากพรรคการเมือง
อย่างแตกต่างกันไป และตามความเห็นของพรรค บุคลากรเหล่านี้จะนำผลประโยชน์ไปสู่
กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในระดับที่แตกต่างกัน ตารางต่อไปนี้เป็นตารางแสดงระดับความสำคัญของ
บุคลากรประเภทต่างๆ และระดับของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ หากมีการใช้
บุคลากรนั้นๆ

ประเภทของบุคลากรที่พรรคใช้ หรือ ให้ความสำคัญในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความ สำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) บุคลากรที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ ส่วนรวม	74.0	89.5	84.6	70.0	52.9	40.4
1. ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนพรรค	82.1	96.2	83.75	66.2	53.7	37.5
2. อาสาสมัคร	70.5	81.2	92.5	75.0	51.2	37.5
3. บุคลากรในระดับมันสมอง (เช่นบุคลากร ที่ทำการวิจัย ทำการสำรวจประชามติ ฯลฯ)	69.6	91.2	77.5	67.5	53.7	46.2
ข) บุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	74.4	82.1	87.5	72.1	40.4	34.6
1. กลุ่มผู้นำพรรค	80.4	87.5	87.5	71.2	43.7	35.0
2. หัวคะแนน	72.3	73.7	90.0	70.0	41.2	36.2
3. ผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค	70.5	85.0	85.0	75.0	36.2	32.5
ค) บุคลากรอื่นๆ						
1. ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค	54.5	92.5	78.7	75.0	33.7	28.7

ตารางที่ 4.11 บุคลากรที่พรรคใช้ในการเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็น
ของพรรค

ลำดับ	บุคลากร	ค่าเฉลี่ย
1.	ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนพรรค	82.1
2.	กลุ่มผู้นำพรรค	80.4
3.	หัวหน้าแผน	72.3
4.	ผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค	70.5
4.	อาสาสมัคร	70.5
5.	บุคลากรในระดับมันสมอง (เช่นบุคลากรที่ทำการวิจัย ทำการสำรวจประชามติ ฯลฯ)	69.6
6.	ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค	54.5

ในตารางที่ 4.10 ผู้วิจัยได้แบ่งบุคลากรออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ก) กลุ่มบุคลากรที่
เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม และ ข) กลุ่มบุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งนี้
ผู้วิจัยได้ทำการหาค่ากลาง (mean) ของบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ

สำหรับบุคลากรกลุ่มแรก พรรคการเมืองเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (52.9)
มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (40.4) สำหรับบุคลากรกลุ่มที่สอง จะทำให้เกิดประโยชน์
ส่วนรวม (40.4) ใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (34.6)

ในส่วนของการให้ความสำคัญกับบุคลากรประเภทต่าง ๆ นั้น เมื่อแบ่งบุคลากรออกเป็น
2 กลุ่มดังนี้แล้ว ปรากฏว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกัน
กล่าวคือบุคลากรกลุ่มแรกได้รับความสำคัญที่ 74.0 ในขณะที่บุคลากรกลุ่มที่สองได้รับความสำคัญ
74.4 และหากพิจารณาตารางที่ 4.11 ประกอบตารางที่ 4.10 จะพบว่าลำดับความสำคัญ
นั้นสลับไปมาระหว่างบุคลากร 2 กลุ่ม หรือกล่าวได้ว่าความสำคัญที่พรรคให้นั้นกระจายอยู่กับ
บุคลากรทั้ง 2 กลุ่มในระดับที่ใกล้เคียงกัน

อาจสรุปความเห็นของพรรคเกี่ยวกับประเภทการใช้จ่าย ในการดำเนินการทางการเมือง อันได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข้อมูลงบประมาณ บุคลากร ประเภทต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเหล่านี้ในการแข่งขันเลือกตั้ง ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ใช้จ่ายที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง

ใช้จ่ายที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	ผลประโยชน์	
		ประโยชน์ส่วนรวม	ประโยชน์ส่วนตัว
ก) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม	63.4	68.5	45.8
ข) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	64.6	43.0	32.2
ก) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม	76.4	70.1	51.4
ข) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	64.4	45.2	40.0
ก) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนรวม	60.6	55.6	41.9
ข) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	58.7	44.2	40.8
ก) กลุ่มบุคลากรที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนรวม	74.0	52.9	40.4
ข) กลุ่มบุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	74.4	40.4	34.6

จากความเห็นของพรรคการเมืองที่เสนอมาทั้งหมดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าจากความเห็นของพรรคเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้งในปัจจัยกลุ่ม ก) หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ส่วนปัจจัยกลุ่ม ข) หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง พรรคเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้ง 2 กลุ่มนี้ อย่างใกล้เคียงกัน ดังจะเห็นได้ว่าระดับความสำคัญไม่ต่างกันมากนัก

ส่วนที่เป็นความเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในประเด็นเดียวกับที่ได้ทำการศึกษาพรรคการเมือง เพื่อความรู้เกี่ยวกับปฏิกิริยาที่ประชาชน ไม่แต่เพียงประเด็นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ว่าหากพรรคการเมืองให้ความสำคัญหรือใช้ผู้สมัครประเภทนั้นๆ แล้วประชาชนจะเลือกให้คะแนนผู้สมัครที่มีลักษณะใด แต่รวมทั้งประเด็นเรื่องข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรด้วย ว่าประชาชนมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการที่พรรคการเมืองใช้ปัจจัยเหล่านี้ในการแข่งขันเลือกตั้ง

ตารางที่ 4.13 ความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของผู้สมัคร (ผู้สมัครที่ประชาชน
เลือกลงคะแนนให้) และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากผู้สมัคร

คุณสมบัติหรือลักษณะของผู้สมัคร	ความ สำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) <u>คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อการเกิด ประโยชน์ส่วนรวม</u>	68.1	53.4	61.6	59.8	72.4	51.0
1. ยึดมั่นการสนองประโยชน์สาธารณะ	76.1	57.6	56.3	50.2	82.2	57.8
2. มีความรู้ในสภาพปัญหาและแนวทางการ แก้ไขไขทางเทคนิค	74.9	62.6	62.8	59.2	75.6	52.5
3. รู้ความต้องการของประชาชน	70.4	58.4	60.7	55.6	77.0	59.1
4. ยึดมั่นในหลักการหรือความคิดทาง การเมือง	66.2	76.1	67.0	67.7	57.2	38.1
4. มีความรู้ความสามารถ ในการนำ นโยบายไปปฏิบัติ	64.3	66.9	60.0	62.4	73.0	48.5
6. รู้จักประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และจัดลำดับการนำไปใช้ก่อนหลัง	56.6	68.8	62.4	63.5	69.6	50.0
ข) <u>คุณสมบัติที่เอื้อต่อชัยชนะในการ เลือกตั้ง</u>	34.1	68.4	58.2	65.7	44.1	43.1
7. สถานภาพทางเศรษฐกิจและ/หรือ สถานภาพทางสังคมสูง	38.5	71.0	69.5	66.1	45.9	42.0
8. มีคะแนนนิยมจากผู้เลือกตั้งสูง	38.0	67.6	76.4	65.5	45.2	44.3
9. มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	36.8	71.11	76.3	66.7	44.5	40.4

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

คุณสมบัติหรือลักษณะของผู้สมัคร	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
10. มีประสบการณ์เป็นสส.มาก่อน	32.3	71.1	73.7	70.2	44.1	39.0
11. มีอิทธิพล เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน	25.1	61.0	65.2	60.0	40.9	50.0
ค) คุณสมบัติอื่นๆ						
12. มีคุณธรรม	86.9	60.2	62.9	53.4	79.8	56.3
13. ยึดมั่นการช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	59.1	52.6	60.0	57.0	62.0	70.7
14. มีจุดยืนทางความคิด และ/หรือทางการเมือง ตรงตามมาตรฐานของพรรค	52.0	80.2	66.1	66.3	55.5	40.0

ตารางที่ 4.14 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็นของประชาชน ประชาชนให้ความสำคัญหรือเลือก ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติต่างๆ เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	คุณสมบัติผู้สมัคร	ค่าเฉลี่ย
1.	มีคุณธรรม	86.9
2.	ยึดมั่นการสนองประโยชน์แก่สาธารณะ	76.1
3.	มีความรู้ในสภาพปัญหา และในแนวทางการแก้ไขทางเทคนิค	74.9
4.	รู้ความต้องการของประชาชน	70.4
5.	ยึดมั่นในหลักการหรือความคิดทางการเมือง	66.2
6.	มีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	64.3
7.	ยึดมั่นการช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	59.1
8.	รู้จักประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และจัดลำดับการนำไปใช้ก่อนหลัง	56.6
9.	มีจุดยืนทางความคิด และ/หรือทางการเมือง ตรงตามมาตรฐานของพรรค	52.0
10.	สถานภาพทางเศรษฐกิจ และ/หรือสถานภาพทางสังคมสูง	38.5
11.	มีคะแนนนิยมจากผู้เลือกตั้งสูง	38.0
12.	มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	36.8
13.	มีประสบการณ์เป็นสส. มาก่อน	32.3
14.	มีอิทธิพล เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน	25.1

จากตารางที่ 4.13 จะเห็นว่าผู้สมัครกลุ่มแรก หรือกลุ่มที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (72.4) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (51.0) ส่วนผู้สมัคร กลุ่มที่สอง หรือกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งนั้น ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (44.1) ใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของ

ประชาชน (43.1)

ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับผู้สมัครที่มีคุณสมบัติต่างๆนั้น เมื่อแบ่งคุณสมบัติออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้แล้ว ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับผู้สมัครกลุ่มแรกมากกว่ากลุ่มที่สอง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มแรก 68.1 และให้ความสำคัญกับกลุ่มที่สอง 34.1 และหากพิจารณาตารางที่ 4.14 ประกอบตารางที่ 4.13 จะพบว่าความสำคัญในระดับต้นๆจะอยู่ที่กลุ่มผู้สมัครกลุ่มแรก แยกจากความสำคัญในระดับหลังซึ่งอยู่ที่กลุ่มผู้สมัครกลุ่มที่สองอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.15 ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลต่างๆที่พรรคใช้ และที่พรรคให้กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว

ข้อมูลที่พรรคใช้และข้อมูลที่พรรคให้กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) <u>ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการเกิดประโยชน์</u> <u>ส่วนรวม</u>	69.6	67.2	64.7	56.8	68.7	53.1
1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการประชาชน	89.6	63.5	62.7	53.8	76.0	59.2
2. ทางเลือกต่างๆในการแก้ไขปัญหา	68.9	75.2	67.4	60.9	64.4	46.4
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาของพรรค (นโยบาย)	68.5	73.2	62.9	57.0	59.2	44.8
4. ข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกันในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ (ข้อมูลเพื่อการประสานประโยชน์)	60.6	68.7	67.0	60.2	67.9	51.7

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อมูลที่พรรคใช้และข้อมูลที่พรรคให้ กับประชาชน ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความ สำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
5. ประเด็นปัญหาเพื่อให้ประชาชนแสดง ความคิดเห็น	60.5	55.3	63.7	51.8	75.9	63.6
ข) ข้อมูลที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	41.8	66.9	75.6	63.9	42.4	37.1
6. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการหาเสียง	56.5	74.6	79.4	66.8	43.5	34.6
7. เทคนิคการหาเสียง	53.2	72.7	82.1	69.5	40.2	35.1
8. ข้อมูลการประเมินสถานการณ์การแข่งขัน	47.2	75.1	75.5	65.2	44.4	37.0
9. ข้อมูลเพื่อขอความสงสารเห็นใจ	26.0	54.9	69.5	59.6	42.2	42.9
10. ข้อมูลโจมตีคู่แข่งส่วนตัวของฝ่าย ตรงข้าม	26.0	57.1	71.6	58.4	41.6	35.9
ค) ข้อมูลอื่นๆ						
11. คุณสมบัติส่วนตัวและผลงานทาง การเมืองของผู้สมัคร	72.8	65.9	79.8	64.6	57.9	44.5
12. วิธีการใช้สิทธิเลือกตั้ง	53.2	56.4	60.8	52.5	74.1	59.4
13. การสัญญาจะสนองความต้องการ ประชาชนหลังจากได้รับการ เลือกตั้ง	49.4	58.0	65.2	56.5	66.3	60.6
14. ข้อมูลโจมตีนโยบายฝ่ายตรงข้าม	31.8	63.5	65.8	56.1	41.0	36.2

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลในการแข่งขันเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็นของประชาชน

ในเรื่องของข้อมูลที่พรรคใช้และข้อมูลที่พรรคให้ประชาชนในการแข่งขันเลือกตั้งนั้น ประชาชนให้ความสำคัญกับข้อมูลต่างๆมากน้อยต่างกันไป ต่อไปนี้เป็นลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย

ลำดับ	ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย
1.	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชน	89.6
2.	คุณสมบัติส่วนตัวและผลงานทางการเมืองของผู้สมัคร	72.8
3.	ทางเลือกต่างๆในการแก้ปัญหา	68.9
4.	แนวทางการแก้ไขปัญหาของพรรค (นโยบาย)	68.5
5.	ข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกัน ในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ (ข้อมูลเพื่อการประสานประโยชน์)	60.6
6.	ประเด็นปัญหาเพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น	60.5
7.	ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการหาเสียง	56.6
8.	เทคนิคการหาเสียง	53.2
8.	วิธีการใช้สิทธิเลือกตั้ง	53.2
9.	การสัญญาจะสนองความต้องการประชาชนภายหลังจาก ได้รับการเลือกตั้ง	49.4
10.	ข้อมูลการประเมินสถานการณ์การแข่งขัน	47.2
11.	ข้อมูลโจมตีนโยบายฝ่ายตรงข้าม	31.8
12.	ข้อมูลเพื่อขอความสงสารเห็นใจ	26.0
13.	ข้อมูลโจมตีคุณสมบัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม	26.0

จากตารางที่ 4.15 จะเห็นว่าข้อมูลกลุ่มแรกนั้น ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์
ส่วนรวม (68.7) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (53.1) ส่วนกลุ่มข้อมูลกลุ่มที่สอง

จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (42.4) ใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (37.1)

ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับข้อมูลประเภทต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับข้อมูลกลุ่มแรกมากกว่ากลุ่มที่สอง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มแรก 69.6 และให้ความสำคัญกับกลุ่มที่สอง 41.8 และเมื่อพิจารณาตารางที่ 4.16 ประกอบตารางที่ 4.15 จะพบว่าความสำคัญในระดับต้นๆจะอยู่ที่กลุ่มข้อมูลกลุ่มแรก แยกจากความสำคัญในระดับหลังๆซึ่งอยู่ที่กลุ่มข้อมูลกลุ่มที่สองอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.17 ความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของงบประมาณต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งบประมาณดังกล่าว

ประเภทของงบประมาณที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชนบางกลุ่ม
ก) <u>งบประมาณที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม</u>	71.8	67.65	66.4	53.9	55.7	43.6
1. งบประมาณเพื่อสำรวจมตมมหาชน	72.3	65.8	63.9	52.8	56.0	45.4
2. งบประมาณเพื่อการวิจัย	71.3	69.5	68.8	55.0	55.5	41.9
ข) <u>งบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง</u>	45.0	58.2	64.8	54.7	39.2	47.1
3. งบประมาณเพื่อบริจาคช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	58.4	54.9	62.3	51.6	54.6	66.4
4. งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งห้วคแนน	38.5	59.0	67.9	55.2	31.5	37.4
5. งบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของห้วคแนน	38.1	60.6	64.2	57.3	31.5	37.6

ตารางที่ 4.18 งบประมาณที่พรรคใช้ในการเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็น
ของประชาชน

ลำดับ	งบประมาณ	ค่าเฉลี่ย
1.	งบประมาณเพื่อสำรวจความคิดเห็น	72.3
2.	งบประมาณเพื่อการวิจัย	71.3
3.	งบประมาณเพื่อบริจาคช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง	58.4
4.	งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งห้วคณะ	38.5
5.	งบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของห้วคณะ	38.1

จากตารางที่ 4.17 จะเห็นว่างบประมาณกลุ่มแรก หรือกลุ่มที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (55.7) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (43.6) ส่วนกลุ่มงบประมาณกลุ่มที่สองจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (39.2) น้อยกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (47.1)

ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับงบประมาณประเภทต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับงบประมาณกลุ่มแรกมากกว่างบประมาณกลุ่มที่สอง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มแรก 71.8 ในขณะที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มที่สอง 45.0 และเมื่อพิจารณาตารางที่ 4.18 ประกอบตารางที่ 4.17 จะพบว่าความสำคัญในระดับต้นๆ จะอยู่ที่กลุ่มงบประมาณกลุ่มแรก แยกจากความสำคัญในระดับหลังๆ ซึ่งอยู่ที่กลุ่มงบประมาณที่สองอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.19 ความเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของบุคลากรที่พรรคใช้ในการ
แข่งขันเลือกตั้งและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้บุคลากรดังกล่าว

บุคลากรที่พรรคใช้ในการ แข่งขันเลือกตั้ง	ความ สำคัญ	กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์				
		พรรค	ผู้สมัคร	สส.	สาธารณะ	ประชาชน บางกลุ่ม
ก) <u>บุคลากรที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ ส่วนรวม</u>	63.1	66.5	63.9	57.5	57.2	46.9
1. บุคลากรในระดับมันสมอง (เช่นบุคลากร ที่ทำการวิจัย ทำการสำรวจประชามติ ฯลฯ)	77.3	70.2	62.7	59.2	60.8	46.8
2. ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนพรรค	62.7	66.4	64.8	56.7	59.8	47.9
3. อาสาสมัคร	49.4	62.9	64.2	56.7	51.2	46.1
ข) <u>บุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง</u>	59.6	70.5	71.6	64.9	39.7	43.9
4. กลุ่มผู้นำพรรค	71.2	74.3	71.6	63.7	40.6	42.0
5. ผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค	58.9	76.3	71.5	65.2	39.4	42.0
6. หัวคะแนน	48.8	60.9	71.8	65.7	39.2	47.7
ค) <u>บุคลากรอื่นๆ</u>						
7. ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค	46.0	71.6	69.8	64.3	35.6	42.0

ตารางที่ 4.20 บุคลากรที่พรรคใช้ในการเลือกตั้ง เรียงตามลำดับความสำคัญ ตามความเห็นประชาชน

ลำดับ	บุคลากร	ค่าเฉลี่ย
1.	บุคลากรในระดับมัธยมศึกษา (เช่นบุคลากรที่ทำการวิจัยทำการสำรวจประชามติ ฯลฯ)	77.3
2.	กลุ่มผู้นำพรรค	71.2
3.	ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนพรรค	62.7
4.	ผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค	58.9
5.	อาสาสมัคร	49.4
6.	หัวหน้าแผน	48.8
7.	ลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค	46.0

จากตารางที่ 4.19 จะเห็นว่าบุคลากรกลุ่มแรก หรือกลุ่มที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (57.2) มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (46.9) ส่วนกลุ่มที่สองหรือกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม (39.7) ใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (43.9)

ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับบุคลากรต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับบุคลากรกลุ่มแรก (63.1) พอกับบุคลากรกลุ่มที่สอง (59.6) และเมื่อพิจารณาตารางที่ 4.20 ประกอบตารางที่ 4.19 จะพบว่าลำดับความสำคัญนั้นสลับไปมาระหว่างข้อมูล 2 กลุ่ม หรือกล่าวได้ว่าความสำคัญที่ประชาชนให้นั้นกระจายอยู่กับบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มในระดับที่ใกล้เคียงกัน

อาจสรุปความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประเภทการใช้จ่ายในการดำเนินการของ
การเมืองของพรรคที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนี้ อันได้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข้อมูล งบประมาณ
บุคลากรประเภทต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้
ปัจจัยเหล่านี้ในการแข่งขันเลือกตั้ง ได้ตั้งตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.21 ปัจจัยที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง

ปัจจัยที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้ง	ความสำคัญ	ผลประโยชน์	
		ประโยชน์ส่วนรวม	ประโยชน์ส่วนตัว
ก) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการ เกิดประโยชน์ส่วนรวม	68.1	72.4	51.0
ข) กลุ่มผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อชัยชนะ ในการเลือกตั้ง	34.1	44.1	43.1
ก) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ ส่วนรวม	69.6	68.7	53.1
ข) กลุ่มข้อมูลที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	41.8	42.4	37.1
ก) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อประโยชน์ ส่วนรวม	71.8	55.7	43.6
ข) กลุ่มงบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการ เลือกตั้ง	45.0	39.2	47.1
ก) กลุ่มบุคลากรที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนรวม	63.1	57.2	46.9
ข) กลุ่มบุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการ เลือกตั้ง	59.6	39.7	43.9

จากความเห็นของประชาชนที่เสนอมาทั้งหมดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าจากความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆที่พรรคใช้ในการแข่งขันเลือกตั้งนั้น ปัจจัยกลุ่ม ก) หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ส่วนปัจจัยกลุ่ม ข) หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง ประชาชนเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียง-น้อยกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และในเรื่องของผู้สมัคร ข้อมูลงบประมาณนั้น ประชาชนให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก) มากกว่าปัจจัยกลุ่ม ข) อย่างเด็ดขาด แต่ในเรื่องของบุคลากรนั้นปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับกลุ่ม ก) และ ข) อย่างใกล้เคียงกัน จากความเห็นในส่วนของผู้สมัคร ข้อมูล และงบประมาณ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน

สรุปการให้ความสำคัญกับประเภทการใช้จ่าย และประเภทของผลประโยชน์ในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมือง โดยพรรคและโดยประชาชน

เมื่อทดสอบสมมติฐานว่า การที่พรรคการเมืองยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน มีส่วนทำให้ประชาธิปไตยไม่พัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษาความเห็นของพรรคการเมืองและประชาชนว่า พรรคการเมืองและประชาชนมีความเห็นว่าประเภทการใช้จ่ายหรือปัจจัยที่พรรคการเมืองใช้ในการเลือกตั้งอันได้แก่ ผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรนั้น จะนำไปสู่ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนหรือประโยชน์ส่วนรวม และผู้วิจัยพยายามหาคำตอบว่า พรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ มากน้อยเพียงใด และประชาชนมีปฏิกิริยาต่อการให้ความสำคัญในลักษณะดังกล่าวของพรรคอย่างไร กล่าวคือประชาชนยอมรับสิ่งที่พรรคเสนอหรือที่พรรคให้ความสำคัญหรือไม่

ปัจจัยต่างๆที่ศึกษาอันได้แก่ ผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรนั้น ในแต่ละประเภท(ปัจจัย)ผู้วิจัยได้จัดเป็น 2 กลุ่ม คือ ก) กลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม และ ข) กลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรค

ผลการศึกษาปรากฏว่า ตามความเห็นของพรรคการเมือง บัจฉัยกลุ่ม ก. หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ส่วนบัจฉัยกลุ่ม ข. หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง พรรคเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับบัจฉัยทั้ง 2 กลุ่มนี้อย่างใกล้เคียงกัน

ส่วนความเห็นของประชาชนนั้น บัจฉัยกลุ่ม ก. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และบัจฉัยกลุ่ม ข. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียงน้อยกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และในเรื่องของผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณนั้น ประชาชนให้ความสำคัญกับบัจฉัยกลุ่ม ก. มากกว่าบัจฉัยกลุ่ม ข. อย่างเด็ดขาด แต่ในเรื่องของบุคลากรนั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. อย่างใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม จากความเห็นในส่วนของผู้สมัคร ข้อมูล และงบประมาณ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนยึดประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน

การให้ความสำคัญกับประเภทการใช้จ่าย และประเภทของผลประโยชน์ ในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมือง โดยพรรคและโดยประชาชน กับการพัฒนาประชาธิปไตย

1. หลักการประชาธิปไตย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อปัจเจกบุคคลนิยม ที่เชื่อในความสามารถในการใช้เหตุผล รู้ความต้องการของตนเอง และความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ความเชื่อเหล่านี้ทำให้เกิดความเชื่อต่อไปอีกในอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลตามธรรมชาติ ซึ่งทำให้ในสังคมการเมืองที่เป้าหมายสูงสุดคือประโยชน์ตามความต้องการของปัจเจกบุคคลทุกคน ซึ่งก็คือประโยชน์ส่วนรวม และทำให้ประชาชนจะต้องปกครองตนเอง และหากมีการใช้ระบบตัวแทน ตัวแทนนั้นก็ต้องเป็นตัวแทนเจตนาธรรมของประชาชน อนึ่งการปกครองนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ความต้องการของประชาชนจะบรรลุได้ต้องรู้ว่าปัญหาคืออะไร และสามารถที่จะแก้ปัญหาได้สำเร็จ การจะแก้

ปัญหาได้สำเร็จจะต้องมีการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา การจะแก้ปัญหาที่แก่นได้ก็จะต้องรู้แก่นของปัญหา ซึ่งก็จะต้องมีข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับปัญหาอย่างเพียงพอ นอกจากนี้เนื่องจากว่าทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดในขณะที่ความต้องการของประชาชนมีอยู่อย่างมากมายหลากหลายและซับซ้อน การที่ทุกคนจะได้ในสิ่งที่ต้องการก่อนย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม/ประโยชน์มากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด จึงต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา และการวางแผนนโยบายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน ตลอดจนทำให้เห็นความเชื่อมโยงในผลประโยชน์ของกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการประนีประนอมกันตลอดจนการยอมรับในทางเลือก (ซึ่งย่อมจะเป็นทางเลือกเพื่อส่วนรวม) ร่วมกัน

อาจกล่าวได้ว่าจะต้องมีประชาธิปไตยทั้ง 2 มิติ คือต้องมีทั้งมิติของหลักการ (principle) คือต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (หรือให้เกิดสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ที่เป็น input ที่จะนำไปสู่ output คือผลประโยชน์ส่วนรวม) และมิติของกระบวนการ (process) คือการปกครองด้วยตนเอง โดยที่ในการมีส่วนร่วมปกครองตนเองนั้นประชาชนจะต้องรู้ความต้องการของตนเอง รู้แก่นของปัญหาด้วย เพราะจะทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะที่เป็นอิสระเสรี และเสมอภาค และจะนำไปสู่ประโยชน์ส่วนรวมในที่สุด พรรคการเมืองซึ่งเป็นเครื่องมือของระบบการเมือง จะต้องช่วยทำให้มิติทั้ง 2 ของประชาธิปไตยนี้เกิดขึ้นได้จริง และจะต้องมีนโยบายหรือแผนการที่จะจัดการกับปัญหาที่แก่นของปัญหา และเป็นสื่อกลางการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของประชาชน

2. ประชาธิปไตยกับประเภทการใช้จ่ายที่พรรคใช้

ปัจจัยต่างๆที่พรรคใช้ ได้แก่ ผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรนั้น ในแต่ละประเภท(ปัจจัย) ผู้วิจัยได้จัดเป็น 2 กลุ่ม คือ ก) กลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม และ ข) กลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรค

ก) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม

1. ยึดมั่นในหลักการหรือความคิดทางการเมือง
2. ยึดมั่นการสนองประโยชน์แก่สาธารณะ
3. รู้ความต้องการของประชาชน

4. มีความรู้ในสภาพปัญหา และในแนวทางการแก้ไขทางเทคนิค

5. มีความรู้ความสามารถ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

6. รู้จักประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และจัดลำดับการนำไปใช้ก่อนหลัง

จากหลักการประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าคุณสมบัติเหล่านี้เอื้อต่อประชาธิปไตยทั้ง 2 มิติ คุณสมบัติของการรู้ความต้องการของประชาชน จะเอื้อต่อมิติของกระบวนการคือการมีส่วนร่วมปกครองตนเอง เพราะมีผู้แทนที่รู้เจตนาารมณ์ของประชาชน และคุณสมบัตินี้เมื่อประกอบกับคุณสมบัติอื่นๆ จะเอื้อต่อมิติของหลักการ/เป้าหมายคือประโยชน์สุขส่วนรวม เพราะมีผู้แทนที่รู้แก่นของปัญหา รู้เทคนิคการแก้ปัญหา รู้จักประสานผลประโยชน์ จึงทำให้มีแผนการแก้ปัญหาที่ดีคือแก้ได้จริงเพราะแก้ที่แก่นของปัญหา และเป็นแผนที่จะทำให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด เพราะแผนการนี้เกิดจากการประสานประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ และมีลำดับการว่าจะแก้ปัญหาใดก่อนหรือหลังจึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุด และตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งผู้แทนยังรู้จักการนำแผนการนี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลขึ้นจริงอีกด้วย

ข) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง

1. มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
2. มีคะแนนนิยมจากผู้เลือกตั้งสูง
3. สถานภาพทางเศรษฐกิจและ/หรือสถานภาพทางสังคมสูง
4. มีอิทธิพล เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน
5. มีประสบการณ์เป็นสส. มาก่อน

คุณสมบัติกลุ่มนี้ เป็นเรื่องของคุณสมบัติส่วนตัว ไม่มีเรื่องของนโยบาย หรือเรื่องของการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา หรือเรื่องของการสืบทอดเจตนาารมณ์ของประชาชนว่าประชาชนต้องการให้แก้ปัญหาใด ด้วยวิธีการใด ในลำดับก่อนหลังเช่นไร แต่เป็นคุณสมบัติที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งในสังคมที่ยึดติดกับตัวบุคคลและมีค่านิยมระบบอุปถัมภ์

ก) ข้อมูลที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการประชาชน
2. แนวทางการแก้ไขปัญหาของพรรค (นโยบาย)
3. ทางเลือกต่างๆในการแก้ไขปัญหา
4. ประเด็นปัญหา เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น

5. ข้อมูลเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกันในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ (ข้อมูลเพื่อการประสานประโยชน์)

ข้อมูลเหล่านี้เอื้อต่อการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายเอื้อต่อการที่ประชาชนจะได้เลือกนโยบายที่ตนชื่นชอบที่สุดจากตัวเลือกต่างๆที่พรรคเสนอ ซึ่งจะช่วยให้ได้นโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชน และมาจากความคิดเห็นของประชาชน อีกทั้งเป็นนโยบายที่เอื้อต่อประโยชน์ของทุกฝ่ายหรือเอื้อต่อประโยชน์ของฝ่ายต่างๆอย่างมากที่สุดเท่าที่จะมีทางเป็นไปได้ และจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่ประชาชนใช้เหตุผลและรู้ความต้องการของตน ตลอดจนช่วยให้เกิดการสื่อสารเจตนารมณ์ของประชาชนผ่านทางนโยบาย จึงกล่าวได้ว่าข้อมูลเหล่านี้เอื้อให้เกิดประชาธิปไตยทั้งในมิติของกระบวนการ และหลักการ ทั้งนี้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยรู้ความต้องการของตนเอง และเลือกนโยบายซึ่งเป็นสื่อการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของตนแก่ผู้แทน ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็เกิดจากการรวบรวมความต้องการของประชาชนโดยพรรค ดังนั้นมิติของกระบวนการจึงเกิดขึ้น และเมื่อมิติของกระบวนการเกิดขึ้นจึงเป็นหลักประกันว่ามิติของเป้าหมายจะเกิดตามมา

- ข) ข้อมูลที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง
1. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการหาเสียง
 2. เทคนิคการหาเสียง
 3. ข้อมูลการประเมินสถานการณ์การแข่งขัน
 4. ข้อมูลเพื่อขอความสงสารเห็นใจ
 5. ข้อมูลโจมตีคู่แข่งบิตส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม

ข้อมูลเหล่านี้มิใช่ข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหาตามความคิดเห็น/มีส่วนร่วมของประชาชน แต่เป็นข้อมูลคู่แข่งบิตส่วนตัวของผู้สมัคร เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อตัวบุคคลหรือพรรคนั้นๆ มิใช่เรื่องของ การถ่ายทอดเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหา ว่ามีทางเลือกเช่นไร

- ก) งบประมาณที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม
1. งบประมาณเพื่อสำรวจมติมหาชน
 2. งบประมาณเพื่อการวิจัย

งบประมาณกลุ่มนี้ เน้นไปที่การแก้ปัญหา โดยมีมติของเทคนิค และมติของการมีส่วนร่วมและความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชน จึงกล่าวได้ว่าว่างงบประมาณกลุ่มนี้ เอื้อให้เกิดทั้งกระบวนการประชาธิปไตย และเป้าหมายของประชาธิปไตยคือประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้มติมหาชน จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาที่ประชาชนเห็นว่าเป็นปัญหาของตนจริงๆ และเกิดการถ่ายทอดเจตนาารมณ์ ส่วนในเรื่องของการวิจัยจะช่วยให้เห็นแก่นของปัญหาและแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้การแก้ปัญหาลุล่วง/สำเร็จจริง

ข) งบประมาณที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง

1. งบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหัวคะแนน
2. งบประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งหัวคะแนน
3. งบประมาณเพื่อบริจาคช่วยเหลือประชาชนในเขตเลือกตั้ง

จากวิทยานิพนธ์ของ สมโภชน์ ศรีโกชน์สมบูรณ์ (2535: 160) จะเห็นได้ว่าการทำงานของหัวคะแนนสามารถอธิบายได้ด้วยระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าว่างงบประมาณกลุ่มนี้ เป็นเรื่องของการใช้ระบบอุปถัมภ์ และการใช้เงินซื้อเสียง มิใช่เรื่องของการถ่ายทอดเจตนาารมณ์ในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมจากการนำเจตนาารมณ์นั้นไปปฏิบัติ

ก) บุคลากรที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม

1. ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนพรรค
2. อาสาสมัคร
3. บุคลากรในระดับมันสมอง (เช่นบุคลากรที่ทำการวิจัย ทำการสำรวจ

ประชามติ ฯลฯ)

บุคลากรเหล่านี้ทำให้เกิดภาพของการเป็นพรรคมวลชน และการเป็นพรรคที่มุ่งแก้ไขปัญหาที่แก่นของปัญหา

ข) บุคลากรที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง

1. กลุ่มผู้นำพรรค
2. หัวคะแนน
3. ผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค

กลุ่มผู้นำพรรค เป็นกลุ่มคนส่วนน้อยที่ทำงานในพรรค ส่วนผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนพรรค ก็เป็นบุคคลที่มีความเด่นในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัว และหัวคะแนนก็เป็นกลุ่มผู้นำที่

การทำงานอธิบายได้ด้วยระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นการใช้บุคลากรทั้ง 3 นี้ แต่เพียงลำพัง จะไม่มีภาพของการมีส่วนร่วมของมวลชนเพื่อแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหาตามความต้องการของตน แต่เกิดภาพของการยึดติดกับตัวบุคคล บารมีของบุคคล ระบบอุปถัมภ์ในการแข่งขันเลือกตั้ง จึงมิได้เกิดภาพประชาธิปไตยโดยกระบวนการ

จากการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการใช้จ่าย กับประชาธิปไตย จะเห็นว่าประเภทการใช้จ่ายที่ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่ม ก. นั้น เอื้อต่อ 1. การแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา 2. ประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการ และ 3. ประชาธิปไตยในมิติของหลักการ/เป้าหมาย อันได้แก่ประโยชน์ส่วนรวม อย่างไรก็ตาม จะไม่เกิดการแก้ปัญหาขึ้นเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประชาชนและพรรคการเมืองว่าจะสามารถชี้ปัญหาที่แก่นหรือไม่ และตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (แต่เรามีได้ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ ดังนั้นอาจจะเกิดแต่ประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการเท่านั้นก็ได้ ส่วนประเภทการใช้จ่ายที่ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่ม ข. นั้น 1. เป็นเรื่องของตัวบุคคล 2. ระบบอุปถัมภ์ 3. การใช้เงินซื้อเสียง ซึ่งอาจนำไปสู่ประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่ก็ได้ แต่จะไม่นำไปสู่ประชาธิปไตยโดยกระบวนการ นั่นคืออาจนำไปสู่การแก้ปัญหาที่แก่นหรือที่อาการก็ได้ แต่ไม่มีความแน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและเจตนาของบุคคลและความสามารถของบุคคลนั้น

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากประเภทการใช้จ่ายทั้งสองกลุ่มนี้ เป็นไปได้ตั้งแต่

1. ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลทุกคน (และตรงกับความต้องการของปัจเจกบุคคลด้วย) ซึ่งประโยชน์นี้เป็นเป้าหมายของระบอบประชาธิปไตย และอาจกล่าวได้ว่าเมื่อถึงจุดสูงสุดนี้ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนย่อมเป็นสิ่งเดียวกับประโยชน์ส่วนรวม

การจะได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวมนี้ จะต้องเกิดจากการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา และการแก้ในสิ่งที่เป็นปัญหาของประชาชนจริงๆ เพราะถึงแก่ในสิ่งที่มีปัญหาของประชาชน ความต้องการของประชาชนก็ไม่บรรลุ และถ้าแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาของประชาชน แต่มิได้แก้ที่แก่นของปัญหา การแก้ปัญหาจะไม่สำเร็จ

ด้วยความเชื่อว่าประชาชนเท่านั้นที่รู้ความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด จึงทำให้ประชาชนต้องเป็นผู้กำหนดว่าปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขคืออะไร ต้องการให้แกสิ่งใดก่อนและหลัง กระบวนการประชาธิปไตยจึงเน้นการมีส่วนร่วมปกครองของประชาชน และปัจจัยกลุ่ม ก. ก็เอื้ออำนวยให้เกิดประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการนี้ อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจัยกลุ่ม ข. ก็อาจทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมนี้ได้ แต่โอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงเป็นไปได้ยาก เพราะบุคคลที่จะรู้ถึงความต้องการของประชาชนเองโดยประชาชนมิได้ถ่ายทอดเจตนาธรรมนั้น คงจะมีอยู่น้อยมาก หรือไม่เลย และถึงมีอยู่จริงก็ยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าเขาคือผู้ที่รู้ถึงความต้องการของประชาชนจริง และหากคำนึงถึงอนาคตในระยะยาว และความต่อเนื่อง จะเห็นว่าเราไม่อาจแน่ใจได้ว่าจะมีวิบุรุษเช่นนั้น มาทำหน้าที่ได้ตลอดไป

2. ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน หรือประโยชน์ที่เกิดเฉพาะกับบุคคลเท่านั้น ปัจจัยกลุ่ม ก. นั้น เอื้อต่อกระบวนการประชาธิปไตย ดังนั้นหากไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม แต่เกิดประโยชน์ส่วนตัว ก็แสดงว่าประชาชนมิได้เลือกนโยบายที่เป็นแนวทางแก้ปัญหาที่แก่น คือการเลือกของประชาชนเป็นการเลือกการแก้ปัญหาที่อาการ ส่วนปัจจัย ข. ไม่เอื้อต่อประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการ ดังนั้นการเกิดประโยชน์ส่วนตัว ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น อาจเนื่องมาจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งแก้ปัญหาที่อาการของปัญหา หรือเนื่องจากประชาชนผู้เลือกยอมรับการแก้ปัญหาที่อาการ

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า ประเภทการใช้จ่ายกลุ่ม ก. เอื้อต่อประชาธิปไตยทั้ง 2 มิติ ในขณะที่ประเภทการใช้จ่ายกลุ่ม ข. ไม่เอื้อต่อประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการ และประโยชน์ส่วนรวมมีโอกาสน้อยที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและเจตนาของตัวบุคคลผู้เป็น สส.

เนื่องจากประชาธิปไตยจำเป็นที่จะต้องมิตั้ง 2 มิติ (ดูเหตุผลเรื่องนี้จากบทที่ 2) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากปัจจัย ก. คือสิ่งที่ประชาธิปไตยต้องการ ไม่ใช่ประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากปัจจัย ข.

3. การให้ความสำคัญกับประเภทการใช้จ่ายของพรรค โดยพรรคและโดยประชาชน กับการพัฒนาประชาธิปไตย

เมื่อปัจจัยที่พรรคใช้กลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. มีนัยต่อประชาธิปไตยดังที่เสนอไปเช่นนี้ และเมื่อประโยชน์ส่วนรวม และประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนที่เกิดจากปัจจัยกลุ่ม ก. มากกว่าที่เกิดจากปัจจัยกลุ่ม ข. (ตามความเห็นของพรรค) จึงอาจกล่าวได้ว่า การที่พรรคไม่ยึดกลุ่ม ก. มากกว่ากลุ่ม ข. หรือยังคงให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ข. อยู่ โดยให้ความสำคัญเท่ากับปัจจัยกลุ่ม ก. แสดงว่าชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับพรรค อย่างไรก็ตามจากจุดนี้ จึงได้เกิดคำถามขึ้นมาว่า เมื่อชัยชนะในการเลือกตั้งมีความสำคัญสำหรับพรรค เหตุใดพรรคจึงยังคงใช้ปัจจัยกลุ่ม ข. เพื่อชัยชนะ ทั้งนี้ปัจจัยกลุ่ม ก. ก็มีความสำคัญในส่วนที่ว่า เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อมิติของกระบวนการของประชาธิปไตย ซึ่งมิติของกระบวนการนี้จะเป็นหลักประกันให้มิติของเป้าหมายเกิดขึ้นจริงในที่สุด และชัยชนะที่ได้จากการใช้ปัจจัยกลุ่ม ข. นั้น ไม่มีหลักประกันว่าต่อไปจะเกิดประโยชน์ส่วนรวมได้แน่นอนและตลอดไป

ประโยชน์ที่เกิดจากปัจจัยกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. นั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นไปได้ทั้งประโยชน์ส่วนรวม และประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน โดยสำหรับปัจจัยกลุ่ม ก. นั้น เอื้อต่อกระบวนการประชาธิปไตย ดังนั้นประโยชน์ส่วนรวมจะเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีการใช้ปัจจัย ก. ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสื่อกลางเจตนาธรรมคือนโยบาย และขึ้นอยู่กับตัวประชาชนผู้เลือก แต่สำหรับปัจจัยกลุ่ม ข. นั้น ไม่เอื้อต่อกระบวนการประชาธิปไตย และเป็นเรื่องของตัวบุคคล ดังนั้นประโยชน์ส่วนรวมจะเกิดขึ้นหรือไม่ ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับประชาชนผู้แสดงเจตนาธรรม และตัวบุคคลผู้ที่เป็น ส.ส.

จากข้อมูลความคิดเห็นของประชาชน และพรรคการเมือง ปรากฏว่าปัจจัยกลุ่ม ก. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และปัจจัยกลุ่ม ข. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมพอๆ กับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ดังนั้น การที่ประชาชนและพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก. และ ข. ในลักษณะที่เสนอไปแล้วนั้น กล่าวคือประชาชนและพรรคให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งสองกลุ่ม แต่ประชาชนให้ความสำคัญกับกลุ่ม ก. มากกว่า ข. ในขณะที่พรรคให้ความสำคัญเท่ากัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ประโยชน์ที่จะเกิดจากการดำเนินการทางการเมืองของพรรค จะมีทั้งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม และที่เป็นประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ซึ่งจะ

เป็นได้ทั้งประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นผลของกระบวนการประชาธิปไตยที่ประชาชนผู้แสดงเจตนารมณ์ได้เลือกนโยบายที่จะแก้ปัญหาที่แก่นและเป็นนโยบายเพื่อส่วนรวม หรือเป็นได้ทั้งประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นผลจากความสามารถของ ส.ส. แต่ไม่ได้มีเรื่องของมิติทางด้านกระบวนการประชาธิปไตย และในขณะเดียวกันก็เป็นไปได้ที่จะเกิดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ที่เป็นผลมาจากการมีมิติของกระบวนการ แต่ประชาชนผู้ตัดสินใจเลือกตั้ง เลือกในนโยบายที่มีใช้ทางแก่นแก่นของปัญหา หรือเป็นไปได้ที่จะเกิดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน จาก ส.ส. ซึ่งแก้ปัญหาที่อาการของปัญหา

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเกิดทั้งประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวม แต่จากตัวเลขความเห็นของพรรคและประชาชนที่แสดงประโยชน์ที่เกิดขึ้น พบว่าประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่ถึงจุดสูงสุดของเป้าหมายประชาธิปไตยที่ประโยชน์ส่วนรวมเกิดเต็มที่ตามความต้องการ 100% และประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนเป็นสิ่งเดียวกับประโยชน์ส่วนรวมนั้น

เมื่อประชาธิปไตยในความหมายของการวิจัยนี้มี 2 มิติ คือกระบวนการอันได้แก่ การมีส่วนร่วมปกครองตนเองของประชาชน มิติของหลักการ/เป้าหมายอันได้แก่ประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นการพัฒนาประชาธิปไตยจึงหมายถึงการพัฒนาไปสู่มิติทั้ง 2 นี้ ข้อมูลความเห็นของพรรคและของประชาชนที่ได้นำเสนอไปนั้น แสดงให้เห็นภาพการเมืองไทยว่ามีทั้งลักษณะที่เอื้อต่อประชาธิปไตย และไม่เอื้อต่อประชาธิปไตยอยู่ ดังเช่นประชาชนถึงแม้จะยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตนอยู่ แลถึงแม้จะยึดปัจจัยกลุ่ม ก. มากกว่า ข. แต่ก็ยังยึดปัจจัยกลุ่ม ข.อยู่ และยิ่งไปกว่านั้นปัจจัยกลุ่ม ก. อย่างเช่นนโยบายนั้นยังไม่มีคุณภาพเพียงพอด้วย ดังนั้นในมิติของกระบวนการจึงกล่าวได้ว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตยเต็มใบ เพราะประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก. เต็มที่ และในขณะเดียวกันยังยึดติดกับตัวบุคคลและประโยชน์ส่วนตนอยู่ ส่วนในมิติของหลักการ/เป้าหมายก็กล่าวได้ว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตยเต็มใบเช่นกัน เพราะยังไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมในขั้นสูงสุดดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

เพื่อให้เห็นภาพของสภาวะการเมืองไทย ซึ่งเป็นประชาธิปไตยไม่เต็มใบนี้ชัดเจนมากขึ้น จะได้กล่าวถึงพฤติกรรมของพรรคและของประชาชนในส่วนที่เป็นปัญหา ว่ามีส่วนทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง

การที่พรรคการเมืองยึดชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยให้ความสำคัญกับตัวบุคคลและประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (จริงอยู่พรรคให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมด้วย แต่ส่วนหนึ่งพรรคก็ให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ช. ด้วย) และการที่ประชาชนยอมรับปัจจัยเหล่านี้ (ถึงแม้ว่าจะยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าก็ตาม ประชาชนก็ยังคงให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ช. ด้วย) ทำให้เกิดระบบที่เรียกกันทั่วไปว่าธุรกิจการเมือง

ลิขิต ธีรเวคิน (2533: 210-211) กล่าวถึงกำเนิดของธุรกิจการเมืองว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของจอมพลสฤษดิ์และผู้สืบทอด และได้รับการต่อเนื่องหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดคนกลุ่มใหม่ แต่สิ่งที่เห็นได้มากกว่านั้นก็คือ การเกิดขึ้นของธุรกิจใหญ่ๆ จำนวนของบริษัทใหญ่ๆ ที่มีทุนมากมาย ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย บริษัทหลายแห่งนี้เป็นบริษัทแบบการร่วมลงทุน ขนาดของทุนและทรัพย์สินของบริษัทเหล่านี้ได้ตั้งให้พวกนี้ใกล้เคียงเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศมากขึ้น กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือบรรยากาศที่ขาดเสถียรภาพทางการเมืองจะมีผลต่ออนาคตของบริษัทเหล่านี้ เนื่องจากบริษัทเหล่านี้ไม่ได้เป็นแบบครอบครัวจีนแบบเก่าอีกแล้ว แต่ได้กลายเป็นบริษัทข้ามชาติ ด้วยเหตุนี้พวกบริษัทเหล่านี้จึงต้องหาทางป้องกันไม่ให้สถานการณ์ทางการเมืองเบี่ยงเบนไปในทางที่จะเป็นอันตรายอย่างมากต่อธุรกิจของบริษัทเหล่านี้ บริษัทหลายแห่งนอกเหนือจากการพึ่งความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจแบบเก่า ในลักษณะระบบอุปถัมภ์แล้วยังหาทางคุ้มครองจากทหารชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการ โดยการให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับบุคคลเหล่านี้ บางบริษัทก็ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการทางการเมือง โดยการให้การสนับสนุนพรรคการเมือง หรือโดยการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคการเมืองหลายๆ พรรค บางทีก็มีการลงเลือกตั้งเสียเอง และเป็นรัฐมนตรีเสียเอง บริษัทบางแห่งพยายามที่จะรักษาความมั่นคงโดยการเจริญไมตรีกับพรรคใหญ่ๆ หลายพรรค หรือสร้างความสัมพันธ์กับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีท่าทีว่าอนาคตจะแจ่มใส ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความเป็นมิตรกับสื่อมวลชน กิจกรรมเหล่านี้ก็ทำเพื่อจุดประสงค์สำคัญอันหนึ่งคือ รักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

อิสระ สุวรรณเบล วิภา เรื่องสกุล และรูปบรรด วัชรารักษ์ (2535: 4, 5, 19)
ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า

นับตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างมาก เป็นผลให้เกิด
การเติบโตของกลุ่มนักธุรกิจซึ่งมีอำนาจเงินมหาศาล นอกเหนือจากกลุ่มนายธนาคาร
ซึ่งการขยายตัวของกลุ่มนักธุรกิจนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น
แต่แผ่กระจายไปตามท้องถิ่นต่างๆ ด้วย กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้จึงเริ่มมีความรู้สึกว่าเป็น
ต้องมีอำนาจการเมืองควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจของตนด้วย แทนที่จะสนับสนุนพรรค
การเมืองแต่เพียงอย่างเดียว ก็สมัครรับเลือกตั้งเสียด้วย โหนต ก็ต้องเสียเงินแล้ว
ถ้าไม่ลงเลือกตั้งเองก็ส่งลูกหลานหรือบุคคลใต้อาณัติเข้าสมัคร เป็นการคุ้มครองปกป้อง
รักษาผลประโยชน์ของตน ทั้งที่ถูกกฎหมายและเจียดฉิวต่อกฎหมายบ้านเมือง

เมื่อเคยซื้อเคยขายสินค้าและบริการมาก่อน จะซื้อขายเสียงจะแปลกอะไรไป ถ้า
หากเงินจะช่วยให้ได้รับชัยชนะ

เมื่อนักธุรกิจระดับเสียระดับเก่าแก่มาลเล่นการเมือง ก็นำวิธีการแบบพ่อค้ามาใช้
โดยเฉพาะอย่างวิธีการตลาด และการกล้าได้กล้าเสียกล้าเสี่ยงกลุ่มนี้มีกำลังทรัพย์
มหาศาลก็ย่อมได้เปรียบเป็นธรรมดา

พฤติกรรมชั่วร้ายทวีความรุนแรงขึ้น เพราะการเมืองกลายเป็นธุรกิจ โดยนักการ
เมือง "ลงทุน" ซื้อเสียง เพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง ถึงจะมีตำแหน่งการเมืองหรือไม่ แต่
ก็มีทาง "ถอนทุน" อยู่มาก แม้แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านก็ถอนทุนได้ถมเถ

ความแตกต่างของระบอบประชาธิปไตยและธุรกิจการเมืองอยู่ที่ว่า ในระบอบประชา
ธิปไตยนั้นเป้าหมายสูงสุดคือผลประโยชน์ส่วนรวม ระบบหรือรูปแบบการปกครองหรือกระบวนการ
การปกครอง จึงเน้นให้ประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเอง กำหนดทิศทางเอง ซึ่งเมื่อมีผู้แทน ผู้แทน
ก็จะปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เลือก แต่ธุรกิจการเมืองมีเป้าหมายเพื่อนายทุนนักธุรกิจ
รูปแบบหรือระบบของประชาธิปไตยยังคงถูกใช้อยู่ แต่จุดมุ่งหมายของการใช้จะบิดเบือนไป
รูปแบบหรือระบบที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมถูกนำมาใช้เพื่อนายทุนนักธุรกิจ การมีส่วนร่วม
ของประชาชนจึงมิใช่การกำหนดทิศทางการบริหารประเทศเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม
แต่เป็นการเลือกตัวแทนของนายทุนนักธุรกิจเข้าไปบริหารเพื่อนายทุนนักธุรกิจที่สนับสนุนนักการเมือง

นั้น เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนผู้เลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง จะมีการนำคำนิยม
อุปถัมภ์ และพวกพ้องมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และพร้อมกับการไม่ชำระระบบอุปถัมภ์ระบบพวกพ้องนี้
จะมีการจูงใจด้วยประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน (ซึ่งประโยชน์ดังกล่าวนี้มีได้เกิดจากการแก้ปัญหา
ที่สาเหตุแก่นของปัญหา แต่เป็นการแก้ที่อาการของปัญหา)

มีผู้เปรียบเทียบการชักจูงด้วยผลประโยชน์ส่วนตัวนี้เป็นเสมือนการลงทุน เพื่อแสวง
หากำไรภายหลังจากได้รับการเลือกตั้ง และเนื่องจากใช้กลไกของระบอบประชาธิปไตยเป็น
เครื่องมือ ดังนั้นจะต้องลงทุนมากหรือน้อยจึงขึ้นอยู่กับระดับความพอใจหรือการยอมรับของ
ประชาชน ต่อสิ่งที่พรรค/ผู้สมัครเสนอ ซึ่งบางคนอาจพอใจเพียงแค่งเงิน/ประโยชน์ที่ได้จากการ
ขายเสียง บางคนอาจพอใจที่ผลงานภายหลังการเป็นรัฐบาล บางคนต้องการเพียงประโยชน์ของ
ตน บางคนต้องการประโยชน์ระดับท้องถิ่น แต่บางคนต้องการประโยชน์ระดับประเทศ (และขึ้น
อยู่กับจิตสำนึกของพรรค/ผู้สมัครด้วย) เพื่อผลประโยชน์ของนายทุนนักธุรกิจนี้ผูกพันอยู่กับรูปแบบ
ของระบอบประชาธิปไตย นายทุนธุรกิจเหล่านี้จึงต้องทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นประโยชน์ของ
รูปแบบนี้ เพื่อให้รูปแบบนี้ดำรงอยู่ได้ต่อไป และเพื่อให้ได้รับเลือกเข้าไปในสภา จึงต้องทำให้
ประชาชนสนับสนุนเลือกตนเข้าไป

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ (สยามรัฐ 24 มกราคม 2534: 9) ได้กล่าวถึงลักษณะ
ของการเมืองไทยว่าเป็นธุรกิจการเมือง ดังนี้

ปัจจุบันประเทศไทยมีประชาธิปไตยที่เกิดจากการซื้อหาด้วยเงินตรา หาใช่เกิดจาก
ศรัทธาของประชาชนไม่

ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมักให้ความสนใจว่า
จะรับของแจกเงินตราจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่าไร

คนจ่ายที่อยู่เบื้องหลังของผู้สมัคร ส.ส. มักเป็นกลุ่มอิทธิพลธุรกิจที่หวังจะได้ตัวแทน
ของพวกเขในการหาประโยชน์ผ่านอำนาจทางการเมือง ที่ส.ส. ได้รับ

ตลอดจนความหวังว่าจะได้เป็นผู้กำหนดนโยบายของชาติโดยผ่านฝ่ายบริหาร หาก
คณะรัฐบาลเป็นบุคคลที่เคยได้รับความอุปถัมภ์จากกลุ่มอิทธิพลธุรกิจมาก่อน

การเมืองไทยจึงกำลังก้าวเข้าสู่ระบอบที่เรียกว่า "ธนาธิปไตย" คือเงิน (มิใช่
ศรัทธา) เป็นตัวกำหนดนโยบายและเหตุผล

ที่ประชาชนยอมรับเงิน โดยไม่สนใจว่าผู้สมัครจะมีคุณสมบัติ หรือพรคมีนโยบาย
อย่างไร เพราะความยากจนเป็นเหตุ และความยากจนนี้ก็มีสมมุติฐานมาจากความเจริญ
ของเศรษฐกิจที่ขาดกลไกการบริหารในการกระจาย

จากคำกล่าวของธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ นี้ จะเห็นว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นไปใน
ลักษณะที่ว่าการเมืองซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอิทธิพลธุรกิจ เสนอประโยชน์ส่วนตัว/
ประโยชน์ระยะสั้น (ของแจก) ให้กับประชาชน และประชาชนจะให้ความสนใจ (ตัดสินใจเลือก
จาก)ประโยชน์ส่วนตัวนั้น เมื่อนักการเมืองดังกล่าวได้เข้าไปในสภา ก็จะเป็นตัวแทนผลประโยชน์
ของกลุ่มอิทธิพลธุรกิจ และกำหนดนโยบายเพื่อกลุ่มอิทธิพลธุรกิจนี้ การเมืองไทยจึงเป็นระบอบ
ธนาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเงินคือปัจจัยที่กำหนด output ของระบบการเมือง

ปัญหาการพัฒนาระชาธิปไตยที่เกิดจากธุรกิจการเมือง

3.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความเชื่อพื้นฐานของประชาธิปไตยคือการที่ประชาชนสามารถใช้เหตุผล และ
รู้จักความต้องการของตน ความเชื่อพื้นฐานนี้ทำให้เกิดความเชื่อในเป้าหมาย/หลักการ คือ
อิสรภาพ เสรีภาพ เสมอภาค หรือประโยชน์สุขส่วนรวม และความเชื่อในกระบวนการ คือการ
มีส่วนร่วมปกครองตนเองนี้จะเป็นหลักประกันให้เป้าหมายหรือหลักการเป็นจริง ดังนั้นการมีส่วน
ร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจะไม่รู้ความต้องการของตนเองไม่ได้
และไม่ใช้เหตุผลไม่ได้ ประชาชนจะต้องกำหนดทิศทางการเมืองโดยพิจารณาถึงหนทางที่จะทำ
ให้ความต้องการของตนบรรลุ

การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในกระแสของธุรกิจการเมืองนั้น ประชาชน
เลือกผู้สมัครเพราะประโยชน์ส่วนตนที่เป็นประโยชน์ระยะสั้น ซึ่งผู้สมัครเสนอ และเพราะอิทธิพล
บารมีของผู้สมัคร การที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนนั้น เนื่องมาจากความเคยชิน, ความ
เบื่อหน่ายที่ผู้สมัครไม่กระทำตามสัญญา, และการไม่รู้แก่นของปัญหา หรือไม่เห็นประโยชน์ของตน
ที่จะเกิดจากรบอบประชาธิปไตย ซึ่งเนื่องมาจากการขาดแคลนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์
ทางการเมือง ดังนั้นเมื่อผู้สมัครเสนอผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเห็นได้ชัดเจน และ
แน่นอน จึงยอมรับประโยชน์ส่วนตนนั้น ส่วนการที่ประชาชนเลือกผู้สมัครเพราะอิทธิพล-บารมี-

บุคคลนั้น เนื่องจากค่านิยมระบบอุปถัมภ์พวกพ้องที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน

การที่ประชาชนไทยในกระแสธุรกิจการเมือง มีลักษณะของการมีส่วนร่วมเช่นนี้ จะเห็นได้ว่าผิดไปจากหลักการมีส่วนร่วมของประชาธิปไตย ดังนั้น เมื่อการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย เป็นสิ่งจำเป็นในฐานะที่เป็นหลักประกันให้เป้าหมาย/หลักการอื่น ๆ ของประชาธิปไตยเกิดขึ้นจริง การมีส่วนร่วมแบบไทยจึงนับได้ว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ

สุรศักดิ์ ไชยธนกิจ (มติชน 1 กันยายน 2535 : 9) กล่าวถึงยอมรับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ดังต่อไปนี้

และที่จริงแล้วถ้าจะพิจารณาในแง่หนึ่งแล้ว การขายเสียงนั้นก็เป็นการใช้สิทธิในรูปแบบหนึ่งเหมือนกัน เพียงแต่เป็นการใช้สิทธิในลักษณะที่ผิดจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด และเป็นการใช้สิทธิแบบราคาถูกลงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติที่จะได้รับหากจะใช้สิทธิเลือกผู้แทนที่ดี แต่ถ้าหากจะมองในอีกแง่มุมหนึ่งแล้ว การใช้สิทธิโดยไม่รับอามิสสินจ้าง ก็นับเป็นการขายสิทธิได้เช่นกัน แต่เป็นการขายสิทธิให้กับ ส.ส.ที่ดี พรรคการเมืองที่ดีเพื่อที่ชาวบ้านเมืองจะเจริญ ผลประโยชน์จะย้อนกลับมาตกกับประชาชน ซึ่งก็รวมถึงคนลงคะแนนเสียงด้วยเหมือนกัน ถึงไม่ได้รับเงินทองทันที ก็จะได้รับประโยชน์ในที่สุดเหมือนกัน

หากจะพิจารณาในแง่ของหลักเศรษฐศาสตร์หรือการตลาดแล้ว สิทธิหรือคะแนนเสียงก็เป็นสินค้าได้ เพียงแต่ว่าประชาชนจะเลือกใช้มันหรือขายมันอย่างไรเท่านั้น

ปัญหาก็คือ เราจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านใช้หรือขายสิทธิอย่างฉลาด แทนการขายแบบถูกๆ เหมือนอย่างที่ทำกัน

นักการเมืองที่ซื้อสิทธิมาได้ถูกๆ จะได้มาซึ่งอำนาจเพื่อหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง เท่ากับเป็นการเอาสิทธิของประชาชนใช้เป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง สำหรับประกอบธุรกิจตัวเอง รายได้จากการทำธุรกิจการเมืองส่วนหนึ่งจะถูกนำมาใช้ชดเชยกับที่ลงทุนไปในการหาอำนาจส่วนที่เกิน จากนั้นคือกำไรที่เพิ่มขึ้น...

...หากจะมองปัญหาอย่างเป็นกลาง เราต้องยอมรับว่าชาวบ้านขายเสียงเพราะมองเห็นประโยชน์จากการขาย ว่ามีมากกว่าการเลือกคนดีเข้าสภา หลายคนอาจนึกเหยียดหยามมองเห็นว่านั่นเป็นสิ่งที่ไร้ปัญญา แต่อันที่จริงแล้วเราคงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าผลประโยชน์จากการเลือกคนดีพรรคดีเข้าสภานั้น กินเวลานานเหลือเกินกว่าจะ

เห็นผลตกกลับมาหาประชาชน...

นอกจากนั้นผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะปรากฏในรูปของสาธารณประโยชน์ ซึ่งยากจะตีราคาเป็นเงินทอง ในสายตาของชาวบ้านแล้วประโยชน์จากการเลือกผู้สมัครที่ดี จึงนับว่าคลุมเครือ ต่างจากการขายสิทธิ์ซึ่งให้ผลประโยชน์ที่ชัดเจนถึงเงินซื้อเสียงนั้น เป็นราคาที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ของสังคม แต่ในสายตาของชาวบ้าน ซึ่งไม่สามารถมองทะลุความคลุมเครือ ย่อมไม่รู้สึกรู้ว่าเงินซื้อเสียงนั้นน้อยหรือถึงจะมองเห็นว่าน้อยแต่ก็แน่ใจว่าได้แน่ ระหว่างสิ่งที่คลุมเครือและไม่รู้ว่าเมื่อใดจะได้กับสิ่งที่ได้แน่นอน ชาวบ้านจำนวนมากโดยเฉพาะไม่เข้าใจกลไกการปกครอง จึงเลือกเอาความแน่นอน...

ในการแก้ปัญหาการซื้อ-ขายเสียง การใช้สื่อต่างๆ เท่าที่ผ่านมาก็ได้ผลค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่หนาแน่น และต่อเนื่องเพียงพอ แต่ปัญหาสำคัญคือการชักจูงทำได้ลำบาก เนื่องจากรัฐบาลขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ทำให้ชาวบ้านเห็นถึงคุณค่าของการเลือกคนดีมีความสามารถเป็นส.ส.

ที่จริงแล้วรัฐบาลเองยังไม่มีตัวอย่างที่ดี ให้ชาวบ้านมองเห็นคุณค่าของการลงคะแนนเสียงด้วยซ้ำไป ... หากจะพิจารณาในแง่ของหลักการตลาดแล้ว ปัญหาการซื้อขายเสียงเกิดจากชาวบ้านไม่เชื่อในประสิทธิภาพของสินค้าที่กำหนดโดยรัฐธรรมนูญ จึงยอมขายทิ้งให้กับผู้สมัครราคาถูก การโฆษณาที่ผ่านมาก็ยังไม่สามารถทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนความคิด

หากเปรียบเทียบระบอบประชาธิปไตยเป็นธุรกิจแล้ว ก็ต้องถือว่าสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับนักธุรกิจการเมืองที่ซื้อเสียงมาโดยตลอดทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง จนขาดทุนล้มจมมาทุกครั้ง แต่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบก็ไม่เคยคิดจะเปลี่ยนกลยุทธ์ ตี๋อริ้นแต่จะใช้วิธีการเก่าๆ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ นับเป็นผู้บริโภคประเภทที่ต้องการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของระบบการเมืองแบบทันสมัย การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยการนิรนัยให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยแบบทันสมัย

จากบทความของสุรศักดิ์ ไชยธนกิจ จะเห็นว่าประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน เพราะเห็นผลประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนและแน่นอนกว่า ซึ่งผิดจากประโยชน์จากการเลือกคนดี เข้าสู่ระบบการเมือง ซึ่งคลุมเครือ เป็นไปในลักษณะของประโยชน์สาธารณะ เป็นส่วนใหญ่ ประชาชนไม่ชัดเจนว่าตนได้อะไรจากระบบ อีกทั้งยังใช้เวลาและไม่แน่นอนไม่ทันใจ

ไชยยะ ชลวานิช (มติชน 26 กุมภาพันธ์ 2535 : 10) ได้กล่าวไว้ในบทความ ประชาธิปไตยพลัดใบ ไว้ดังต่อไปนี้

วัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งมีรากฐานมาจากสังคม ครอบครัวยุใหญ่ มีญาติมากและ เชื้อพ้องคำสั่งผู้ปกครอง ตามลำดับอาวุโสอย่างเคร่งครัด ทำให้คนไทยมีลักษณะเล่นพรรค เล่นพวก ทั้งผลจากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยก็ทำให้คนไทยมี วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามานานจนยากที่จะชักนำเข้าสู่วัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วม

หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ คนไทยส่วนใหญ่พอใจที่จะอยู่กันอย่างสบายๆ โดยไม่สนใจว่า การเมืองจะเป็นอย่างไร

สรวงสวรรค์ของประชาธิปไตยถูกทำลายลง ทั้งจากประชาชนเองและผู้ปกครอง การเลือกตั้งที่มีขึ้นแต่ละครั้งประชาชนเป็นผู้เลือก แต่เสียงของประชาชนแทบ ไม่ได้รับการสนองตอบอย่างจริงจัง ผู้ที่ได้เข้ามาเป็นผู้นำมักถูกจัดสรรโดยผู้มีอำนาจ นักการเมืองจึงมีชีวิตแบบลุ่มๆ ดอนๆ กลายเป็นผู้แทนราษฎรที่เห็นแก่ตัวใช้เงินทอง หรือทรัพย์สินอันซื้อเสียงเพื่อหวังตำแหน่งหน้าที่

ทำให้คนไทยสร้างค่านิยมต่อประชาธิปไตยที่ไม่ถูกต้อง มีพฤติกรรมที่ชินชาต่อการ ขาดเสียงหรือเห็นแก่อำมิสสินจ้าง ยอมสละสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองของตน ยิ่งผู้แทนราษฎรมิได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามบทบาทและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย ด้วยแล้ว ก็ยิ่งเป็นตัวเร่งทำลายค่านิยมที่ถูกต้องในความคิดของผู้เลือกตั้งไปเรื่อยๆ จนทำให้ประชาชนมองไม่เห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์จากผู้แทนของตนตามระบอบ

มีผลทำให้ผู้แทนราษฎรไทยถูกใช้งานอย่างผิดวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น มิไว้ สำหรับให้ฝากลูกหลานเข้าเรียน-ทำงาน หรือเชิญไปงานเลี้ยง ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นภัยต่อระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น

จากบทความของไชยะ ชลวณิช จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมไพร่ฟ้า ทำให้คนไทย ยากจะมีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมอย่างตะวันตก และการไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์จากการเลือกผู้แทนของตนตามระบอบ ทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนแล้วขายสิทธิของตน และในที่สุดกลายเป็นความเคยชินที่จะยอมรับประโยชน์ส่วนตนและขายสิทธิ

ทวีป วรดิลก (มติชน พฤษภาคม 32 : 9) ได้กล่าวถึงสภาพการเมืองไทยไว้ดังนี้

...สภาพการณ์บ้านเมืองของเราเองที่คลี่คลายเปลี่ยนแปลงไป ในแง่หนึ่ง มีการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยในหลายสิ่งหลายประการ แต่ขณะเดียวกัน ประชาธิปไตยที่ได้รับการพัฒนาไปก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยพลังกดดันต่างๆ นอกไปจากประชาชนผู้มีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้งเป็นปัจจัยชี้ขาดด้วย เพราะการพัฒนาประชาธิปไตยที่ว่ามานี้เป็นการพัฒนาประชาธิปไตยของคนมีเงิน อันเป็นที่ราบกันติดอยู่ หมายความว่า ถ้าไม่มีเงินถึงขนาดก็ไม่สามารถได้รับเลือกตั้ง ดังที่มีเรื่องฉาวโฉ่มากมายแล้วว่าสมาชิกพรรคการเมืองคนสำคัญ จำเป็นต้องมีโครงการต่างๆ ที่มีงบประมาณมหาศาล เพื่อเอาไว้เป็นทุนรอนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

อย่างไรก็ดี สำหรับการเลือกตั้งในต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าพ่อ นั้น ชัยชนะในการเลือกตั้งหมายความว่าไม่เฉพาะแต่การทุ่มเงินเท่านั้น หากหมายถึงการมีอิทธิพลด้วยในเมื่อการใช้เงินอย่างเดียว ก็เป็นที่รู้กันอยู่แล้ว เกมเลือกตั้งนี้เป็นเกมของคนมีเงิน เมื่อผู้สมัครคนหนึ่งมีเงินทุ่มได้ คู่แข่ง เขาก็ย่อมจะมีเงินมาทุ่มได้เหมือนกัน ตรงนี้เองที่เจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล มีความสำคัญขึ้นมาถึงขนาดเป็นปัจจัยชี้ขาดอย่างน้อยก็เกมการเลือกตั้งในจังหวัด ซึ่งมักจะพัฒนาไปถึงระดับชาติต่อไป

อิทธิพลของเจ้าพ่อมีส่วนอย่างสำคัญในการเป็นปัจจัยชี้ขาดถึงผลได้ผลเสียของพรรคการเมืองต่างๆ ซึ่งก็หมายถึงเป้าหมายสำคัญที่สุดในการก่อตั้งพรรคการเมืองที่มีทุนรอนมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ เป็นประการแรก และพรรคนี้ก็ย่อมต้องอาศัยอิทธิพลของเจ้าพ่อในการเลือกตั้งต่างจังหวัดเป็นปัจจัยชี้ขาดเป็นประการที่สอง ในเมื่อผู้สมัครทั้งสองฝ่ายเป็นผู้มีเงินหรือธนบัตรด้วยกัน

จากการกล่าวถึงสถานการณ์การเมืองไทย โดยทวิป วรดิลก นี้ จะเห็นว่าการใช้เงินหรือผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อชักจูงให้ประชาชนสนับสนุนนั้น จะต้องกระทำควบคู่กับการใช้อิทธิพลบารมีด้วย ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ วิทยากร เชียงกุล (2535: 57-59) ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกันดังนี้

นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งส่วนใหญ่โดยเฉพาะในต่างจังหวัดไม่ได้ใช้เงินหวานซื้อเสียงอย่างง่าย ๆ หากใช้วิธีสร้างบารมี การยอมรับนับถือและบุญคุณจากชาวบ้านมาเป็นเวลานานและการใช้เงินก็เป็นไปอย่างสลับซับซ้อนแนบเนียน ดังนั้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลว่าอย่าขายเสียงนะ เพราะการขายเสียงเป็นการขายชาติจึงเป็นเรื่องเสียเงินงบประมาณเปล่า ๆ ชาวบ้านยังคงเลือก ส.ส. หน้าเก่าๆ เพราะคนๆ นั้นได้เคยช่วยเขามาแล้ว หรือเขาเชื่อว่าจะช่วยเหลือเขาได้ทางใดทางหนึ่ง แม้การช่วยจะเป็นลักษณะสังคมสงเคราะห์ ช่วยปกป้องคุ้มครองจากข้าราชการ หรือนักเลง หรือเป็นการเอาเงินรัฐหรือเงินที่นักการเมืองฉ้อฉลได้มาช่วยพัฒนาหมู่บ้านอะไรก็ตาม แต่ชาวบ้านก็เห็นได้แค่สิ่งที่พวก ส.ส. ช่วยและเข้าใจได้แค่นั้น ซึ่งเราไม่อาจโทษชาวบ้านได้ทั้งหมด เพราะเราให้การศึกษา ให้ข่าวสารความรู้พวกเขาบ่อยและให้สิทธิให้เสียงทางการเมืองเขาแค่นั้นๆ เลือก ส.ส. ได้ครั้งหนึ่งเท่านั้น ทำให้เขาเรียนรู้การเมืองน้อยและมีอำนาจต่อรองน้อย ... เราจะสร้างประชาธิปไตยได้ก็ต้องสร้างตั้งแต่พื้นฐานคือ การสร้างคนให้มีแนวคิดค่านิยมที่เห็นว่าคนทุกคนเป็นคนโดยเสมอภาคกัน มีสิทธิมีเสียงมีโอกาสเท่ากัน 60 ปีที่ผ่านมา ระบบเจ้าขุนมูลนายระบบอภิสิทธิ์ ระบบอาวุโสที่ใช้อำนาจโดยไม่มีเหตุผล ยังคงฝังรากลึกอยู่ในบ้าน ในโรงเรียน ในวัด ในชุมชน ในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือแม้แต่ในองค์กรธุรกิจเอกชน ทำให้เราไม่สามารถสร้างประชาธิปไตยให้เป็นวิถีชีวิตเป็นแนวความคิดของคนส่วนใหญ่ได้ ประชาธิปไตยที่ผ่านมา และปัจจุบันมีความหมายแคบๆ แค่งการเลือกตั้ง ส.ส. ซึ่งประชาชนย่อมไม่เห็นชัดเจนว่าจะทำให้ชีวิตเขาดีขึ้นอย่างไร

คำกล่าวของวิทยากร เชียงกุล นี้ ยืนยันว่าเนื่องจากสังคมไทยมีค่านิยมระบบอุปถัมภ์ จึงต้องใช้อิทธิพลบารมี ความนับถือ บุญคุณ ควบคู่ไปกับการใช้เงิน ประโยชน์ส่วนตัวด้วย นอกจากคำกล่าวจะยืนยันประเด็นเรื่องบารมีแล้ว คำกล่าวของวิทยากร เชียงกุล นี้ยังแสดงให้เห็น

เห็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน และสนับสนุนผู้ที่อุปถัมภ์ตนอีกด้วย ว่าเกิดจากการที่ได้รับการศึกษา ประสบการณ์ทางการเมือง และข้อมูลข่าวสารน้อย จึงไม่เห็นว่าการที่ประชาธิปไตยจะช่วยชีวิตดีขึ้นได้อย่างไร ซึ่งประเด็นหลังนี้ สุธรรม์ จันทน์หอม (14 ม.ค. 2535: 4) ก็ได้กล่าวเอาไว้เช่นกันว่า

ประชาธิปไตยก็ถูกนำมาเป็นเกมเล่นของผู้ที่มีความรู้เสียเป็นส่วนใหญ่ อย่างเช่น พ่อค้า นักวิชาการ เบื้องต้น ส่วนประชาชนที่หาเช้ากินค่ำแล้วเขาไม่เคยรู้สึกรู้สึกอะไรด้วยเลย ถ้าจะถามว่าประชาชนส่วนใหญ่อยากได้ประชาธิปไตยไหม ก็อาจตอบอย่างแบ่งรับแบ่งสู้ได้เลยว่า "อยากได้ถ้าเขาเห็นประโยชน์ของมัน"

ครั้งหนึ่งเป็นช่วงที่มีปฏิวัติรัฐประหารและมีการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยพอดี ผู้เขียนเคยถามประชาชนในเขตฝึกงานในโครงการฝึกหัดครูชนบทว่า "ลุงอยากได้ประชาธิปไตยไหม"

"อะไร ประชาธิปไตย" ชาวบ้านย้อนถาม

การเลือกตั้งนะลุง

อยากมั่ง ถ้ามามีอิเหนอ

การที่ชาวบ้านตอบอย่างนั้นหมายความว่าประชาธิปไตยนั้น อยู่ห่างไกลตัวแกเหลือเกิน กิจกรรมประชาธิปไตยเกิดขึ้นที่สนามหลวง ที่ถนนราชดำเนินและแล้วก็เข้าไปนั่งเถียงกันที่รัฐสภา เรื่องที่เถียงกันก็เป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ ความมั่นคงของชาติ อาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับประชาชนซึ่งหาเช้ากินค่ำโดยทั่วไป แล้วจะมานั่งหวังให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมกับเราได้อย่างไร

ประชาธิปไตยระดับประเทศจึงเป็นประชาธิปไตยของ เศรษฐีกับคนมีการศึกษาและคนอ่านหนังสือพิมพ์ ประชาชนไม่เกี่ยวหรือไม่เคยรู้สึกว่าจะต้องเกี่ยว

เมื่อเรานำไปหยิบยื่นให้ประชาชนเขาจึงไม่รู้คุณค่า หรือคิดว่ามีค่าแค่ 50 บาท 100 บาท เท่านั้นเอง

ตามหลักจิตวิทยานั้น คนเราจะเห็นคุณค่าของสิ่งใดๆ ได้ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นของใกล้ตัว และมีคุณมีโทษถึงตนได้โดยตรง

ฉะนั้น ถ้ามหาดไทยปรารถนาอย่างจริงใจที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยจริงแล้ว จะต้องนำหลักการนี้ไปให้ประชาชนเล่นเป็นบทเรียนใกล้ตัวในระดับท้องถิ่นก่อนที่จะให้เล่นของไกลตัวอย่างในปัจจุบัน

คำกล่าวของ สุธรรม์ จันทน์หอม นี้ สะท้อนว่าประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างจังหวัด ห่างไกลจากข้อมูลข่าวสาร และขาดประสบการณ์ทางการเมือง จึงไม่ทราบว่าการประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อชีวิตตนอย่างไร คือไม่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์อะไรกับตนจากระบบประโยชน์จากระบบเป็นเรื่องไกลตัวและต้องอาศัยข้อมูล และประสบการณ์ ดังนั้นจึงยึดประโยชน์ส่วนตนที่ถุกหยิบยื่นให้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนกว่า เพราะใกล้ตัวกว่าและไม่ต้องอาศัยข้อมูลประสบการณ์อย่างนั้น

นอกจากนี้ บทความในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ (15 เมษายน 2534 : 6) ซึ่ง "ทำอย่างไรประชาธิปไตยจะไม่ถูกล้มอีก" ก็ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวนี้ในทำนองเดียวกัน ซึ่งเนื้อหาในบทความนี้ยังสะท้อนให้เห็นเพิ่มเติมอีกว่า นอกเหนือไปจากการขาดข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ทางการเมืองแล้ว ความเบื่อบ่าจากกรณีที่ ส.ส. ไม่ทำตามคำสัญญาที่ให้ไว้ก่อนการเลือกตั้ง ก็มีผลทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ใกล้ตัวที่ผู้สมัครเสนอให้ เพราะเห็นว่านักการเมืองที่เข้าไปในสภาตามระบอบมิได้กำหนดนโยบายตามคำสัญญา

และเมื่อถึงยามเลือกตั้งบรรดานักการเมืองต่างๆ ก็แห่ไปหาประชาชนในชนบทที่เป็นชาวนาชาวไร่ พร้อมให้คำสัญญาต่างๆ นานาว่าอยากจะเข้าไปในสภาฯ ไปเป็นรัฐมนตรี จะไปช่วยยี่ให้ราคาข้าวของพวกเขาดีขึ้น ช่วยยี่ให้ราคาพืชไร่ดีขึ้น จะช่วยเหลือปลดหนี้ให้ และหาเงินมาช่วยทำแหล่งน้ำให้ได้ทำไร่ทำนา สารพัดแต่ละสัญญาในปัญหาและความต้องการของประชาชนในชนบท

ที่สวดพอบ้านในชนบทเลือกนักการเมืองเหล่านี้เข้าไปแล้ว ก็ไม่ได้ทำตามสัญญาที่ว่าไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะลืมบ้างหรือที่สำคัญต้องขึ้นต่อกรรมการบริหารพรรค และต่อแหล่งทุนที่เป็นนายทุนให้เงินแก่พรรคการเมืองนั้นมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง

แล้วที่สวดนโยบายที่ออกมา เมื่อเป็นรัฐบาลแทนที่ที่ถาวร ชาวบ้านเขาก็เอือม... เอือมระอาเพราะไม่ได้อะไรเลยจากประชาธิปไตย... นอกจากศาลารถเมล์ริมทางที่ติดชื่อท่าน ส.ส., ท่านรัฐมนตรีไว้เบื้อเรื้อเบื้อร่า!

ในเมื่อหวังอะไรก็ไม่ได้เอากันเฉพาะหน้านั้นแหละ ผู้สมัคร ส.ส.คนไหนให้ปลาทู
เน่าๆ สักแข่ง, ยาแก้ปวดสัก 2-3 ซอง, เหล้าขาสักกิง, เงิน 20-30 บาท หรือ
มากกว่านั้นคือ ให้หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน, สร้างโบสถ์สร้างศาลา ทอดผ้าป่า
ถวายวัดก็จำต้องเอา...เอาแล้วก็เลือกคนที่มาแจกมาซื้อนั่นแหละ เพราะไม่รู้จะ
เลือกใคร...

เลือกไปมันก็ไ้เหมือนๆ กัน?

เอาเฉพาะหน้าที่เห็นๆ ดีกว่า สัญญาลมๆ แล้งๆ!

ต่อมาก็พัฒนามาเรื่อยๆ ถึงขั้นจัดตั้งหัวคะแนน จัดระบบแจกจ่ายชื่อเสียงให้เป็นเรื่อง
เป็นราว ใครชื่อมากกว่าคนนั้นก็ได้เป็น ส.ส. - แล้วมันจะไปเหลืออะไร?

นอกเหนือจากการไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบการเมือง แล้วอีกสิ่ง
หนึ่งที่มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนอันใกล้มีอนั้น และสนับสนุนผู้มีบุญคุณ ได้แก่
ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

อัฒเน ชูบำรุง (สยามรัฐ 26 มีนาคม 2535 : 6) กล่าวถึงสภาวะทาง
เศรษฐกิจ ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งของการซื้อขายเสียง ดังนี้

พลังทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ควรจะนำมาพิจารณาให้เห็นเด่นชัด ประเทศ
ที่มีความเจริญทางการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งหลายจะมีคนยากจนอยู่น้อยมาก
คนชั้นกลางหรือคนมีอันจะกิน จะมีอยู่เกิน 80 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป ประเทศไทยเรานั้น
ประมาณกันว่าประชาชนประมาณ 1 ใน 3 หรือ 30 กว่าเปอร์เซ็นต์ ยังยากจนอยู่
มาก ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมฉบับที่ 6 ที่ผ่านมา ได้ทำให้เศรษฐกิจไทย
มีเสถียรภาพ ฐานะทางการเงินของประเทศดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการขยายตัวใน
ทางเศรษฐกิจในอัตราสูงได้ก่อให้เกิดความไม่สมดุลหลายประการ อาทิ ความเหลื่อม
ล้ำของรายได้ ระหว่างกลุ่มครัวเรือนระดับต่างๆ ตลอดทั้งชนบทกับเมืองมีมากขึ้น
การขาดแคลนบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ไฟฟ้า ถนนหนทาง และระบบการ
สื่อสาร เป็นต้น

ความไม่สมดุลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้
เจริญมั่นคงอย่างถาวร รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชา

ธิปไตยด้วย การซื้อขายเสียงมีอยู่ทั่วไป เหตุหนึ่งก็มาจากความไม่มั่นคงในทางเศรษฐกิจ
ของประชาชนนั่นเอง

บทความในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ (4 เมษายน 2534 : 3) ได้ลงข้อความที่มี
เนื้อหาสนับสนุนความเห็นของอรรถพร ชูบำรุง ได้ดังนี้

บางท่านยืนยันว่าระบอบประชาธิปไตยที่แท้เป็นระบอบของชนชั้นกลาง คือ โครง
สร้างสังคมมีความมั่นคงมาก เพราะมีชนชั้นกลางมาก คนรวยมีน้อย และคนจนก็น้อย
สังคมใดโครงสร้างเปราะบางเช่นคนรวยมีน้อย ชนชั้นกลางก็น้อย แต่คนจนมีมาก
อย่างสังคมไทย ระบอบประชาธิปไตยไปไม่รอด

ชนชั้นกลางอย่างนี้จะมิกี้เปอร์เซ็นต์ในบ้านเรา ส่วนมากก็ยิ่งยากจน สาระวนกับ
การหาใส่ปากท้องไปวันๆ แล้ว จะมีเวลาที่ไหนไปสนใจการบ้าน การเมือง ถึงสนใจ
ก็เฉพาะแต่แง่มุมที่เกี่ยวกับปากท้องอีกจนได้ ประชาชนข้างมากที่ยังยากจนของเรา
ยอมขายเกือบทุกอย่างในชีวิต เพื่อดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นแรงงานที่ทำงานและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ (ขายร่างกาย) สัมผัสหาอะไรกับเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
ทำไมจะไม่ขาย ยิ่งได้มาโดยง่ายอย่างไม่มีคุณค่าด้วย

วิทยากร เชียงกุล (2535 : 112-114) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า
ปัญหาความยากจนของประชาชนคงเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดอยู่ การพัฒนาเศรษฐกิจที่
ผ่านมาทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นสูง แต่การกระจายทรัพย์สิน
และรายได้มีความไม่เป็นธรรมสูงมากคนรวย คนชั้นกลางร่ำรวยขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ยัง
ยากจน แม้ตัวรายได้คิดเป็นเงินอาจจะสูงขึ้นบ้าง แต่ค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายก็สูงขึ้น
ในหลายกรณี สูงกว่าอัตราเพิ่มขึ้นของรายได้ ทำให้รายได้ที่แท้จริงของประชาชน
ส่วนใหญ่ลดลงด้วยซ้ำ

การที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน มีรายได้ไม่พอกินเป็นหนี้สิน ทำให้การซื้อเสียง
200-500 บาท เป็นเงินที่มีความหมายสำหรับพวกเขา เรื่องนี้คนรวยคนชั้นกลางใน
เมืองยากที่จะเข้าใจได้และมองว่าประชาชนชนโง่เขลา เห็นแก่เงินเล็กๆ น้อยๆ ซึ่ง
เป็นการมองจากจุดยืนของตน ไม่ได้เข้าใจสภาพปัญหาของประชาชนในชนบทอย่าง

แท้จริง

ปัญหาความยากจนในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นความยากจนโดยเปรียบเทียบ กล่าวคือ เนื่องจากมีคนจำนวนหนึ่งรวยขึ้น ทั้งคนรวยคนชั้นกลาง และมีสินค้าบริการผลิตออกมา โฆษณาทางโทรทัศน์และสื่อต่างๆ ให้คนอยากได้อยากบริโภคมากขึ้น ทำให้คนรายได้ น้อยมีความรู้สึกที่ตัวเองยากจนและอยากรวย อยากได้เงินมากขึ้น ค่านิยมอยากรวย แบบนี้ จะโทษชาวบ้านก็ไม่ถูกเพราะรัฐบาลเองเป็นคนสร้าง โดยนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจแบบเน้นการเพิ่มรายได้และโดยการโฆษณาสินค้าทางโทรทัศน์และสื่อบันเทิง ต่างๆ

การขายเสียงได้เงินไม่ก็ร้อยบาทก็ไม่น่าจะแก้ปัญหาคความยากจน ทำให้ใครรวย ได้ แต่ประเด็นไม่ได้อยู่ที่ตัวเงินจำนวนนี้เท่านั้น ปัญหานี้ยังเกิดจากการที่ประชาชน ยากจนจริงๆ ด้วย ทำให้พวกเขาต้องพึ่งพานายทุนเงินกู้เอกชน ซึ่งอาจเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า ข้าราชการ ฯลฯ และคนเหล่านี้ ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นก็มักได้รับการ ติดต่อกับเป็นหัวคะแนน ทำให้ประชาชนเกรงใจต้องพึ่งพา ที่ประชาชนต้องขายเสียง ให้ไม่ใช่หวังตัวเงินอย่างเดียว หวังได้รับการอุปถัมภ์ พึ่งพาเป็นเครดิตติดต่อกับด้วย ถ้าไม่ร่วมมือขายเสียง นอกจากจะไม่ได้เงินแล้ว ยังอาจถูกตัดจากความสัมพันธ์แบบ พึ่งพาเจ้าหน้าที่ ลูกหนี้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องคอขาดบาดตายสำหรับชาวบ้านที่ถ้าขัดสนแล้วยืม ใครไม่ได้ เพราะจะหวังพึ่งธนาคารก็ยาก ความช่วยเหลือจากรัฐด้านประกันสังคมก็ ไม่มี

สกลรัตน์ กมฺพาศ (สยามรัฐ 15 ธันวาคม 2534 : 10) คืออีกผู้หนึ่งที่กล่าว ในทำนองเดียวกัน ดังนี้

ถ้าสังคมใดยังมีคนกลุ่มหนึ่งสูงสุด อีกคนกลุ่มหนึ่งต่ำสุดจะเป็นประชาธิปไตยไปไม่ได้ เพราะคนที่อยู่เหนือกว่าย่อมมีพลังทุกๆด้าน ที่จะสร้างอำนาจเอาเปรียบ แม้การ เลือกตั้งตัวแทน คนรวยกว่าย่อมใช้วิธีซื้อเสียง คือซื้อความเป็นมนุษย์ ซื้อความคิด อิศร เสรีภาพและอธิปไตยของคนที่ยจนกว่า ซึ่งคนจนไม่มีทางเลือก จึงต้องขาย แม้กระทั่ง สิทธิเสรีภาพของตนเอง การซื้อเสียงขายเสียงจะหมดไปไม่ได้ ไม่ว่าจะช่วยวิธีใดก็ตาม ถ้าตราบไต่ที่ความเป็นมนุษย์ของคนในสังคมนั้นไม่เสมอเหมือนกัน

ในสังคมประชาธิปไตยที่เจริญแล้ว จึงมีวิถีเดียวคือ สร้างคนในสังคมทุกๆ คนให้อยู่ดี
 กินดี ท้าวหน้า โดยสร้างโอกาส โอกาสที่คนจนจะรวยได้ และมีกฎหมายเข้มงวด
 กับคนรวยเพื่อเปิดโอกาสให้คนจนได้รวยบ้าง...

เมื่อคนในสังคมมีโอกาสที่จะช่วยขยายตัวเองให้สูงขึ้นมาได้ตามสมรรถภาพ คนใน
 สังคมก็มีความสุข จึงมีปัญญาที่จะใช้ความคิดที่อิสระด้วยสภาพจิตที่สุขุม รอบคอบ เลือก
 ตัวแทนว่าต่าง (Delegate) ให้ปกครองแทนตน ความเป็นประชาธิปไตยจึงเป็นไป
 โดยธรรมชาติ มิใช่การถูกบีบบังคับหรือชี้แนะ

จากคำกล่าวในบทความทั้งสี่บทความนี้ จะสรุปได้ว่า สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำ
 ทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลทำให้ผู้ที่เหนือกว่ามี
 อำนาจพอที่จะซื้อเสียงของผู้ด้อยกว่า และทำให้ประชาชนยอมขายเสียงหรือยอมรับประโยชน์ส่วน
 ตน การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้เศรษฐกิจเติบโต แต่การกระจายรายได้และทรัพย์สินมี
 ความไม่เป็นธรรมสูงมาก ประการแรก คนรวยและชนชั้นกลางซึ่งเป็นคนส่วนน้อยร่ำรวยขึ้น ใน
 ขณะที่คนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ แม้รายได้ของคนเหล่านี้ที่คิดเป็นเงินจะสูงขึ้น แต่ค่า
 ครองชีพก็สูงขึ้นด้วย และในบางกรณีสูงขึ้นมากกว่ารายได้ ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ประชาชนในชนบทจึงเป็นผู้ที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิต ดังนั้นเมื่อมีการ
 เสนอประโยชน์ส่วนตน หรือมีการเสนอซื้อ ประชาชนที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งประชาชนในชนบท จึงยอมรับประโยชน์ส่วนตนและยอมขายเสียง ประการที่สอง ความ
 เหลื่อมล้ำดังกล่าว เพื่อประกอบกับค่านิยมบริโภคนิยมของประชาชน จึงทำให้ประชาชนผู้ด้อยกว่า
 ยอมรับประโยชน์ส่วนตนหรือยอมขายเสียง เพื่อให้มีโอกาสได้บริโภคในสิ่งที่มีฐานะดีกว่าบริโภค
 ให้เห็นเป็นเยี่ยงอย่าง ประการที่สาม ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวทำให้ผู้มีฐานะดี มีอำนาจเพียงพอ
 ที่จะบีบบังคับและซื้อเสียงของผู้ที่ด้อยกว่า

ชัยนันท์ นันทพันธ์ (สยามรัฐ 13 พฤศจิกายน 2534 : 4) กล่าวถึงสภาพ
 ความยากจนของประชาชน และนัยที่มีต่อการขายเสียงไว้ว่า

ความจริงอันเป็นที่ยอมรับกันอยู่ประการหนึ่งและเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการ
 พัฒนาระบบประชาธิปไตย ก็คือ ความยากจนของประชาชน ตราบไต่ที่ประชาชน

อยู่ดีกินดีแล้ว ใครจะไปซื้อเสียงอย่างไรก็เป็นไปได้ยาก แต่สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ใครที่ได้ออกไปสัมผัสกับชีวิตความยากจนของชาวบ้านในชนบทแล้ว เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ และมองได้อีกแง่หนึ่งว่า ทำไมรัฐบาลผู้บริหารประเทศแถลงข่าวทุกวันว่าสภาพเศรษฐกิจดีขึ้น ประชาชนอยู่ดีกินดี แต่สภาพความเป็นจริงสภาพความยากจนคนส่วนใหญ่ของประเทศยังอยู่ในสภาพความยากจนอยู่มาก

เมื่อวันหยุดติดต่อกันหลายวันที่ผ่านมา ผู้เขียนได้มีโอกาสออกไปสัมผัสกับชีวิตความยากจนของประชาชนในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน สภาพที่พบเห็นคือ ความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทบ้านนอกทุกวันนี้ ประสบปัญหาความลำบากมาก เพราะรายได้ไม่พอกับรายจ่าย เช่น การทำนา ใช้ปุ๋ยมากมายข้าวที่ปักดำเอาไว้จึงจะได้ผลดี บางแห่งก็ถูกน้ำท่วม บางแห่งอยู่ในสภาพแห้งแล้งในลักษณะต้นข้าวที่กำลังแห้งตายอีกมากมาย...

ขณะเดียวกันที่รายได้ไม่เพิ่มขึ้น แต่รายจ่ายก็มากขึ้นทุกวัน นอกจากค่าปุ๋ยแล้ว ก็ต้องซื้อยาฆ่าแมลงกำจัดศัตรูพืช สิ้นค่าประเภทนุ้มเฟื้อยก็มีมากขึ้นในบ้านนอกชนบท เช่น มีรถจักรยานยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น ทุกคนต้องการความสะดวกสบายแต่รายได้ไม่เพิ่มขึ้น จึงกลายเป็นเรื่องความยากจนที่จะต้องดิ้นรนหารายได้

หากจะมีใครก็ตามอยากเป็นผู้แทนช่วยเหลือเขาได้ เอาเงินไปแจกใครจะไม่รับก็โง่เต็มทน เพราะอย่างน้อยก็ทำให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น อย่างน้อยก็ทำให้มีอาหาร มีกับข้าว... ชาวบ้านส่วนใหญ่บอกกับผู้เขียนว่า เรื่องการต่อต้านการซื้อเสียงขายเสียง เป็นเรื่องที่กระทำได้ยากตราบไต่ที่ทางรัฐบาลไม่ได้แก้ปัญหาคความยากจนของประชาชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการส่งเสริมอาชีพ การหาตลาดจำหน่ายพืชผลที่ได้ราคาดี มีรายได้คุ้มกับรายจ่ายแล้วก็ เป็นเรื่องยากที่จะลดการซื้อเสียงขายเสียง... ตราบใดที่ประชาชนยังยากจนคั้นแค้นแสนสาหัสเช่นนี้ เป็นเรื่องยากที่จะให้เขาเข้าใจ และร่วมมือในเรื่องการต่อต้านการซื้อเสียง และขายเสียง เพราะการใคร่นำมาให้ก็จะต้องรับไว้ก่อน เพื่อความมีชีวิตที่รอดอยู่นั่นเอง

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนที่ได้รับการหยิบยื่นนั้น ได้แก่ การจัดระบบการซื้อขายเสียงอย่างมีประสิทธิภาพ วิทยากร เชียงกุล (2535: 116) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

มีการขายเสียงกันมาก ก็เพราะมีการซื้อเสียงกันอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยผ่านหัวคะแนนในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่คือคนรวย คนชั้นกลาง คนมีอิทธิพล คนกว้างขวาง เป็นที่นับถือยอมรับของคนในท้องถิ่น การซื้อเสียงมีหลายรูปแบบ อาจเป็นการลงทุนซื้อเสียงระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เช่น การไปลงทุนพัฒนาวัด พัฒนาท้องถิ่น แก้ปัญหาให้ประชาชน ฯลฯ ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณฝังपाได้ หรือเป็นการซื้อเสียงโดยตรง ซึ่งมักมีการจัดการอย่างเป็นระบบ รัดกุม มีวิธีตรวจสอบด้วยว่าหน่วยเลือกตั้งไหน ประชาชนลงคะแนนขายเสียงให้ตามที่สัญญาไว้หรือไม่ การที่มีการซื้อเสียงกันอย่างเป็นระบบมีหัวคะแนนที่ชำนาญงานในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา ทำให้แม้แต่ผู้สมัครผู้แทนที่มีความตั้งใจดีพอสมควร ก็ต้องสู้ด้วยวิธีเดียวกัน คือต้องใช้เงิน ไม่อย่างนั้นก็กลัวว่าจะสู้ฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ และจะพลาดจากการเป็นผู้แทน ระบบการซื้อเสียง

3.2 ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมือง ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ตามหลักการพรรคการเมืองมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ต่อระบอบประชาธิปไตย คือหน้าที่คัดเลือกผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม และความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตย ประการหนึ่ง และหน้าที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ตามกติกาของประชาธิปไตย อีกประการหนึ่ง เพื่อที่จะให้หน้าที่ทั้งสองนี้บรรลุ พรรคการเมืองจึงยังต้องมีการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ซึ่งเป็นหน้าที่เสริมอีกมากมาย

พรรคการเมืองไทยในกระแสธุรกิจการเมืองนั้น เป็นเครื่องมือของนายทุนนักธุรกิจ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นไปเพื่อนายทุนนักธุรกิจมากกว่าที่จะให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมตามเป้าหมายของประชาธิปไตย ผู้ที่พรรคคัดเลือกให้เป็นผู้นำทางการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจการเมือง หรือเป็นนักธุรกิจการเมืองลงแข่งขันเอง การแข่งขันเลือกตั้งนั้น จะใช้รูปแบบวิธีการของประชาธิปไตย แต่เนื้อหาของ การเลือกตั้งมิใช่การ

แสดงเจตนาารมณ์ของประชาชน มีใช้การที่ประชาชนจะได้เลือกผู้ที่จะเป็นผู้แทนเจตนาารมณ์ของตน และนำเจตนาารมณ์ของคนอื่นเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือทิศทางบริหารไปปฏิบัติ แต่เป็นการซื้อหรือแลกเปลี่ยนคะแนนเสียงกับผลประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนที่เป็นประโยชน์ระยะสั้น เพื่อที่จะเข้าไปแสวงหากำไร จึงมีอาจกล่าวได้ว่าพรรคปฏิบัติหน้าที่ของตนตามหลักการทั้งสองข้างต้นอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ผู้นำที่พรรคเสนอมาใช้ผู้ที่มีคุณธรรมความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชนนั้น เป็นประโยชน์เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนรูปแบบของประชาธิปไตยต่อไป และเพื่อให้พรรคสามารถเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลได้

อมร รักษาสิทธิ์ (2535, 21-22) กล่าวถึงพฤติกรรมของพรรคการเมืองไว้ดังนี้
เท่าที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ตลอดเวลา ปรากฏว่าพรรคการเมืองต่างๆ มีพฤติกรรมคล้ายกันดังต่อไปนี้

- 1) พรรคเป็นของบุคคลบางคน หรือคณะบุคคลบางพรรค มีลักษณะเป็นหัวหน้าครอบครัวแต่ผู้เดียว บางพรรคเป็นระบบครอบครัวสืบสกุล บางพรรคเป็นระบบพรรคพวกไม่กักัน ไม่ทราบว่ามีพรรคใดบ้างที่เป็นของประชาชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันโดยกว้างขวาง
- 2) บางพรรคขายชื่อขายหัวพรรคเมื่อดำเนินการต่อไปไม่ไหว หรือบางคนแอบไปจงชื่อดีๆ ไว้ขาย
- 3) บางพรรคมีนายทุนหนุนหลัง จ่ายเงินอุดหนุนการเลือกตั้งอย่างสกปรกผิดกฎหมายมอมเมาประชาชน
- 4) บางพรรคนายทุนเหล่านี้จะร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยโดยไปอยู่ร่วมทีมกับบางคน เพื่อจะได้ติดกลุ่มเป็นส.ส. ด้วย หรือเพื่อหิวพี่น้องสามัคคี หรือพวกบางคนให้ได้ด้วย
- 5) นายทุนของพรรคจะจ่ายเงิน เพื่อซื้อตำแหน่งทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี เลขานุการรัฐมนตรี และต้องมี ส.ส. จำนวนหนึ่งหนุนหลังอย่างแน่นแฟ้น โดยตนเองจะต้องคอยจ่ายเงินอุดหนุนสนับสนุนอยู่เรียกว่า "มี ส.ส. อยู่ในคอก" ซึ่งเป็นการซื้อขายมนุษย์ชนิดหนึ่ง และผิดคำปฏิญาณตนต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 107
- 6) บางครั้งนายทุนไม่ขอสมัครเองหรือขอดำรงตำแหน่งใดๆ แต่ขอสิทธิที่จะทำมาหากินโดยมีอภิสิทธิ์ ทำผิดกฎหมายโดยไม่ถูกจับกุม

7) ผู้มีตำแหน่งหน้าที่บางคนแสวงหาเงินและผลประโยชน์จากประชาชน และแม้แต่ข้าราชการ โดยอ้างว่าจะนำมาบำรุงพรรค แต่ไม่ได้นำมาบำรุงพรรคจริงเป็นการหลอกลวงพรรคของตนเอง ลูกพรรค และผู้บริจาค

8) ไม่มีการแสดงรายรับรายจ่ายอย่างแท้จริง เพราะแม้แต่พรรคใหญ่ๆ ก็ยังแสดงรายรับรายจ่ายเพียงปีละประมาณห้าแสนบาทเท่านั้น ทั้งที่มีผู้ประกาศตัวว่าได้บริจาคไปเป็นล้านหรือสิบล้านบาท

9) ภายในแต่ละพรรคมีการแบ่งแยกเป็นพรรคเป็นพวกซึ่งขัดแย้งแย้งซึ่งผลประโยชน์กันตลอดเวลา เรียกว่ามุ้งเล็กในมุ้งใหญ่ทำให้ไม่มีเสถียรภาพและเอกภาพ

จากคำกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองมีใช้พรรคมวลชนที่ทำเพื่อส่วนรวม แต่เป็นเครื่องมือที่ถูกใช้โดยนักธุรกิจการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์และอำนาจ

3.3 ปัญหาความเป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของประชาชน

ประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการมีความสำคัญในฐานะที่เป็นหลักประกันของประชาธิปไตยโดยมิติของเป้าหมาย ดังนั้นประชาชนจึงต้องปกครองตนเอง และหากมีการปกครองด้วยระบบตัวแทน ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนก็ต้องเป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของประชาชน และปฏิบัติสิ่งที่ป็นเจตนาารมณ์ของประชาชนเท่านั้น

การที่พรรคการเมืองและประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และยึดระบบอุปถัมภ์ (ตัวบุคคล) ทำให้ไม่เกิดการถ่ายทอดเจตนาารมณ์ของประชาชนสู่ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ผู้ที่ได้รับเลือกจึงมิใช่ตัวแทนที่ทราบความต้องการของประชาชน ว่าต้องการให้แก้ปัญหาคิด ด้วยแนวทางใด เพื่อให้เกิดสิ่งใด เมื่อผู้แทนดังกล่าวมิใช่ผู้แทนเจตนาารมณ์ของประชาชน หลักการปกครองตนเอง จึงไม่เกิดผลขึ้นจริง ทำให้ประชาธิปไตยโดยกระบวนการ (Process democracy) ไม่เกิดขึ้นจริง และเมื่อประชาธิปไตยโดยกระบวนการ เป็นหลักประกันการเกิดผลตามเป้าหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่า จะทำให้ประชาธิปไตยโดยหลักการ (principle democracy) ไม่มีหลักประกัน ซึ่งเหตุการณ์การเมืองที่ผ่านมาสามารถช่วยยืนยันประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี ที่ผ่านมานฤติกรรมดังกล่าว จะทำให้ผู้แทนไม่มีพันธะต่อผู้เลือก ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ อมรรักษาสิทธิ์ (2535: 25) ได้ชี้ว่า

พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการบ่อนทำลายประชาธิปไตยมอมเมาประชาชนให้หลงผิดเข้าใจผิด ประชาชนที่ยากจนก็พอใจจะได้รับเงินสักหนึ่งหรือสองร้อยบาท ฝ่ายผู้สมัครเองก็ไม่มี ความผูกพันกับประชาชนเพราะถือเสียว่า "ฉันได้จ่ายเงินให้แก่แล้ว... เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็มีแต่จะหาโอกาสถอนทุน ด้วยวิธีการขายตัว ขายคะแนนเสียง ใช้อิทธิพลขอใบอนุญาต ขอรับเหมาก่อสร้าง ขอทำการค้าขายทุจริตต่างๆ ส่วนบางพวกที่ใช้เงินซื้อตำแหน่งบริหารที่สูงขึ้นเพื่อหาหนทางถอนทุนให้ได้มากขึ้น แถมยังได้ชื่อเสียงแกว่งชั้ตระกูลอีกด้วย...

และอิสระ สุวรรณกุล และคณะ ได้กล่าวถึงในหนังสือกลไกการเลือกตั้ง (2535: 18) ดังนี้

การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2512 เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้เงินมากมายมหาศาลเพื่อเอาชนะเลือกตั้ง ทั้งโดยการซื้อเสียงทางตรง ผ่านหัวคะแนนซึ่งต่อมาพัฒนากลายเป็นหัวคะแนนมืออาชีพ หรือโดยทางอ้อม ผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้าน วัด หรือองค์กรประชาชนต่างๆ ในท้องถิ่น

ครั้งนั้นเรามี "ผู้แทนปลาทุ" เพราะท่านแจกปลาทุเป็นเซ่งๆ คนศรีสะเกษตอนนั้นไม่ค่อยได้กินปลาทุ จึงชอบใจนักหนา แม้ว่าเขาจะเป็นผู้แทน "หมาหลง" หลงพลัดถิ่นมาจากถิ่นอื่น เรามี "เจ้าบุญทุ่ม" เพราะทุ่มซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้า เรามี "ผู้แทนเสไฟฟ้า" ซึ่งอุทัย นิมนต์ใจชน เคยบอกว่าถ้าชาวบ้านเดือดร้อนก็คงต้องไปพืงเสไฟฟ้า

เมื่อผู้แทนไม่มีพันธะต่อประชาชน ประชาชนจึงไม่มีผู้แทนที่จะแก้ปัญหาให้ตามแนวทางของระบบ ผู้แทนดังกล่าวเมื่อเข้าไปในสภาจะไม่รู้ว่าสิ่งใดคือความต้องการของประชาชน และทิศทางใด การแก้ปัญหาด้วยวิธีใด คือสิ่งที่ประชาชนต้องการ และสังคมจะไม่มีทางออกของปัญหาที่เกิดจากการซื้อปัญหา การประนีประนอม การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาร่วมกัน ดังนั้นผลประโยชน์จะเกิดขึ้นหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับความสามารถ (ทางเทคนิคและในการจะรู้ความต้องการของประชาชน โดยประชาชนไม่ได้บอก) ของผู้แทน และเจตนาารมณ์ของผู้แทน

วิทยากร เชียงกุล (2535: 108) กล่าวถึงเจตนารมณ์ของผู้แทนว่ามีอยู่ในระดับต่างๆ กันไป ตั้งแต่แสวงหาประโยชน์ของตนเองและพวก จนถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

คนที่มาเป็น ส.ส. คงมีแรงจูงใจต่างๆ กัน ถึงแม้เรามักจะมองรวมๆ ว่าเป็นเรื่องของคนที่ยากแสวงหาอำนาจฐานะทางการเมือง สังคม รวมทั้งพิธีกรรมหรือสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองและพรรคพวก แต่ส.ส. ที่มีความคิดหรือจิตสำนึกในระดับต่างๆ ที่อยากทำประโยชน์ให้ท้องถิ่นหรือทำประโยชน์ให้ประเทศชาติก็คงมีอยู่พอสมควร หรือในระดับต่างๆ กัน ทั้งที่เป็นจิตสำนึกของตัวเองหรือของเพื่อนฝูง กลุ่ม ชนชั้นของตน และทั้งเกิดจากแรงผลักดันจากประชาชนในเขตของตน หรือในระดับประเทศ

ในขณะที่เดียวกันได้กล่าวถึงปัญหาความสามารถของผู้แทนไว้ ดังนี้

ถึงแม้ว่าคนชั้นกลางที่เป็นนักการเมืองประเภทพูดเก่ง หาเสียงเก่งก็มีโอกาสได้เป็นผู้แทนมากพอสมควร คนเหล่านี้เวลาเป็นฝ่ายค้านก็ทำอะไรไม่ได้มาก นอกจากตั้งกระทู้เปิดอภิปรายให้สัมภาษณ์วิจารณ์รัฐบาล แต่เวลาเป็นฝ่ายรัฐบาล เช่น ในคณะรัฐบาลปัจจุบันยังขาดความทันท่วงทีในการมองเห็นปัญหาสังคม ขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารและแก้ปัญหา ขาดการจัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งให้ไม่สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงอะไรได้มากนัก รวมทั้งนักการเมืองเหล่านี้ต้องพึ่งข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำเพื่อตัวเองมากกว่าประชาชน จึงไม่สามารถเป็นผู้นำข้าราชการได้ เป็นได้แค่กำกับดูแลข้าราชการเท่านั้น (วิทยากร เชียงกุล, วัฏจักร, 21 ธันวาคม 2536: 6)

นักวิชาการในฐานะประชาชนที่มีความรู้ ควรใช้สิทธิเสนอแนะผลักดันทางด้านนโยบายอย่างเต็มที่ ไม่ควรปล่อยให้เป็นเรื่องของนักการเมืองล้วนๆ เพราะนักการเมืองบางทีก็ไม่ได้คิดอะไรมาก กลับปล่อยให้เป็นเรื่องของข้าราชการ เช่น สภานักบริหารการคลัง ธนาคารชาติ ฯลฯ หรือบางคนก็อาจแต่คิดถึงเฉพาะผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตน ถ้าไม่มีปัญหา นักวิชาการเสนอแนะเรียกร้อง ผลักดันให้เขาต้องทำสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ เขาก็อาจจะลืมทำหรือไม่ได้คิดทำก็ได้

ในระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา นโยบายเศรษฐกิจควรจะถูกกำหนดโดยพรรคการเมือง ซึ่งในทางหลักการแล้วถือว่าเป็นสมมติเป็นกลุ่มของประชาชนที่มีแนวคิดในเรื่องนโยบาย และวิธีการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของประเทศต่างๆ กันไป ประชาชนเห็นว่าพรรคไหนเสนอนโยบายและสู่ทางการพัฒนาการแก้ปัญหาได้ถูกใจตน รวมทั้งมีคนที่น่าเชื่อถือว่าเป็นจริงจัง และสามารถดำเนินนโยบาย โครงการ มาตรการในการพัฒนา และแก้ปัญหา ถ้าหากว่าพรรคที่ได้เสียงข้างมากจัดตั้งเป็นรัฐบาลแล้ว แต่ไม่สามารถทำตามนโยบายที่แถลงไว้ ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ได้ ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปประชาชนก็จะไม่เลือก ไปเลือกพรรคอื่นแทน

แต่ในปัจจุบัน พรรคการเมืองยังไม่มียุทธศาสตร์ แนวทาง ต่างกันมากนัก ยกเว้นพรรคฝ่ายค้านบางพรรค ซึ่งมีนโยบายในเชิงปฏิรูปมากขึ้น แต่โดยทั่วไปแล้ว สภาพัฒน์เป็นผู้ผูกขาดการวางแผนพัฒนาฉบับแล้วฉบับเล่า โดยที่ประชาชนไม่มีทางเลือก แผนพัฒนาฉบับต่างๆ ไม่ต้องผ่านความเห็นชอบของสภา แต่พรรครัฐบาลก็ระดมให้ลูกพรรคโหวตเสียงให้วันยังค่ำ เพราะพรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่มากพอที่จะวิเคราะห์หรือวางแผนจัดทำงบประมาณเอง ที่ต่างไปจากข้าราชการประจำ (วิทยากร เชียงกุล, 2535, 44)

จากคำกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ในขณะที่ผู้แทนไม่มีความสามารถ ผู้ที่จะกำหนดนโยบาย/ทิศทางการบริหาร คือสภาพัฒน์จึงกล่าวได้ว่าในช่วงเวลานั้น ประชาธิปไตยมีมติของกระบวนการจะไม่เกิดขึ้น และในกรณีที่ผู้แทนมีความสามารถปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมได้จริง (ตรงตามความต้องการประชาชนได้โดยประชาชนไม่ได้บอกเจตนาารมณ์ด้วย) หรือในกรณีที่สภาพัฒน์มีความสามารถปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมได้จริง ก็ไม่มีผู้ใดพิสูจน์ได้ว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ส่วนรวมจริง เพราะมีแต่ประชาชนเท่านั้นที่บอกได้

มีปัญหาที่เป็นผลพวงมาจากการไม่มีพันธะหลายประการ ซึ่งอาจยกบางตัวอย่างมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาการแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ในกระแสของธุรกิจการเมืองผู้ที่ลงทุนเพื่อให้ได้รับชัยชนะย่อมมีความคาดหวังในผลประโยชน์ภายหลังจากได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นจึงพบว่ามี การช่วงชิงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งที่จะสามารถเรียกกำไรคืนได้ ซึ่งอมร รัชกาลีสต์ (2535, 26) ได้กล่าวถึงสภาวะดังกล่าวไว้ดังนี้

พรรคต่างๆ จะพยายามชิงกันเพื่อเข้ามาร่วมเป็นรัฐบาลผสมและจะพยายามเกี้ยงอนขอเป็นรัฐมนตรีให้มากที่สุดที่เรียกว่าระบบโควตา และเพื่อจะขอเป็นรัฐมนตรีในกระทรวงที่เป็นตัวเงินตัวทอง ซึ่งมักเป็นกระทรวงฝ่ายเศรษฐกิจ แต่ในยุคปัจจุบันก็สามารถจะหารายได้จากทุกกระทรวง เพราะสภาพของการทุจริตเปลี่ยนไป

การวางตัวบุคคลเป็นรัฐมนตรีและตำแหน่งทางการเมืองต่างๆนั้น เป็นไปโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ วิทยุคุณ คุณูปการอย่างแท้จริง กลับไปได้แก่ผู้มีเงินทุนมากจนเป็นลูกพี่ลูกน้อง ส.ส. ว่างจำนวนหนึ่ง เพื่อใช้เป็นฐานสนับสนุนตนเอง และใช้เงินอีกก้อนหนึ่งหนุนพรรคทั้งที่จ่ายไปก่อนหรือหลังเลือกตั้งและช่วยค่าใช้จ่ายของพรรค ถ้าอุดหนุนมากก็จะได้เป็นรัฐมนตรีในกระทรวงที่มีทางหารายได้มาก ดังนั้นบุคคลในคณะรัฐบาลจำนวนมากจึงเป็นพวกนายทุนการเมืองที่ใช้เงินซื้อตำแหน่งที่มีอิทธิพลมากกว่าจะเป็นผู้มีความสามารถสูง ประชาชนทั่วไปจึงไม่มีศรัทธาต่อรัฐบาล

การช่วงชิงดังกล่าวทำให้การจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้เป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก แต่เป็นการหาความลงตัวระหว่างนักการเมือง จึงเป็นการผิดไปจากหลักการประชาธิปไตย และเนื่องจากตำแหน่งทางการเมืองมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่มีนักการเมืองที่ต้องการตำแหน่งอยู่มาก จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันภายในพรรคและภายในรัฐบาล รัฐบาลจึงต้องประสบกับปัญหาเสถียรภาพ ทั้งจากการที่ขาดฐานการสนับสนุนจากประชาชน และทั้งจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักการเมือง ซึ่งความขัดแย้งกันระหว่างนักการเมืองนี้มีตัวอย่างที่พบเห็นอยู่เสมอได้แก่ ปัญหาการแบ่งมั่งเล็กในมั่งใหญ่ ทั้งการแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ความขัดแย้งของพรรคร่วมรัฐบาลที่เกิดจากการแย่งชิงดังกล่าว การต่อรองเพื่อแยกระหว่างการสนับสนุนและผลประโยชน์ ล้วนแต่เป็นผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาลเพื่อส่วนรวมทั้งสิ้น

ประการที่สอง ปัญหาการจ่อราษฎรบังหลวง และการแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่ง เพื่อประโยชน์ของตนเอง พวกน้อง และผู้มีคุณ

อมร รักษาสิทธิ์ (2535: 26-27) ได้กล่าวถึงการแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่ง บริหารไว้ว่า

เมื่อได้ดำรงตำแหน่งบริหารแล้วก็พยายามแสวงหาผลประโยชน์ด้วยวิธีการต่างๆ วิธีที่ง่ายที่สุดก็คือ (1) หากินกับพ่อค้านายทุนด้วยการให้ผลประโยชน์ต่างๆ เป็นการตอบแทน (2) เตรียมการจะควบคุมการดำเนินการบางอย่าง พ่อค้าที่ไม่อยากถูกควบคุมก็จะมาร้างเต็น (3) พ่อแผนการควบคุมบางอย่าง ถ้าได้ค่าวิ่งเต็น (4) ออกใบอนุญาตกำหนดโควตา (5) เปิดประมูลก่อสร้างซื้อสิ่งต่างๆ (6) กู้เงินมาลงทุนในโครงการใหญ่ๆ (7) เข้าประมูลซื้อขายก่อสร้างกับรัฐบาลเสียเองหรือให้คนในครอบครัวเข้าประมูล (8) จัดซื้อ จัดจ้าง จัดสร้าง โดยวิธีพิเศษ (9) นำโครงการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยข้ามขั้นตอนกลั่นกรองต่างๆ (10) ทำโครงการที่แอบแฝงหาผลประโยชน์จากการทำลายทรัพย์สิน (11) ทำธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ซ่อง บ่อน ค้าของเถื่อน ขนของหนีภาษี ยาเสพติด ฯลฯ (12) ใช้อำนาจหน้าที่ไปต่างประเทศ แอบขนของเถื่อน คนเถื่อน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งสิ้น แต่ฝ่ายค้านและประชาชนไม่สามารถติดตามหาหลักฐานมาลงโทษได้ แม้บางครั้ง จะมีการเปิดอภิปราย แต่ก็สามารถใช้เสียงข้างมากเอาชนะการเปิดอภิปรายไป โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง และฝ่ายค้านก็มีได้ติดตามนำไปฟ้องร้องตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป ทำให้ผู้กระทำความผิดยังลอยนวลอยู่ได้

คอร์รัปชั่นที่น่าอับทวที่สุด คือ การซื้อขายตำแหน่งหรือผลประโยชน์ทางราชการ เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และตำแหน่งในสายการเมืองต่างๆ และในสายบริหารตั้งแต่ระดับปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการกองลงมาจนบางกระทรวงล้วงลึกได้ถึงระดับ 3-4-5 ก็มี ทั้งที่เป็นอำนาจของปลัดกระทรวงและอธิบดี รัฐมนตรีบางคนก็ขอดูก่อน บางครั้งก็ส่งหน้าม้าไปพูดจาเกลี้ยกล่อมให้ผู้ที่อยู่ในข่ายได้รับการพิจารณายอมจ่ายเงิน "อุดหนุนพรรค" ให้โดยเงินเหล่านี้ไม่ได้ไปถึงพรรคแต่อย่างใด การซื้อขายตำแหน่งราชการนี้ ขณะนี้ได้แพร่หลายไปมาก และชั่วช้าถึงขนาดให้มีการผ่อนส่งเป็นงวดๆ

ศิริ ผาสุก (2535, 88-95) กล่าวถึงวิธีการนอกราชการบังหลวงไว้เช่นกัน ว่ามีวิธีการดำเนินการได้หลายอย่าง* เช่น ก. ประโยชน์จากระบบธุรกิจ ข. ประโยชน์จากเงินงบประมาณ ค. ประโยชน์จากเงินนอกงบประมาณ

จากคำกล่าวของอมร รักษาสิทธิ์ และ ศิริ ผาสุก จะเห็นได้ว่าวิธีการนอกราชการบังหลวงทำได้หลายวิธี อย่างไรก็ตามผลเสียย่อมเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวมโดยประชาชนจะเสียประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบหรือความไม่เสมอภาคขึ้นในสังคมเมื่อช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น ประโยชน์จะไม่กระจาย แต่จะกระจุกอยู่ที่คนบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนายทุน การไม่กระจายของประโยชน์นี้ นอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ยังทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์มากขึ้น ไม่มีพลังพอที่จะแข่งขันกับกลุ่มทุน และการตัดสินใจด้วยตนเองของปัจเจก บุคคลจะน้อยลงไปอีก จึงผิดจากหลักการที่ประชาชนต้องรู้แก่ของปัญหา และตัดสินใจเลือกเองและทำให้การซื้อขายเสียงยังคงมีอยู่ต่อไปอีก สภาวะเช่นนี้ในระยะยาวจะไม่เป็นผลดีต่อระบอบรวมทั้งนายทุนที่อาศัยระบบเป็นฐานอำนาจด้วย นอกจากนี้การนอกราชการบังหลวงยังจะทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลในสายตาของประชาชนเสื่อมลง ทำให้ความชอบธรรมในมิติของผลลัพธ์ของระบบลดลง ซึ่งหากเป็นเช่นนี้เรื่อยๆ เมื่อถึงจุดหนึ่งอาจทำให้กระทบต่อความชอบธรรมของรูปแบบ/วิธีการปกครอง กล่าวคือประชาชนไม่เห็นว่าการปกครองนี้สามารถนำไปสู่สิ่งที่ตนเองต้องการได้ และอีกประการหนึ่งก็คือการคอร์รัปชันนี้อาจถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหารได้

3.4 ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง

เพื่อให้มีตัวแทนไปจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อส่วนรวม จึงต้องอาศัยการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือ จากการเลือกตั้งจะต้องสามารถได้มาซึ่งผู้แทนเจตนาธรรมณ์ของประชาชน ที่ทราบถึงความต้องการ และทางออกในการแก้ไขปัญหาที่ประชาชนมีมติเลือกกว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดเพื่อส่วนรวม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการกำหนดนโยบาย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น

* ศิริ ผาสุก ได้ยกตัวอย่างกรณีการนอกราชการบังหลวงในแต่ละวิธีการไว้ด้วย

ในกระแสของธุรกิจการเมือง การเลือกตั้งมิได้เน้นไปที่การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายของประชาชน แต่เน้นไปที่การได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้งของตัวแทนธุรกิจการเมือง จะมีการลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนของประชาชน เช่น การที่พรรคเสนอประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน เป็นต้น พฤติกรรมที่เน้นชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นหลัก ทำให้ความต้องการของประชาชน ผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมถูกละเลย มิได้มีการให้ความสำคัญกับการได้มาซึ่งนโยบายที่ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนด หรือนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาของประชาชนส่วนรวม และการทุจริตเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงถูกนำมาปฏิบัติแทนที่

นิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2537, 98-139) กล่าวถึงการทุจริตไว้ว่า แนวทางการทุจริตเลือกตั้งในสังคมไทยมีอยู่ 3 แนวทางใหญ่ คือ

1. การทุจริตหาเสียง

1.1 การหว่านพืช ได้แก่การที่มีผู้สมัคร ส.ส. กระทำพฤติกรรม "แจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้ ทั้งต่อตัวปัจเจกบุคคลและ/หรือต่อชุมชน" ด้วยพฤติกรรมนี้จึงทำให้ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธา ถือว่าเป็นหนี้บุญคุณ และหากมีโอกาสก็หาทางตอบแทนชำระคืน ตัวอย่างเช่น การให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน, การทำบุญกับวัด, การทำโครงการพัฒนา, โครงการจัดอบรม การหว่านพืชของผู้สมัครนอกจากจะเป็นการแจกจ่ายสิ่งของในรูปวัตถุแล้ววิธีการที่ผู้สมัครนิยมปฏิบัติอีกอย่างก็คือ "การบริการ" หรือการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวบ้าน เช่น กิจกรรมการบรรพบุรุษ

1.2 การจัดงานเลี้ยงเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นเครื่องมือในการดึงดูดคนให้รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน

1.3 ผู้นำทางศาสนากับการหาเสียง สังคมไทยศาสนาฆราวาสในชีวิตประจำวันไม่น้อย บางกลุ่มจึงใช้ผู้นำเหล่านี้เป็นเครื่องมือเอื้อประโยชน์ให้ตนเอง

1.4 การแจกเงินและสิ่งของแก่ครอบครัวและรายบุคคล วิธีนี้ผู้สมัครแจกจ่ายทรัพยากรของตนอย่างไม่เป็นระบบ และไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าชาวบ้านเลือกตนมากน้อยเพียงใด จึงต่างจากการซื้อ-ขายเสียงที่มีกลไกการตลาดชัดเจนแน่นอน

2. การทุจริตซื้อ-ขายเสียง เป็นวิธีการหลักเพื่อให้ได้มาถึงชัยชนะในการเลือกตั้งของสังคมไทย จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ ซื้อเพื่อหวังคะแนนและซื้อเพื่อกีดกันคู่แข่ง

ทำลายฐานคะแนนคู่แข่งชั้น

2.1 กรรมวิธีตกเซียวคะแนน เป็นแนวทางการหาเสียงต่อกลุ่มคน หรือต่อชุมชน คล้ายๆกับการหว่านพืช แต่ต่างกันที่มีข้อผูกมัดระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการตกเซียวคือ "เหยื่อตกเซียว" ซึ่งได้แก่วัสดุอุปกรณ์หรือการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ซ่อมถนน ซุดสระน้ำ หรือสิ่งอื่นๆ ที่ชุมชนต้องการ ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะหรือส่วนรวมในระดับของหมู่บ้านเป็นหลัก

2.2 การเล่นพนันและหวยผู้สมัคร เช่น การต่อรอง, การเล่นหวย

2.3 ขบวนการลากพาและการยิงกระสุน เป็นกระบวนการหลักที่นิยมใช้กัน และมีพัฒนาการมาโดยตลอด มีขั้นตอนต่างๆ ขั้นตอนสำรวจรายชื่อผู้ที่เป็นเป้าหมายในการลากพา, การเตรียมกระสุน, การยิงกระสุน

2.4 กรรมวิธีบัตรผีต่างๆ บัตรผีนี้จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่คือ บัตรผีจากการซื้อขายโดยตรงจากประชาชน กับบัตรผีที่เกิดจากความบกพร่องของทะเบียนราษฎร บัตรผีที่ได้จากการซื้อบัตรประชาชนเรียกว่าบัตรผีจริง ได้แก่การติดต่อขอซื้อบัตรจากทนายของผู้ที่ล่องลับไป บัตรผีจริงมีทั้งประเภท "บัตรผีวิ่ง" ได้แก่ การใช้บัตรที่มีชื่อของตนไปลงแทน โดยวิ่งไปลงหลายหน่วยเลือกตั้ง และบัตร "ผีเวียน" คือใช้คนไม่กินเวียนเข้าไปลงคะแนน นอกจากนี้ยังมี "บัตรผีจริงเบิก" ซึ่งเป็นบัตรของชาวบ้านที่ชื่อมาเก็บไว้ก่อนหน้าการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายตรงข้ามชิงไปก่อน แล้วถึงเวลาเลือกตั้งจึงให้เบิกไปใช้ และ "บัตรผีจริงเก็บ" คือซื้อบัตรเก็บไว้จนกว่าจะสิ้นสุดการเลือกตั้งเลย ส่วนบัตรผีที่เกิดจากความล้าหลังของทะเบียนนั้น เรียกว่า "บัตรผีปลอม" เมื่อหัวคะแนนพบว่าบ้านใดมี แต่ไม่มีคนก็คัดเอามาแล้วไปทำบัตรปลอมให้คนสวมรอยเป็น "บัตรผีปลอมวิ่ง" และ "บัตรผีปลอมเวียน"

2.5 การซื้อขายด้วยวิธีอื่นๆ

3. การทุจริตลงคะแนนเสียง การฉ้อฉลโดยกลไกรัฐ

3.1 การสอดไส้คะแนนก่อนปิดหีบ

3.2 การสอดไส้คะแนนระหว่างเวลาดำเนินการลงคะแนน

3.3 การฉีคะแนนก่อนการปิดหีบบัตรเลือกตั้ง

3.4 การแก่งอ่านคะแนนหมายเลขผู้สมัครผิด

3.5 การทำบัตรเสีย

3.6 การรวมและการลงคะแนนผิด

3.5 ปัญหาพฤติกรรมของผู้แทนราษฎร

นอกจากปัญหาการคอร์รัปชัน, การแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ที่เกิดจากการไม่มีพันธะต่อประชาชนแล้ว ยังมีปัญหาพฤติกรรมของผู้แทนอื่นๆ ที่เกิดจากกระแสธุรกิจการเมือง อยู่มาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. มุ่งแสวงหาประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก ทำให้ละเลยหน้าที่ที่มีต่อส่วนรวม ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางมิชอบ และเกิดปัญหาการขัดแย้งแย่งชิงผลประโยชน์

ข. มุ่งหาเสียงเพื่อการเลือกตั้งครั้งต่อไป ทำให้รัฐบาลใช้อำนาจหน้าที่ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อหาเสียง จึงละเลยผลประโยชน์ของประชาชน ส่วนฝ่ายค้านก็โจมตีรัฐบาลจนรัฐบาลกังวลกับกลการเมือง จนไม่มีเวลาสร้างผลงานมากนัก และทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาลต่างใช้สภาเป็นเวทีการหาเสียง

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ ก่อให้เกิดผลเสียต่อประชาชนส่วนรวม จึงเท่ากับว่าประชาธิปไตยของเป้าหมายไม่เกิดขึ้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นประกอบกับความไม่ชอบธรรมในผลงาน และทอดครัทธาจากประชาชน ทำให้รัฐบาลมีปัญหาเสถียรภาพในที่สุด

อมร รักษาสิทธิ์ (2535: 28) กล่าวถึงการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก และเพื่อหาเสียงไว้ดังนี้

ใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ถูกกฎหมาย ความชอบธรรมความยุติธรรม เช่น มีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารในส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจในกรรมการชุดต่างๆ การสั่งใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก สั่งซื้อสั่งจ้างด้วยวิธีพิเศษหรือระงับการซื้อการจ้างเมื่อเห็นว่าขัดกับประโยชน์ของตน ใช้อำนาจหน้าที่ในการเรียไรในกรณีต่างๆ มากมาย ตั้งแต่วันเกิดและงานมหรหรรรมต่างๆ ใช้อำนาจหน้าที่ปล่อยตัวผู้กระทำผิดกฎหมายแม้ในชั้นที่กำลังรับโทษตามคำตัดสินของศาล ก็ยังมีกลเม็ดปล่อยตัวให้พ้นจากการจองจำได้ นักการเมืองบางส่วนก็ใช้ทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดินและงบประมาณไปในการหาเสียงคะแนนนิยมจากประชาชน ด้วยการจ่ายแจกเงินช่วยเหลือ

ต่างๆ โดยปราศจากหลักเกณฑ์ นับเป็นการมอมเมาและสร้างค่านิยมผิดๆ ให้แก่ประชาชน เป็นการสร้างระบบกวนเมือง โกงกินบ้านเมือง ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวของประเทศ

ลิขิต วีรเวทิน (มติชน 14 พฤศจิกายน 2535 : 8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการอภิปรายของส.ส. ในสภาว่ามุ่งแสวงวาทะศิลป์ เพื่อเอาชนะคะคาน และเพื่อคะแนนนิยม โดยขาดการอภิปรายที่ตรงประเด็น เพื่อแสดงความคิดเห็นเพื่อท้วงติงรัฐบาล เพื่อความถูกต้องเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวผิดไปจากแนวทางของประชาธิปไตย และเท่ากับเป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายเกินขอบเขต

การอภิปรายของ ส.ส. ในสภาเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายนที่ผ่านมา ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ที่เฝ้าสังเกตการทำงาน ของ ส.ส.

มีอยู่ตอนหนึ่งได้มีการประท้วงการอภิปรายของ ส.ส. ฝ่ายรัฐบาล โดย ส.ส. ฝ่ายค้านว่าเป็นการพูดจาเสียดสี และขอให้มีการเปิดเทปบันทึกเพื่อพิสูจน์ แต่ประธานในที่ประชุมไม่อนุญาตและขอให้ชี้ให้ชัดเจนว่า ส.ส. ฝ่ายค้านจะประท้วงประเด็นใดบ้าง

เรื่องบานปลายจนมีการส่งเสียงดัง จนประธานในที่ประชุมต้องให้ตำรวจรัฐสภาเข้ามาเชิญตัวผู้ประท้วงออกจากที่ประชุม

ผลสุดท้ายเรื่องสงบลง เมื่อประธานในที่ประชุมได้เชิญให้ผู้อภิปรายคนอื่นขึ้นอภิปรายสิ่งที่น่าเสียดายยิ่ง ก็คือการอภิปรายของ ส.ส. หลายคนกลายเป็นการเอาชนะคะคาน มีลักษณะหักเหลี่ยมกันแทนที่จะมีลักษณะติเพื่อก่อ ลือเพื่อริ มีการใช้ภาษาที่แสลงหู มีกิริยาที่ก้าวร้าว

จนมีเสียงพูดกันว่า เหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม ไม่ได้มีส่วนช่วยให้ภูมิปัญญาและจิตสำนึกของ ส.ส. บางคนดีขึ้น ยังคงรักษาไว้ซึ่งความด้อยคุณภาพทั้งในแง่อุดมการณ์ จุดยีน การพูดจา การแสดงออก

มีการพูดว่า การถ่ายทอดการอภิปรายทำท่าจะกลายเป็นดาบสองคม มีผลในทางลบต่อภาพพจน์ของ ส.ส. ซึ่งจะมีผลกระทบถึงความศรัทธาต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้วย

กระบวนการการเมืองคือวิธีการเพื่อนำไปสู่จุดหมายสำคัญ ซึ่งได้แก่ ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ การใช้กระบวนการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย จะต้องมียุติธรรมเพื่อสร้างสรรค์ มีผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เป็นการเล่นเกม เอาชนะคะคาน จนกระบวนการนั้นเป็นจุดมุ่งหมายในตัวของมันเอง

การอภิปรายในสภาจะต้องมีประเด็น ตรงประเด็น เพื่อจุดมุ่งหมายสำคัญ คือการก่อเกิดประโยชน์ไม่ใช่เพื่อแสดงวาทศิลป์ หาคะแนนนิยม สร้างความเด่นจาก ส.ส.ด้วยกัน ยกตนข่มท่านจบบ้าง หรือแสดงท่าทีที่ก้าวร้าว หรือสะท้อนถึงวัฒนธรรมของนักเลงหัวไม้

ซึ่งทั้งหมดนี้ มีแต่จะนำไปสู่การสูญเสียศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบ และมีแต่จะนำไปสู่การรับภัยคุกคามจากการเมืองว่ามีลักษณะกะล่อน เก่งในการพลิกพลิ้วชีวิตหาเป็นอาวุธ ขาดความจริงใจ เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม

สมกับที่กล่าวว่า นักการเมืองคือพวกเสือ สิ่งห้ กระทั่ง แรด และงูพิษ มุ่งแต่อำนาจและผลประโยชน์ขาดหลักการและจริยธรรม

จนมีคำกล่าวที่ว่า "ไม่มีมิตรแท้ และไม่มีศัตรูถาวรทางการเมือง"

การอภิปรายทางการเมืองน่าจะมีจุดประสงค์หลักคือ การแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ เพื่อความถูกต้อง เพื่อท้วงติงรัฐบาล แทนที่จะเป็นเวทีแสดงวาทศิลป์ เพื่อเอาชนะคะคาน เพื่อคะแนนนิยมหรือเพื่อแสดงความดีความเด่นตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อสำคัญการอภิปรายต้องการเนื้อหา...

ยิ่งถ่ายทอดยิ่งทำให้เห็นจุดบกพร่องของ ส.ส. กลายเป็นการทำลายประชาธิปไตย ประชาชนเกิดความเอือมระอา

ส.ส. หลายคนที่ยังคงใช้วิธีการน้ำเน่า ใช้วาทศิลป์ในการหาคะแนนนิยม สร้างความเด่นให้ตัวเองน่าจะสำเนียงกว่า ประชาธิปไตยไม่ได้หยุดลงแค่การเลือกตั้ง

และอำนาจที่ประชาชนให้มาด้วยการเลือก ส.ส. ไม่ได้แปลว่า ส.ส. จะทำอะไรก็ได้ แต่เป็นอำนาจต้องมีกรอบจำกัด

สันต์ หัตถิรัตน์ (มติชน 5 พฤษภาคม 2536 : 10) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งของส.ส. อันเนื่องจากผลประโยชน์และผลเสียที่เกิดจากความขัดแย้งดังกล่าวไว้ ดังนี้

ส.ส.ฝ่ายรัฐบาล (ซึ่งรวมถึงส.ส.ที่เป็นรัฐมนตรีด้วย) แทนที่จะร่วมมือร่วมใจกันจับเข้าคุยกันและแก้ปัญหาภายในด้วยความสำนึกว่าเป็นพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกัน กลับคอยแกล้งแย่งชิงดีชิงเด่นกันขัดแย้งขัดขากัน ทำงานให้แก่พรรคและพวกมากกว่าแก่ประเทศชาติและประชาชน จึงทะเลาะเบาะแว้งกันจะออกมาประณามกันเองว่า "กัดกันเหมือนหมา" เป็นที่อดทนระอาใจแก่ประชาชนทั่วไป และทำให้ผลงานที่มีน้อยอยู่แล้วถูกกลบฝังด้วยข่าวการทะเลาะกันหมด

ส่วน ส.ส.ฝ่ายค้านแทนที่จะตรวจสอบและแนะนำรัฐบาลในทางที่ถูกที่ควร กลับคอยหาโอกาสที่มั่งงายรัฐบาลด้วยเรื่องไร้สาระ ประหนึ่ง "ชี้แผ่นดิน" หรือ "มีแผ่นดินต้องชำระ" จนรัฐบาลมัวแต่กังวลหา "กลการเมือง" มาสอบฝ่ายค้าน จนไม่มีเวลาพอที่จะดำเนินการให้เกิดผลงานที่เด่นชัดในสายตาของประชาชน

ประชาชนจึงเห็นว่า ส.ส.ฝ่ายค้านมุ่งมันแต่จะล้มล้างรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ ทำให้การเมืองไร้เสถียรภาพ ระบบเศรษฐกิจจึงหยุดชะงัก การลงทุนจากต่างประเทศชะงักงัน ข้าราชการประจำจำนวนมากที่ทำงานด้วยการประจบสอพลอนักการเมืองเริ่มรวนเรและรีรอที่จะปฏิบัติงาน หวังเรียกขานนายใหม่ รัฐมนตรีใหม่ทำให้งานไม่เดินเท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและทุกข์ยากของประชาชนต่อเนื่องกันไป เป็นวงจรอุบาทว์ ที่อาจทำให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารดังที่ ส.ส.ฝ่ายค้านหลายคนได้ตะโกนเรียกร้องในรัฐสภาเมื่อไม่นานมานี้

3.6 ปัญหาการแก้ปัญหาที่สาเหตุหรือแก่นของปัญหา

มติของเป้าหมายประชาธิปไตย คือประโยชน์ส่วนรวมจะเกิดขึ้นได้ต้องมี การแก้ไขในสิ่งที่ประชาชนเห็นว่า เป็นปัญหาของตน และต้องแก้ที่แก่นของปัญหา

การที่พรรคยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตน และสนับสนุนตัวบุคคลนั้น ทำให้ไม่เกิดการถ่ายทอดเจตนารมณ์ของประชาชนว่าต้องการแก้ปัญหาได้อย่างไร ทำให้พรรคไม่มีพันธะต่อประชาชนว่าจะต้องกระทำเพื่อประชาชน ซึ่งเมื่อประกอบกับการที่พรรคหรือตัวแทนไม่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เช่น เป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของ

นายทุนนักธุรกิจการเมือง ตัวแทนระดับท้องถิ่น และประกอบกับความสามารถทางเทคนิคที่จำกัด อาทิ ทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหาที่สาเหตุ ปัญหาจึงไม่ได้รับการแก้ไขได้สำเร็จ ปัญหาจึงยังคงมีอยู่ เมื่อปัญหายังคงมีอยู่ ประโยชน์ที่คาดหวังหรือต้องการที่จะเกิดหลังจากการหมดไปของปัญหาก็จะไม่เกิดขึ้น เมื่อประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ จึงกล่าวไม่ได้ว่าเกิดประโยชน์ส่วนรวมขึ้นจริง เมื่อเป้าหมายของประชาธิปไตยคือประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตัวมีส่วนทำให้ หรือทำให้ประชาธิปไตยไม่พัฒนา ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ หากประชาชนเกิดความไม่พอใจในผลงานของรัฐบาล/พรรคการเมือง ความไม่ชอบธรรมในผลลัพธ์นี้ จะทำให้เกิดความไม่ชอบธรรมในระบบ/กระบวนการ และระบอบขึ้นได้กล่าวคือเมื่อถึงจุดหนึ่งที่ประชาชนเห็นว่าระบบ/กระบวนการที่ใช้อยู่ ไม่สามารถนำมาซึ่งผลที่ต้องการได้ จะทำให้ความศรัทธาในระบบลดลง และหากประชาชนไม่เห็นว่าระบบ/กระบวนการของระบบ มีความชอบธรรมต่อไปแล้ว อาจเกิดการเคลื่อนไหวให้เปลี่ยนแปลงระบบ และระบอบได้ ซึ่งหากสำเร็จก็จะทำให้ระบอบนี้มีได้ถูกใช้ในสังคมอีกต่อไป

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ถึงแม้ว่าประชาชนจะต้องการ และพอใจในประโยชน์เฉพาะหน้าที่พรรคเสนอ และปัญหาแท้จริงของประชาชนยังไม่ได้รับการแก้ไข แต่เมื่อประชาชนยังมีลักษณะการมีส่วนร่วมแบบไพร่ฟ้าอยู่ และคอยรอรับ ขอร้อง โดยไม่เห็นความสูญเสียของตนในสิ่งที่ควรได้รับ ก็อาจไม่เกิดวิกฤตศรัทธาในระบอบก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในสภาวะที่ประชาชนยังมีได้รับในสิ่งที่ต้องการ และมีได้ตัดสินใจกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองนี้ ถึงแม้จะมีความศรัทธาในรูปธรรมของระบอบ และทำให้ระบอบ (โดยรูปแบบ) ยังคงอยู่ได้นั้น แต่โดยเนื้อหาแล้ว เราไม่อาจกล่าวได้ว่าเกิดการพัฒนา

3.7 ปัญหาการรัฐประหาร

วิกฤตความชอบธรรมของพรรค และผลการปฏิบัติงานของพรรค นับเป็นข้ออ้างที่ดีสำหรับการรัฐประหาร เมื่อเกิดการรัฐประหารจะเกิดการชะงักงันของพัฒนาการของพรรคในอดีตเมื่อมีการรัฐประหารมักจะเป็นการสิ้นสุดของพรรคการเมือง โดยจะมีการอนุญาตให้จัดตั้งอีกครั้งก็ช่วงสั้น ก่อนหน้าการเลือกตั้ง ทำให้พรรคการเมืองมีเวลาน้อยที่จะเตรียมความพร้อมให้ทันตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด จึงต้องพึ่งพาตัวบุคคลมาก และมุ่งไปที่ภารกิจคือการเลือกตั้งเท่านั้น ทำให้พรรคการเมืองไม่เติบโต ซึ่งเมื่อประกอบกับความไม่มั่นใจในอนาคตว่าจะคงอยู่

ได้ต่อไปอีก โดยไม่มีการทำรัฐประหารและยุติพรรคอีก โครงสร้างของพรรค ระบบงานของพรรค จึงมิได้ถูกพัฒนาเท่าที่ควร เมื่อพรรคการเมืองไม่เติบโตและมุ่งไปที่การแข่งขันเลือกตั้งเท่านั้น ประโยชน์ที่จะเกิดจากพรรคการเมืองจึงไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ธีรยุทธ บุญมี (มติชน 27 พฤษภาคม 2535 : 2) กล่าวถึงกรณีที่พรรคการเมืองและประชาชนต่างฝ่ายต่างยึดประโยชน์ระยะสั้น ว่าเป็นสาเหตุของความเสื่อมทรามของสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งทหารใช้เป็นข้ออ้างในการรัฐประหารได้

คนไทยมีลักษณะมองผลระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ด้วยเหตุนี้สังคมไทยจึงมักตั้งอยู่ในความประมาท แม้กำลังเกิดความเสื่อมทรามของสถานการณ์การเมือง เราก็มักปล่อยปละละเลยจนทหารใช้เป็นข้ออ้างมาปฏิวัติได้เช่นเดียวกับเมื่อประชาชนมีข้อเรียกร้องที่ถูกต้องชอบธรรม ฝ่ายที่อยู่ในอำนาจก็มักประมาทความมุ่งมั่นของประชาชน ดึงดันไม่รู้จักโอนอ่อนผ่อนตาม จนส่งผลให้เกิดการปะทะ เสียเลือดเนื้อกันที่สุดในที่สุด เหตุการณ์มหาวิปโยคหลายครั้งในบ้านเรา เป็นผลสืบเนื่องมาจากความประมาทเช่นนี้ และจะมีโอกาสเกิดการเสียเลือดเนื้อซ้ำได้อีกในอนาคตอย่างแน่นอน ถ้าเราไม่พยายามมุ่งมั่นแก้ปัญหาในระยะยาวให้มากขึ้น

ประจวบ ทองอุไร (สยามรัฐ 16 กรกฎาคม 2535 : 4) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของพรรคในการสรรหาผู้สมัครในนามพรรค และพฤติกรรมของผู้สมัครที่เลือกพรรคสังกัด ในขณะที่มีเวลาจำกัดไว้ว่าพรรคจะต้องนั่งพาดำตัวบุคคลมากและมุ่งไปที่ชัยชนะการเลือกตั้งดังนี้

เพราะระบบพรรคการเมืองไทย มักไม่ได้อาศัยมวลชนที่แท้จริงเป็นฐานรองรับการบริหารพรรคจะตกอยู่ในมือผู้มีอำนาจหรือมีอิทธิพลทางการเงินในพรรคแทบทั้งสิ้น

การย้ายพรรคเปลี่ยนพรรคหรือการเข้าสังกัดพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดของนักการเมืองทั้งประเภทหน้าเก่าหรือหน้าใหม่ ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วก็จะพบว่า ส่วนใหญ่ถ้าไม่มุ่งอาศัยชื่อเสียงของพรรคสนับสนุนช่วยเหลือทางการเงินในการเลือกตั้งก็หวังได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นเสียงข้างมากและทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล ซึ่งทั้งหมดนี้ก็เป็นหลักที่นักการเมืองในประเทศประชาธิปไตยยึดถือปฏิบัติกัน

ส่วนทางด้านพรรคการเมืองทั้งประเภทที่จัดตั้งใหม่ หรือพรรคการเมืองเก่า ซึ่งพยายามดึงเอาอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมืองต่างๆ เข้าสังกัดพรรคและส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ผมก็เห็นใจเช่นเดียวกัน เพราะเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การเลือกตั้งหลังการยุบสภาทั้งพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างมีเวลาหาเสียงระยะสั้น ไม่สามารถออกพบปะกับประชาชนอันเป็นวิธีหาเสียงที่มีประสิทธิภาพได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นจึงต้องพยายามเลือกเน้นตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เห็นว่ามีความเสี่ยงเป็นที่นิยมของประชาชนในท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งมีฐานเสียงรองรับอยู่แล้ว ส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคและบุคคลประเภทดังกล่าว จึงไม่มีใครเหมาะกว่าอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมืองต่างๆ นั้นเอง โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ถูกยุบสภา

จากการศึกษาปัจจัยที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัคร ผลการศึกษามีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.22 แสดงปัจจัยที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัคร

คุณสมบัติของผู้สมัคร	ปัจจัยที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัคร						
	วัสดุอุปกรณ์	ตัวเงิน	เวลา	ตัวบุคคล	ชื่อเสียงของพรรคโดยรวม	การพัฒนาระบบงานพรรค	การพัฒนาโครงสร้างของพรรค
ก) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม	43	46	50	84	69	57	46
ข) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	41	60	42	92	71	48	36

ข้อมูลจากตารางนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การจะได้มาซึ่งผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น จะต้องอาศัยเวลา, การพัฒนาระบบงาน, การพัฒนาโครงสร้างพรรคมากกว่า แต่จะต้องอาศัยเงิน, ตัวบุคคล, ชื่อเสียงของพรรค น้อยกว่า จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่จะพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคคน (Labour oriented party) และพรรคที่อาศัยนโยบายเป็นตัวตั้งกำลังสนับสนุนนั้น ต้องใช้เงินและตัวบุคคลน้อยกว่า แต่ต้องใช้เวลาและระบบงานมากกว่า ซึ่งความไม่แน่นอนทางการเมืองที่ผ่านมา อาจทำให้พรรคไม่สามารถพัฒนาเป็นพรรคคนได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันเงื่อนไขทางการเมืองบางอย่าง เช่น การยึดมั่นในรูปแบบของประชาธิปไตย อาจทำให้พรรคมีโอกาสที่จะพัฒนาระบบงานได้อย่างต่อเนื่องมากขึ้น

3.8 ปัญหาการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

ปัญหาประโยชน์ส่วนรวมนี้นี้เป็นปัญหาใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นปัญหาเกี่ยวกับเป้าหมายของประชาธิปไตย ปัญหาอื่น ๆ ที่ยกมากล่าวทั้งหมดข้างต้น ล้วนแต่ส่งผลเสียแต่ประโยชน์ส่วนรวมทั้งสิ้น

ธุรกิจการเมืองมีเป้าหมายเพื่อนักธุรกิจการเมือง ด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ธุรกิจการเมืองใช้เป้าหมายนี้จะบรรลุ ในกระแสธุรกิจการเมืองนี้ ประชาชนจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองของประชาชน หากประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนและสนับสนุนผู้มีอิทธิพลการเมือง สิ่งที่ประชาชนจะได้ก็คือประโยชน์ส่วนตนนั้น ตัวแทนที่ประชาชนเลือกจะเป็นตัวแทนของธุรกิจมากกว่าของประชาชนผู้เลือก และจะพึงเสียงธุรกิจการเมืองเป็นหลัก ดังนั้นการที่พรรคเสนอประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับ จึงทำให้เกิดการปกครองของธุรกิจการเมือง โดยธุรกิจการเมืองเพื่อธุรกิจการเมือง มากกว่าจะเป็นการปกครองของประชาชน เพื่อประชาชนและโดยประชาชนตามหลักประชาธิปไตย

คนเดิม ธรรมดา (สยามรัฐ 2 กุมภาพันธ์ 2535: 3) ได้กล่าวถึง การที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในขณะที่รัฐบาลเป็นตัวแทนเจตนาของนักธุรกิจการเมืองว่าผิดไปจากกระบวนการประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม และผิดไปจากหลักการที่เป็นการปกครองเพื่อประชาชนส่วนรวม

เราจะเห็นได้ว่าประชาชนคนธรรมดา (ชนชั้นล่าง) ในประเทศของเราไม่มีโอกาส
น้อยมากที่จะมีสิทธิ์กำหนดนโยบายของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา ก็เพราะทิศ
ทางการพัฒนาของเราถูกกำหนดจากเบื้องบนจากสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติเป็นกลจักรสำคัญในการก่อกำเนิดชีวิตของประชาชน โดยประชาชนมีหน้าที่เดิน
ตามหรือเป็นเหยื่อภายใต้การพัฒนามาจากเบื้องบน (ระบบราชการ) เท่านั้น

ถ้าเราเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง เราจำเป็นอย่างยิ่งที่
จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง
ประเทศ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของเรา
เอง โดยเฉพาะปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังขัดแย้งกันทุกหัวระแหง

การพัฒนาประเทศภายใต้คัมภีร์ของระบบข้าราชการที่จะนำพาสังคมสู่ความเป็นนิคส์
นั้น นอกจากจะทำให้เศรษฐกิจเติบโตแล้วยังมีผลด้านลบต่อประชาชนในชนบท เนื่อง
จากปัจจุบันนี้ การเกิดการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างนายทุนกับชาวบ้าน เช่น การมี
โครงการสนามกอล์ฟ การใช้แหล่งที่ดินจากชาวบ้าน การบุกรุกที่สาธารณะเพื่อทำ
บ้านจัดสรรหรือโครงการต่างๆ การสร้างเขื่อนโดยมีผนังความเห็นของเจ้าของพื้นที่
เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนขัดกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสิ้น

สังคมไทยของเรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรม
เป็นปัจจัยสำคัญในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ถ้าเรามีโอกาสได้ไป
แหล่งพักผ่อนท่องเที่ยว ชายหาดทะเล จะเห็นผลกระทบจากน้ำเสียที่โรงแรมธุรกิจ
การท่องเที่ยวที่ส่งสู่ท้องทะเล การสร้างรีสอร์ทบุกรุกที่สาธารณะที่เป็นแหล่งอาหาร
อาหารของสัตว์เลี้ยงชาวบ้านมาก่อนและล่าสุดที่ปรากฏเป็นข่าวเกรียวกราวคือ โครงการ
คจก. ที่ทหารเป็นผู้ดำเนินงานโดยอ้างว่าต้องการรักษาป่า แต่ภาพที่เกิดขึ้นคือ
การไล่คนออกจากพื้นที่ทำกินด้วยความรุนแรง โดยมีการพูดว่าต้องการเอาพื้นที่ไว้ปลูก
ยูคาลิปตัส เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ

ประชาชนจึงตกเป็นเหยื่อรับบาปอีกตามเคย

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นย่อมชี้ให้เห็นว่าการพัฒนามาจากเบื้องบนไม่ฟังเสียงประชาชน
นั้น ก่อความทุกข์ยากให้กับประชาชน เป็นการขัดกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในสังคมประชาธิปไตยด้วย

อุดม ตะนังสูงเนิน (2535: 32-33) กล่าวถึงการเลือกตั้งว่ามีกาใช้เงินจากนักธุรกิจการเมืองมาก และผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของนักธุรกิจการเมือง นักการเมืองที่มีอุดมการณ์และมุ่งเป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของประชาชนส่วนรวม ไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะมีบทบาทผลักดันรัฐบาล และเกิดความท้อแท้ ส่วนประชาชนก็เริ่มขาดศรัทธาในระบอบ

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง บรรดาพรรคการเมืองใหญ่ๆ ของพวกนี้ก็จะกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าหาว่าเงินซื้อเสียงเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็ออกตัวว่าพรรคของตนนั้นยากจนไม่มีเงินซื้อเสียง แต่การซื้อเสียงก็ได้กลายเป็นเรื่องธรรมดาของการเล่นการเมืองของพรรคการเมืองของฝ่ายที่ได้เปรียบในสังคมทุกพรรคไปแล้ว หากแต่ว่าพวกเขาไม่มีวิธีการเลี้ยงกฎหมายอย่างแนบเนียน ทั้งๆ ที่รู้ก็เอาผิดไม่ได้ ในที่สุดบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามกาใช้เงินเกินสามแสนห้าหมื่นบาทต่อคน นั้นก็ไม่เคยเอาผิดใครได้ นอกจากผู้แทนคนยากอย่างคุณแควแล้ว นรปติ ที่ไม่ได้ส่งบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทันเวลาที่กฎหมายกำหนด เพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะตนเองได้ใช้เงินไปเล็กน้อย ตามมีตามเกิดเท่านั้น จึงทำให้เขาต้องขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาฯ และถูกตัดสิทธิ์เลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ตามคำสั่งของศาล ดังที่ทราบกันอยู่แล้วนั้น

สำหรับบรรดาเจ้าบุญทุ่มตัวจริงทั้งหลาย นอกจากจะไม่มีใครสามารถหาหลักฐานเอาผิดทางกฎหมายแก่พวกเขาได้แล้ว พวกเขายังสามารถหาหลักฐานเอาผิดทางกฎหมายแก่พวกเขาได้แล้ว พวกเขายังสามารถผ่านเข้าไปนั่งสลอนในสภาได้ จึงไม่น่าแปลกประหลาดอันใดที่ในรัฐบาลสมัยต่างๆ ที่ผ่านมาจึงเต็มไปด้วยรัฐมนตรีนักการเมืองเจ้าบุญทุ่มที่มาจากเจ้าพ่อนายเหมือง เจ้าลัว นายแบงก์ เจ้าแก๊งนายบ่อน อาเสี่ยโรงเหล้า เจ้าแก้วโรงสี เศรษฐีโรงเลื่อยกินป่าด้าไม้ ผู้ร้ายฆ่าคน นักปลอมปนสินค้า ราชาของเถื่อน ฯลฯ เข้าทำนองฟังเพยที่ว่า "ฝูงโจรได้อำนาจเงื่อมผงาดหลังอาชา ปวงปราชญ์ในนารา เหมือนนยาจกกเงินไป"

ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองผู้ที่มีความจริงจังกับอุดมการณ์เพื่อประชาชน จึงเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ในความหลอกลวงทางการเมืองของพวกตัวแทนของฝ่ายที่ได้เปรียบในสังคมและบริวารของเขามากขึ้นทุกวัน ทำให้กลุ่มปกครองที่กุมอำนาจต้องทุ่มเทงบประมาณคราวละหลายๆ ในการโฆษณาป่าวร้องให้คนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากๆ เพื่อ

แสดงว่าประชาชนยังมีความเลื่อมใสในระบอบการปกครองที่ทางการเรียกว่า "ประชาธิปไตย" ความจริงประชาชนเองก็รู้แล้วว่าแม้พวกตนจะสามารถเลือกคนดีมีฝีมือ ชื่อสัตย์ สุจริต เข้าสู่สภาได้บ้าง ก็คงไม่สามารถทำอะไรเพื่อประชาชนได้ เพราะภายใต้กติกาการต่อสู้ทางการเมืองในปัจจุบันก็คงจะมีแต่พวกเศรษฐีนายเงิน และพวกตัวแทนของอภิสิทธิ์ชนทายาทของระบอบเก่าเท่านั้นที่จะเบงผู้มีอำนาจควบคุมรัฐบาล และรัฐสภาอย่างแท้จริง ภายใต้สถานการณ์เช่นว่านี้ ประชาชนก็ได้เริ่มรู้แล้วว่า การต่อสู้ภายใต้กติกาปัจจุบันนี้คงไม่เป็นผล เพราะถึงอย่างไรเราก็ไม่สามารถหวังพึ่งนายทุนต่างด้าวให้เป็นผู้ปกป้องเศรษฐกิจของชาติ และไม่สามารถหวังพึ่งพวกเผด็จการนายทุนให้เป็นผู้ปกป้องประชาธิปไตยได้โดยแน่แท้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ เกษียร เตชะพีระ ได้ยกกรณีเชื่อนปากมุลขึ้นเป็นตัวอย่างของการไม่สามารถผลักดันทิศทางการจัดสรรทรัพยากรของประชาชน และเป็นตัวอย่างของการกำหนดนโยบายจากเบื้องบนโดยข้าราชการ และนักธุรกิจ และชี้ให้เห็นว่าประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากรบอบว่าเป็นเพียงประโยชน์ระยะสั้น เพราะประโยชน์ระยะยาวที่ประชาชนต้องการนั้นประชาชนไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (มติชน 21 มีนาคม 2535 : 3) กล่าวไว้ว่า

ประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการเลือกตั้ง ซึ่งที่จริงแล้วมีประโยชน์เพียงสบายใจให้รัฐบาลอเมริกันเท่านั้น แต่ประชาธิปไตยหมายถึงโอกาสที่ทุกคนจะได้ตัดสินใจใช้ทรัพยากรของส่วนรวม

ในเมืองไทยนั้น ไม่ว่าจะมิสภามาจากการเลือกตั้งหรือไม่ คนที่กำหนดการใช้ทรัพยากรจริงๆ มีอยู่เพียงสองพวก คือ ข้าราชการกับนักธุรกิจ คนอื่นๆ ไม่ค่อยได้มีโอกาสร่วมในการตัดสินใจด้วยอย่างเสมอภาคกันนัก ที่ว่าเมืองไทยนั้นอำนาจตัดสินใจใช้ทรัพยากรอยู่ในมือของคนสองพวกเท่านั้น คือ ข้าราชการและนักธุรกิจ ก็เพราะว่า แม้แต่ในยามที่มีสภาผู้แทนราษฎรกลไกทางสังคมและการเมืองของเรานอกจากรัฐสภานั้นไม่มี หรือมีก็อ่อนแอเกินกว่าจะทำงานในฐานะช่องทางของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจได้จริง ชาวคราวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของประชาชนที่

ประสานการเลือกตั้งไปกับการจัดตั้งกลุ่มพลัง เพื่อตัดสินใจการใช้ทรัพยากรมิให้ไต่ยน
อยู่หลายครั้ง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ประชาชนหลายตำบลในอำเภอโขงเจียมประกาศว่า จะไม่เลือกผู้
สมัครคนใดเป็นผู้แทนเลย แต่จะพากันไปหย่อนบัตรด้วยการเขียนข้อความลงในบัตร
เลือกตั้งว่า "เราไม่ต้องการเขื่อนปากมูล" แทน นับเป็นการใช้การเลือกตั้งเป็น
โอกาสสำหรับส่งเสียงคัดค้านเขื่อนปากมูล ซึ่งทั้งข้าราชการและนักธุรกิจไม่ยอมฟัง
(และไม่ยอมให้คนอื่นฟังด้วยการควบคุมสื่อมวลชนไว้แน่นหนา) มาตลอดเวลา เหตุที่
ต้องทำอย่างนี้ ชาวบ้านอธิบายว่า เพราะไม่มีผู้สมัครคนใดคิดค้านเขื่อนปากมูลสักคนเดียว

เกษียร เตชะพีระ (2537: 192-194) ได้กล่าวไว้ว่า

เขื่อนปากมูลซึ่งทั่วโลกรับรู้สร้างขึ้นเพื่อผลิตไฟฟ้าให้คนกรุงบนซากปรักหักพังของ
ธรรมชาติ กับชุมชนประจําราษฎรในท้องถิ่นอีสานซึ่งเป็นพ่อแม่พี่น้องคนไทยร่วมชาติ
ของเราเองนั้น

ข้อสรุปทางการเมืองที่คมชัดบาดตาบาดใจพ่อแม่พี่น้อง คนไทยร่วมชาติของเรา ที่
กำลังประท้วงเขื่อนปากมูลอยู่ก็คือเส้นแบ่งรัฐบาลในเมืองไทยที่สำคัญต่อชีวิตความเป็น
อยู่ของเขาและของคนข้างมากในชนบทไทยเรากูววันนี้

และมองมุมนี้รัฐบาลชุดที่ริเริ่มผลักดัน สืบทอดปกป้องเขื่อนปากมูล ไม่ว่าจะเผด็จ
การหรือประชาธิปไตยก็ตามที ล้วนไม่เคยฟังเสียงอันแท้จริงของประจําราษฎรเลย

ส่วนข้อต่างระหว่างรัฐบาลเผด็จการที่ไม่ฟังเสียงแท้จริงของประจําราษฎร กับ
รัฐบาลประชาธิปไตยที่ไม่ฟังเสียงแท้จริงของประจําราษฎรนั้นมีอยู่

คือฝ่ายแรกรักษาลัทธิไว้ด้วยอำนาจปืน ส่วนฝ่ายหลังรักษาลัทธิไว้ด้วยอำนาจ
เสียงข้างมากของ "ผู้แทนราษฎร" ในรัฐสภา

แต่นิธิเจนิเคราะห์ให้ตีเถด พวกเขาใช้ "แทน" ผลประโยชน์แท้จริงของราษฎร
หรือไม่?

เขาอาจดิ้นรนหาเงินงบประมาณหรือกระทั่งควักกระเป๋าตัวเองมา "พัฒนา" สร้าง
สาธารณูปโภคให้ท้องถิ่นที่ออกคะแนนเสียงเลือกตั้งเขาเข้าสภา

แต่นั้นมันผลประโยชน์ระยะสั้น

พอถึงคราวที่ผลประโยชน์ระยะยาวของชาวบ้านชนบทเป็นเดิมพัน เมื่อถึงคราวที่เรากำลังพูดถึงทรัพยากรธรรมชาติ ป่า ดิน น้ำ สัตว์ ที่ชาวบ้านอาศัยทำมาหากิน ยิ่งชีพ เมื่อถึงคราวที่เราพูดถึงชุมชนหมู่บ้านที่ชาวบ้านก่อร่างสร้างครัวอยู่กันมาเป็นสิบๆ ปี หากไม่ใช่เรื่องบ่อน้ำ ศาลา ถนนลูกรับ ฯลฯ

ผู้ "แทน" ฟังใคร? ฟังชาวบ้านหรือไม่ก็เปล่า เขาฟังขุนนางนักวิชาการในสภาพั้น ฟังนักธุรกิจอุตสาหกรรมส่งออกในภาคเอกชน ฟังผู้บริหารรัฐวิสาหกิจยักษ์ใหญ่ในกรุงจนเคลิบเคลิ้มไปกับตัวเลขสถิติความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ

เมื่อจะสร้างบ้างแบ่งเมืองในลักษณะที่กระทบทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างหนักหนาสาหัสอย่างเขื่อนปากมูลนี้ เราต้องถามชาวบ้านที่เขาต้องเดือดร้อนก่อนสร้างว่า เขายอมให้สร้างไหม? มีเงื่อนไขอะไร? มีหลักประกันอะไร? เขาต้องการสิ่งใดแลกเปลี่ยนกับการเสียสละธรรมชาติกับชุมชนของเขาให้พี่น้องไทยในกรุงได้ไฟฟ้าใช้สบายๆ?

แต่ความจริงที่ปรากฏก็คือ ไม่ได้ถามไม่เคยถามก่อนเลยด้วยซ้ำไป

แล้วพอชาวบ้านวิงวอน ขอร้อง ห้ามปราม ประท้วง พวกเขาได้ฟังเสียงอันแท้จริงของประชากรหรือไม่? ก็เปล่าอีก ไม่ฟังหรือต่อมาเมื่อเสียงนั้นอีกก็กึกก้องกว่าจะปิดหูไว้ได้ ก็สร้างฟัง แกล้งสัญญาลมๆ แล้งๆ ให้ความรับผิดชอบอย่างนั้น จะให้หลักประกันอย่างไร

นอกจากกรณีของเขื่อนปากมูล กรณีการสร้างทางด่วนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านครัวก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ถูกล่ามึงถึงในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน และในเรื่องของการกำหนดนโยบายที่เป็นไปเพื่อกลุ่มธุรกิจการเมือง กรณีของทางด่วน-ชุมชนบ้านครั้วนี้ เนื่องจากผลประโยชน์ของชุมชนสอดคล้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม ช้ายังก่อผลเสียอีก ดังเช่นบทสรุปความเป็นของคณะกรรมการเพื่อพิจารณาถึงเหตุผลและความจำเป็นของถนนรวมและกระจายการจราจรต่อระบบทางด่วนขั้นที่ 2 ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 253/2536 ที่มีความว่า

ถนนรวมและกระจาย จะไม่ทำให้การจราจรบนถนนต่างๆ ในกรุงเทพฯ ดีขึ้น เพราะเหตุว่าในปัจจุบันนี้ ทางด่วนขั้นที่หนึ่งก็ใช้จนเต็มความจุจนถึงขั้นแออัดแล้ว และคาดว่าทางด่วนขั้นที่สองก็จะแออัดหลังจากเปิดใช้อีกไม่นาน การมีถนนรวมและกระจาย

ที่ส่งเสริมการใช้ทางด่วนนั้น จะทำให้ความแออัดบนทางด่วนสายหลักมีมากขึ้นและมีหน้าซ้ำจะเพิ่มจรรยาบรรณในระดับผิวดินอีกด้วย

ในเมื่อถนนรวมและกระจายไม่ได้ก่อผลดีให้กับการจราจร ถนนดังกล่าวก็จะไม่เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ในด้านการเงิน ถนนรวมและกระจายอาจจะให้รายได้คุ้มกับการลงทุนร่วมกันของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยและบริษัท BECL ในกรณีที่เก็บค่าทางด่วน 30 บาท ในกรณีที่เก็บ 20 บาท ผลจะเป็นอย่างไรไม่ชัดเจน

ถนนรวมและกระจายอาจจะมีผลให้การใช้ที่ดินในเมืองในลักษณะที่เพิ่มความแออัดในย่านธุรกิจกลางเมืองมากขึ้น

การสร้างถนนรวมและกระจาย จะมีผลกระทบอย่างแรงต่อชุมชนบ้านครัว แต่ไม่ถึงกับทำให้ชุมชนดังกล่าวล่มสลาย

ภาระที่เกิดจากการสร้างถนนรวมและกระจายตกอยู่กับชุมชนบ้านครัวมากจนไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองประโยชน์ที่ได้จากถนนไม่ประจักษ์

หากรัฐบาลตัดสินใจที่จะไม่สร้างถนนรวมและกระจาย จะต้องเจรจาขอแก้ไขสัญญา กับ BECL เสียก่อน

คณะกรรมการฯสรุปว่ารัฐบาลควรยกเลิกโครงการสร้างถนนสายนี้เสียและรีบขอแก้ไขสัญญากับ BECI...

ดังนั้นการยืนยันจะสร้างทางดังกล่าวในเวลาต่อมา รัฐบาลจึงถูกมองว่าไม่ฟังเสียงประชาชน ไม่ทำตามหลักวิชาการ ไม่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีผลประโยชน์แอบแฝง

บทที่ 5

สรุปผล และการเสนอแนะ

การเมืองคือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยนั้นมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่านั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหา จึงต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชัดเจนในสาเหตุของปัญหานั้นๆ นั่นคือต้องสามารถค้นหาสาเหตุของปัญหาได้ว่า แก่นของปัญหาคืออะไร ทั้งนี้การแก้ปัญหาจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จได้ ถ้าการชี้ปัญหา ตลอดจนการกำหนดทางเลือกผิดไป ปัญหาต่างๆเกิดขึ้น/มีอยู่เพราะสาเหตุอันเป็นที่ตั้งของปัญหาเกิดขึ้น/มีอยู่ ดังนั้นหากจัดการเสียซึ่งสาเหตุดังกล่าวได้ ปัญหาก็จะได้รับการแก้ไขหากจัดการกับปัจจัยอื่นที่มีใช้สาเหตุของปัญหาย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะแก้ปัญหานั้นๆ ได้สำเร็จ การแก้ปัญหาโดยจัดการที่อาการของปัญหา อาจช่วยบรรเทาอาการได้ แต่จะไม่สามารถทำให้ปัญหาหายขาดได้ และในบางครั้งการจัดการดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาอื่นๆที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบางครั้งปัญหามีความซับซ้อนยากแก่การเข้าใจได้ถึงสาเหตุ เมื่อบุคคลไม่รู้ถึงสาเหตุอันเป็นแก่นของปัญหา ก็อาจดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อาการ เพราะอาการของปัญหาย่อมเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนกว่าสาเหตุของปัญหา ซึ่งผลก็คือปัญหาจะไม่หมดไป และยิ่งไปกว่านั้นคือมีความเป็นไปได้ที่ปัญหาจะแย่งลงกว่าเก่าเมื่อเวลาผ่านไป หรืออาจเกิดปัญหาใหม่เพิ่มขึ้นในที่สุด

เนื่องจากทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ความต้องการของประชาชนมีอยู่อย่างมากมาย หลากหลาย และซับซ้อน การที่ทุกคนจะได้ในสิ่งที่ต้องการก่อนใครๆ หรือแก้ปัญหาของตนก่อนใครๆ เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ การแก้ปัญหาจะต้องมีการวางแผนอย่างดี และจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงแก่นของปัญหาร่วมกัน การวิเคราะห์แก่นของปัญหาร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้การวิเคราะห์ร่วมกันนั้น ประการแรกจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ซึ่งข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรู้แก่นของปัญหาของแต่ละฝ่าย ประการที่สอง จะทำให้เกิดการประสานประโยชน์ของแต่ละฝ่ายเข้าด้วยกัน เพราะแต่ละฝ่ายจะเห็นว่าประโยชน์ของตนสัมพันธ์กับประโยชน์ของผู้อื่นอย่างไร/สัมพันธ์กับประโยชน์ส่วนรวมอย่างไร คือเห็นว่าปัญหาของตนและของผู้อื่น/ส่วนรวม

เกิดขึ้นจากแก่นเดียวกัน ประการที่สาม จะทำให้เกิดการประนีประนอมกันที่จะจัดลำดับว่าจะแก้ปัญหาใดก่อน และปัญหาใดภายหลัง เพราะเห็นว่าการที่แต่ละฝ่ายยึดประโยชน์ส่วนตน และจะให้มาซึ่งประโยชน์ของตนก่อน ในที่สุดจะเกิดการแย่งชิง และจะไม่มีผู้ใดที่ได้ประโยชน์ และเพราะเห็นว่าความสัมพันธ์หรือความเป็นผลของประโยชน์ตนเองกับประโยชน์ส่วนรวม/ประโยชน์ของผู้อื่น) ซึ่งประโยชน์จะเกิดขึ้นกับตน หากแก้ปัญหาของผู้อื่น/ส่วนรวม ซึ่งเป็นแก่นของปัญหาของตนก่อน ประการที่สี่ จะทำให้เกิดการยอมรับทางเลือกในการแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาที่แก่น, ลดความขัดแย้งในสังคมการเมือง, ลดแรงต่อต้านในการนำแผนการปฏิบัติ

ระบอบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดปัจเจกบุคคลนิยม ซึ่งเชื่อในความสามารถของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผลและรู้ความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ดังนั้นประชาธิปไตยจึงประกอบด้วย 2 มิติของเป้าหมาย/หลักการ ได้แก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งหมายถึงประโยชน์ที่เกิดกับทุกคน และตรงกับความต้องการของทุกคน และมีติของกระบวนการ หรือได้แก่กระบวนการที่จะให้ประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมให้การใช้อำนาจในการปกครองเป็นไปตามที่ประชาชนโดยส่วนรวมต้องการ แม้ในปัจจุบันประชาชนมิได้ปกครองตนเองโดยตรง แต่ก็เลือกผู้แทนไปปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของประชาชนแทน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะต้องรู้ความต้องการของตน และรู้แก่นของปัญหา และในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องอาศัยความรู้ในเรื่องความต้องการของตนเอง และความรู้ในแก่นของปัญหา (ซึ่งความรู้ในแก่นของปัญหาก็มีส่วนกำหนดความรู้ความต้องการของตนเองด้วย) ทั้งนี้เพื่อให้ระบบการเมืองจัดสรรสิ่งที่ตรงกับความต้องการ และจัดสรรได้สำเร็จจริงๆ หากในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนไม่มีความรู้ในแก่นของปัญหา จะทำให้เกิดการยึดประโยชน์ส่วนตน เพราะเมื่อไม่รู้แก่นของปัญหา ประชาชนก็จะคิดว่าอาการของปัญหาคือทั้งหมดของปัญหา และจะยอมรับการแก้ไขปัญหาที่อาการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือ ประการแรก ประชาชนจะได้รับแต่ประโยชน์ระยะสั้น หรือประโยชน์ส่วนตนที่เกิดจากการแก้ไขปัญหาที่อาการ หากประชาชน รู้แก่นของปัญหา ประชาชนย่อมสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนได้อย่างแท้จริง แต่หากประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา ประชาชนย่อมตัดสินใจพลาดได้ และเมื่อตัวแทนนำเจตนารมณ์ ดังกล่าวไปปฏิบัติ ก็ย่อมจะไม่เกิดการแก้ปัญหาที่ถูกจุด การแก้ปัญหานี้จึงไม่สามารถทำให้ปัญหาหายไปได้ และประชาธิปไตยในมิติที่เป็นหลักการ (principle) หรือจุดหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวมย่อมจะไม่เกิดขึ้นจริง ประการที่สอง ในกระแสของธุรกิจการเมือง ได้มีการเสนอ

ประโยชน์ระยะสั้น หรือประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ซึ่งประโยชน์ดังกล่าวนี้ เป็นตัวเลือกให้ประชาชนใช้พิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้นเมื่อประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา จึงยอมรับประโยชน์ระยะสั้น/ประโยชน์ส่วนตัวเหล่านี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการแก้ไขปัญหาที่อาการ และไม่ทำให้ปัญหาหมดสิ้นไปได้ และทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเหล่านี้ เมื่อไปเป็น ส.ส.แล้ว ไม่มีพันธะต่อประชาชน ไม่เป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของประชาชน และไม่ทราบถึงเจตนาารมณ์ของประชาชนว่าต้องการให้แก้ปัญหาดีก่อนหลัง ด้วยวิธีการหรือทางเลือกใด ทำให้ผู้แทนเหล่านี้ ไม่ปฏิบัติภารกิจเพื่อประชาชน เพราะมิใช่ตัวแทนประชาชน แต่เป็นตัวแทนนักธุรกิจการเมืองที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และเพราะไม่สามารถปฏิบัติได้เนื่องจากไม่รู้เจตนาารมณ์ของประชาชน ผลก็คือประชาชนจะได้รับประโยชน์ส่วนตัวซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่อาการ แต่มิได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการแก้ไขปัญหาที่แก่นของปัญหา ประชาธิปไตยทั้งมิติของกระบวนการและมิติของเป้าหมายก็จะไม่เกิดขึ้นจริง

เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าการที่ประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตัว ผู้วิจัยได้หยิบยกกรณีปัญหาซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปัญหาของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาดังกล่าว พฤติกรรมของตน(ประชาชน) ในเรื่องดังกล่าว และสาเหตุของการมีพฤติกรรมดังกล่าว

ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา จะทำให้เห็นว่าประชาชนซึ่งปัญหาวิเคราะห์ปัญหา เช่นไร ประชาชนเห็นว่าแก่นของปัญหาคือสิ่งใด พฤติกรรมของประชาชนในสิ่งนี้เป็นปัญหา จะทำให้ทราบว่าประชาชนที่มองปัญหาในลักษณะหนึ่งๆ มีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างไร หากเห็นว่าสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาจะกระทำในสิ่งนั้นหรือไม่ ส่วนสาเหตุของพฤติกรรมจะทำให้ทราบว่าสาเหตุที่ประชาชนกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่ เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหานั้นคืออะไร

การถามความเห็นในประเด็นเหล่านี้ มิได้มุ่งหวังที่จะพิสูจน์ว่าแก่นของปัญหาที่แท้จริงคืออะไร และไม่ต้องการพิสูจน์สติปัญญาของประชาชน หรือแม้กระทั่งตัดสินระดับสติปัญญาของประชาชน หากแต่ต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มองว่าสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา และจะทำให้ตนเองเสียผลประโยชน์ จะไม่กระทำในสิ่งที่ เป็นปัญหานั้น ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะสามารถนำมาซึ่งประโยชน์(ระยะสั้น)แก่ตนก็ตาม ส่วนประชาชนที่ไม่เห็นด้วยว่าสิ่งนั้นเป็นสาเหตุของปัญหา และเห็นว่าสิ่งนั้นจะนำมาซึ่งประโยชน์(ระยะสั้น)กับตน ก็จะกระทำในสิ่งนั้น

การถามความเห็นนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก และเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในคำตอบ ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประกอบด้วยกรณีปัญหาที่หยิบยกมามี 2 กรณี คือ ปัญหาวิกฤตสัญจร และปัญหาการไม่ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม ในแต่ละกรณีผู้วิจัยได้ลงมติสาเหตุของปัญหาขึ้นมา เพื่อให้ประชาชนออกความเห็น

กรณีปัญหาวิกฤตสัญจรนั้น สาเหตุที่ผู้วิจัยสมมติขึ้นมาคือ

1. สาเหตุจากการฝ่าฝืนกฎจราจร
2. สาเหตุจากการมีปริมาณรถส่วนบุคคลมากกว่าผิวถนน

การชี้ความเป็นเหตุเป็นผลของการฝ่าฝืนกฎจราจรและปัญหาวิกฤตสัญจรตามลำดับนั้น ผลปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎ เป็นสาเหตุของปัญหาวิกฤต แต่อย่างไรก็ตาม อาจแบ่งประชาชนกลุ่มนี้ออกได้เป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ ประชาชนกลุ่มแรก เห็นว่าปัญหาวิกฤต คือ ปัญหาของส่วนรวม เป็นเรื่องของความไม่เสมอภาคในการสัญจร และขอบเขตของเสรีภาพในการสัญจร ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้ชี้ว่าแก่นของปัญหาก็คือการฝ่าฝืนกฎจราจร โดยการฝ่าฝืนกฎจะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ เกิดการปฏิบัติเป็นเยี่ยงอย่างกัน และเกิดการขัดผลประโยชน์กันเอง ซึ่งผลสุดท้ายความสูญเสียที่ไม่พึงจะเกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นกับทุกคน ส่วนประชาชนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ประชาชนที่มองไม่เห็นสิ่งที่ประชาชนกลุ่มแรกมองเห็น และสิ่งที่ประชาชนกลุ่มนี้เห็นก็คือ ภาพปัญหาเฉพาะกรณีที่เป็นอาการของปัญหาที่ปรากฏอยู่ เช่น ภาพเหตุการณ์อุบัติเหตุ สิ่งกีดขวาง อันตรายที่เกิดกับชีวิตของตนเองและ/หรืออันตรายที่เกิดกับผู้อื่นในขณะนั้น จากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มหลังมากกว่ากลุ่มแรก ซึ่งสถิตินี้สอดคล้องกับสถิติที่แสดงพฤติกรรมการสัญจรของประชาชน กล่าวคือประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ฝ่าฝืนกฎจราจร ซึ่งจากการศึกษาเหตุผลที่ถูกนำมาอ้างในการฝ่าฝืนกฎนั้น พบว่าประชาชนที่ไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎ เป็นเรื่องที่ผ่อนผันไม่ได้ (เพราะจะทำให้เกิดการปฏิบัติตามเป็นเยี่ยงอย่าง) จะฝ่าฝืนกฎ เพื่อให้ประโยชน์ส่วนตน เช่น ความสะดวกสบายส่วนตัว และประโยชน์เฉพาะหน้าอื่นตบธรรม์ โดยจะอ้างว่าเป็นเรื่องที่ผ่อนผันได้ เพราะได้พิจารณาแล้วว่าในขณะนั้นจะไม่เกิดผลเสียขึ้นกับผู้ใด จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ประชาชนไม่เห็นว่าการฝ่าฝืนกฎจราจรเป็นแก่นของปัญหา มีส่วนทำให้ประชาชนยึดประโยชน์ส่วนตัวในขณะนั้น เป็นที่ตั้ง และกระทำการฝ่าฝืนกฎจราจร

การชี้ความเป็นเหตุและผลของการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนน และปัญหาวิกฤตสัญจรตามลำดับ ปรากฏว่าประชาชนส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวถนน เป็น

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตสัญจร จากการสอบถามพฤติกรรมการณ์สัญจรของประชาชนปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่ใช้รถส่วนตัว (ถ้ามีปัจจัยเพียงพอให้ใช้รถได้) ถึงแม้ว่าข้อมูล ที่กล่าวมานี้จะไม่สอดคล้องกัน แต่ประชาชนที่เห็นว่าการมีรถส่วนตัวมากกว่าผิวนั้นเป็นสาเหตุ หนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตสัญจร ใช้รถส่วนตัวเพราะไม่มีทางเลือกอื่น และเพราะเป็นเรื่องจำเป็นใน การดำรงชีวิต และจะใช้อย่างระมัดระวัง รวมทั้งเมื่อใดที่มีทางเลือกอื่นก็จะเลิกใช้ เพราะเห็น ว่าหากไม่ประนีประนอมกันใช้ถนนแล้ว ผลสุดท้ายทุกคนจะเสียในสิ่งที่จะไม่เสียหากมีการประนี ประนอม เช่น จะทำให้การจราจรติดขัด ซึ่งในสภาวะดังกล่าวถึงแม้ตามกฎหมาย และตามความ เข้าใจ ทุกคนจะมีโอกาสใช้รถได้อย่างเท่าเทียมกัน และตามใจปรารถนา แต่ในทางปฏิบัติเมื่อ รถติด ทุกคนก็ไม่สามารถทำ/ใช้โอกาสนั้นได้จริง ส่วนประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับความเป็นสาเหตุ และผลดังกล่าวนี้ จะใช้รถอย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่าเป็นการใช้ศักยภาพและโอกาส/สิทธิเสรีภาพ ที่มีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ จึงอาจกล่าวได้ว่า นอกจากความเห็นว่สิ่งหนึ่งๆ เป็นแก่นของปัญหาหรือไม่เป็นแก่นของปัญหา จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมแล้ว ความจำเป็น ต่อการดำรงชีวิต และทางเลือกอื่น ก็มีความสำคัญต่อการยอมรับ/ยึดประโยชน์ส่วนตน

ส่วนกรณีปัญหาการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น สาเหตุที่ผู้วิจัยสมมติขึ้นมาคือ

1. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การ ตัดสินใจคือ การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร
2. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจ คือ การที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร
3. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยอาศัยเกณฑ์การ ตัดสินใจคือ การที่ตนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร หรือผู้ที่สนับสนุนผู้สมัคร
4. สาเหตุจากการที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกผู้สมัคร โดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจคือ การที่ตนพนันขันต่อเรื่องผลการเลือกตั้งไว้

ได้ข้อค้นพบดังตารางที่ 5.1 และตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.1 ร้อยละของประชาชนที่ได้รับการสอบถาม จำแนกตามประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น การรู้เกินของปัญหา การไม่รู้เกินของปัญหา ผลต่างของการรู้เกินของปัญหา และการไม่รู้เกินของปัญหา

ประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น	การรู้เกินของปัญหา	การไม่รู้เกินของปัญหา	ผลต่างของการรู้เกินและการไม่รู้เกินของปัญหา
1	74.3	18.6	55.7
2	67.9	25.0	42.9
3	53.6	37.1	16.5
4	67.1	22.9	44.2

ตารางที่ 5.2 ร้อยละของประชาชนที่ได้รับการสอบถาม จำแนกตามเกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ที่ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

เกณฑ์การตัดสินใจเลือกผู้สมัคร	ร้อยละ
1. การที่ตนได้รับเงินจากผู้สมัคร	2.9
2. การที่ตนได้รับความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัวจากผู้สมัคร	7.9
3. การที่ตนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร	34.9
4. การที่ตนเน้นผลการเลือกตั้งไว้	2.1

จากตารางจะเห็นว่าประเด็นปัญหาทั้ง 4 ประการที่ยกมาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นนั้น ประชาชนส่วนใหญ่รู้แก่นของปัญหาเหล่านี้ และมีประชาชนเพียงส่วนน้อยที่ยึดประโยชน์ส่วนตัวหรือตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยอาศัยเกณฑ์ที่เป็นปัญหา 4 เกณฑ์นี้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหาแต่ละข้อ และเปรียบเทียบจำนวนประชาชนที่ยึดประโยชน์ส่วนตัวในแต่ละข้อ จะพบว่าสำหรับข้อ 1-3 นั้น ยิ่งจำนวนประชาชนที่ไม่รู้แก่นของปัญหามีมาก ก็จะมีประชาชนที่ยึดประโยชน์ส่วนตัวหรือใช้เกณฑ์การตัดสินใจที่เป็นปัญหา (ในเรื่องเดียวกันนั้น) มากขึ้น อย่างไรก็ตามสำหรับข้อ 4 ที่มีประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหาเป็นอันดับ 3 (เมื่อเปรียบเทียบกันทั้ง 4 ข้อ แต่กลับมีจำนวนผู้ยึดประโยชน์ส่วนตัวน้อยที่สุดนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่ามีปัจจัยอื่นนอกเหนือไปจากการรู้แก่นของปัญหาและการไม่รู้แก่นของปัญหา ที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับประโยชน์ส่วนตัว และการยอมรับประโยชน์ส่วนตัวตามลำดับ

จากตัวอย่างกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณี ได้แก่ กรณีปัญหาวิกฤตสัญจร และกรณีปัญหาการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม อาจกล่าวได้ว่าหากประชาชนเห็นว่าสิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุ/แก่นของปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ หรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ประชาชนจะไม่กระทำในสิ่งดังกล่าวนี้ (ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่สิ่งนั้นเป็นสิ่งจำเป็น-ขาดไม่ได้สำหรับชีวิต และไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการกระทำสิ่งนี้) แต่หากประชาชนไม่เห็นว่าเป็นสาเหตุ/แก่นของปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่หรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเห็นประโยชน์จากสิ่งนั้น ก็จะกระทำในสิ่งนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ที่เห็น จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ประชาชนไม่รู้แก่นของปัญหา มีส่วนทำให้ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตัว

เพื่อทดสอบสมมติฐานว่า การที่พรรคการเมืองยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตัว มีส่วนทำให้ประชาธิปไตยไม่พัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษาความเห็นของพรรคการเมืองและประชาชนว่า พรรคการเมืองและประชาชนมีความเห็นว่าประเภทการใช้จ่ายหรือปัจจัยที่พรรคการเมืองใช้ในการเลือกตั้งอันได้แก่ ผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรนั้น จะนำไปสู่ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนหรือประโยชน์ส่วนรวม และผู้วิจัยพยายามหาคำตอบว่า พรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ มากน้อยเพียงใด และประชาชนมีปฏิกิริยาต่อการให้ความสำคัญในลักษณะดังกล่าวของพรรคอย่างไร กล่าวคือประชาชนยอมรับสิ่งที่พรรคเสนอหรือที่พรรคให้ความสำคัญหรือไม่

ปัจจัยต่างๆที่ศึกษาอันได้แก่ ผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณ และบุคลากรนั้น ในแต่ละประเภท(ปัจจัย)วิจัยได้จัดเป็น 2 กลุ่ม คือ ก) กลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม และ ข) กลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรค

ผลการศึกษาปรากฏว่า ตามความเห็นของพรรคการเมือง ปัจจัยกลุ่ม ก. หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ส่วนปัจจัยกลุ่ม ข. หรือกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง พรรคเห็นว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียงกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้ง 2 กลุ่มนี้อย่างใกล้เคียงกัน

ส่วนความเห็นของประชาชนนั้น ปัจจัยกลุ่ม ก. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และปัจจัยกลุ่ม ข. จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมใกล้เคียงน้อยกว่าประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และในเรื่องของผู้สมัคร ข้อมูล งบประมาณนั้น ประชาชนให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก. มากกว่าปัจจัยกลุ่ม ข. อย่างเด็ดขาด แต่ในเรื่องของบุคลากรนั้น ปรากฏว่าประชาชนให้ความสำคัญกับกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. อย่างใกล้เคียงกัน

ปัจจัยกลุ่ม ก. หรือประเภทการใช้จ่ายของพรรคกลุ่ม ก. เป็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องของการมีส่วนร่วม และการแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา เช่น การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย ด้วยเหตุผลที่เสนอไปแล้ว จึงกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อประชาธิปไตยของกระบวนการ และเนื่องจากมิติของกระบวนการเป็นหลักประกันมิติของเป้าหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยกลุ่มนี้เอื้อต่อเป้าหมายด้วย แต่มิติของเป้าหมายจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่นั้น ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นๆ อีก เช่น คุณภาพของนโยบาย และตัวประชาชนว่ารู้แก่นของปัญหาหรือไม่ เป็นต้น

ประเภทการใช้จ่ายของพรรคกลุ่ม ข. เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับเรื่องของตัวบุคคล ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการชื่อเสียง ซึ่งมีได้มีนัยสำคัญต่อกระบวนการประชาธิปไตยเหมือนเช่นกลุ่ม ก. จึงมิได้เอื้อต่อประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการ ซึ่งเป็นหลักประกันมิติของเป้าหมาย อย่างไรก็ตามหาก ส.ส. เป็นผู้ที่สามารถรู้ถึงความต้องการของประชาชนได้โดยประชาชนไม่ต้องบอกหรือถ่ายทอดให้รู้ และเป็นผู้ที่มีความสามารถจะปฏิบัติการก็ให้ความต้องการนั้นบรรลุ ประโยชน์ส่วนรวมอันเป็นเป้าหมายของประชาธิปไตยก็จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากในการวิจัยนี้เน้นว่าประชาธิปไตยจะต้องมีทั้ง 2 มิติ คือ มิติที่เป็นกระบวนการ และเป้าหมาย (ดูเหตุผลบทการที่ 2) ประกอบกับการที่ไม่มีผู้ใดจะสามารถพิสูจน์ได้ว่ารู้ความ

ต้องการของประชาชนส่วนรวม/เป็นวิรบุรุษดังกล่าวได้ และการที่วิรบุรุษดังกล่าวเป็นคนมีข้อจำกัดเรื่องอายุขัย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประเภทการใช้จ่ายกลุ่ม ข. นี้ ไม่เอื้อต่อประชาธิปไตยทั้ง 2 มิติ

การที่พรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก. เท่ากับปัจจัยกลุ่ม ข. ทั้งๆที่ปัจจัยกลุ่ม ก. เอื้อต่อประชาธิปไตย ในขณะที่กลุ่ม ข. ไม่เอื้อต่อประชาธิปไตย และทั้งๆที่ประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม ที่เกิดจากกลุ่ม ก. นั้น มีมากกว่าที่เกิดจากกลุ่ม ข. แสดงว่าพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับชัยชนะมาก และแสดงว่าชัยชนะมีความสำคัญต่อพรรคมาก ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดคำถามขึ้นมาว่า เมื่อประชาธิปไตยมิติของเป้าหมายมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของสังคม การเมืองและประชาธิปไตยมิติของกระบวนการเป็นหลักประกันของมิติเป้าหมาย ดังนั้นเหตุใดจึงให้ความสำคัญกับชัยชนะในการเลือกตั้งมาก โดยใช้ปัจจัย ข. เพื่อชัยชนะ ทั้งนี้ภายหลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว การใช้ปัจจัยกลุ่ม ข. ไม่อาจทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมได้มากเท่าปัจจัย ก. นอกจากนี้ยังเกิดคำถามขึ้นอีกว่า หากสาเหตุที่ทำให้พรรคจำเป็นต้องใช้ปัจจัยกลุ่ม ข. เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง เป็นสาเหตุที่เกิดจากประชาชน กล่าวคือเกิดจากการที่ประชาชนเรียกร้องและพิจารณาเลือกตั้งจากผลประโยชน์ส่วนตัว และตัวบุคคลแล้ว เหตุใดพรรคจึงยังคงตอบสนองประชาชนอยู่ด้วยวิธีนี้ และพรรคทำหน้าที่ระดับจิตสำนึกประชาชนตรงนี้หรือไม่ ถ้ากระทำอยู่กระทำด้วยวิธีใดมากน้อยเพียงใด และหากไม่กระทำเป็นเพราะเหตุใด

การที่ประชาชนให้ความสำคัญกับปัจจัยกลุ่ม ก. มากกว่ากลุ่ม ข. ในเรื่องของผู้สมัครรับเลือกตั้ง, งบประมาณ, และข้อมูล และให้ความสำคัญกับกลุ่ม ก. และกลุ่ม ข. ใกล้เคียงกันในเรื่องของบุคลากรที่พรรคใช้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว แต่ยังคงยึดตัวบุคคลอยู่

การที่พรรคการเมืองยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน และการที่ประชาชนยอมรับประโยชน์ส่วนตนนั้น มีส่วนทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน การที่ประชาชนเลือกผู้สมัครเพราะประโยชน์ส่วนตนที่เป็นประโยชน์ระยะสั้นซึ่งผู้สมัครเสนอ และเพราะอิทธิพลบารมีของผู้สมัคร ทำให้การมีส่วนร่วมผิดไปจากหลักการมีส่วนร่วมของประชาธิปไตย เมื่อการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยคือประชาชนรู้ความต้องการของตนเอง รู้แก่นของปัญหา และกำหนดทิศทางการเมือง โดยพิจารณา

ถึงหนทางที่จะทำให้ความต้องการของตนบรรลุ เป็นสิ่งจำเป็นในฐานะที่เป็นหลักประกันให้ เป้าหมาย/หลักการอื่นๆเกิดขึ้นจริง กล่าวคือความเชื่อในความสามารถรู้ความต้องการของตนเอง และใช้เหตุผล เป็นพื้นฐานของความเชื่ออื่นๆ และระบบ/วิธีการปกครองแบบประชาธิปไตยก็อยู่บนฐานความเชื่อนี้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมโดยยึดประโยชน์ส่วนตนจึงเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ

2. ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมืองในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของระบบการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการ พรรคการเมืองมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ต่อระบอบประชาธิปไตย คือ หน้าที่คัดเลือกผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม และความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตย ประการหนึ่ง และหน้าที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการที่กำหนดไว้ตามกติกาของประชาธิปไตย อีกประการหนึ่ง แต่การที่พรรคยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนจะทำให้พรรคเป็นเครื่องมือของนักธุรกิจการเมืองที่สนับสนุน/อยู่เบื้องหลังพรรค และการแข่งขันเลือกตั้งนั้น จะใช้รูปแบบวิธีการของประชาธิปไตย แต่เนื้อหาของ การเลือกตั้งมิใช่การแสดงเจตนาารมณ์ของประชาชน แต่เป็นการซื้อหรือแลกเปลี่ยนคะแนนเสียงกับผลประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนที่เป็นประโยชน์ระยะสั้น เพื่อที่จะเข้าไปแสวงหากำไร จึงมีอาจกล่าวได้ว่าพรรคปฏิบัติหน้าที่ของตนตามหลักการทั้งสองข้างต้นอย่างสมบูรณ์

3. ปัญหาการเป็นตัวแทนเจตนาารมณ์ของประชาชน คือ เมื่อพรรคยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน มิได้ให้ความสำคัญกับนโยบาย ซึ่งเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่แก่นของปัญหา ฯลฯ จึงมิได้เกิดการถ่ายทอดเจตนาารมณ์ของประชาชนว่าต้องการให้พรรคแก้ปัญหาเรื่องใด ด้วยวิธีใด ทำให้ ส.ส. ไม่มีพันธะต่อประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องแก้ปัญหาให้ประชาชนก็ได้ และจึงไม่รู้ว่าประชาชนต้องการอะไร ซึ่งปัญหาที่ตามมาก็ได้แก่ การแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง และการคอร์รัปชัน ซึ่งจะทำให้การจัดสรรตำแหน่งมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, เกิดความแตกแยกในรัฐบาล, เกิดปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาล, ผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงาน, เมื่อส่วนรวม, ความชอบธรรมของรัฐบาล, ความชอบธรรมในระบบวิธีการประชาธิปไตย, การรัฐประหาร

4. ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง
5. ปัญหาพฤติกรรมของผู้แทนราษฎร
6. ปัญหาของการแก้ปัญหาที่สาเหตุ/แก่นของปัญหา
7. ปัญหาการรัฐประหาร

8. ปัญหาการไม่เกิดประโยชน์ส่วนรวม

ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในมิติของกระบวนการ และหลักการทั้งสิ้น

จากข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง และเกี่ยวกับประชาชน อาจกล่าวได้ว่าประชาชน และพรรคยังให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนอยู่ ประชาชนนั้นถึงแม้จะให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า แต่ก็ยังให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตนอยู่ และยังให้ความสำคัญกับตัวบุคคลอยู่ ส่วนพรรคนั้นถึงแม้จะให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมแต่เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งก็ยังคงให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตัวประชาชนและตัวบุคคล ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยของไทยยังไม่พัฒนาในมิติของกระบวนการ และมิติของเป้าหมายอย่างเต็มที่ หรืออาจกล่าวได้ว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตยเต็มที่

แนวโน้มในอนาคต

1. การซื้อ-ขายเสียง จะมีความเสี่ยงสูงขึ้น ทำได้ยากลำบากมากขึ้น ซึ่งจะต้องหาวิธีที่แนบเนียนมากขึ้น อีกทั้งจะมีราคาที่สูงขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากประการแรกมีกลุ่มองค์กรเอกชนเกิดขึ้นมากมาย ประกอบกับการพัฒนาการสื่อสารและเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลมากขึ้น รู้ปัญหามากขึ้น และมีจิตสำนึกในประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น จึงไม่ยอมรับประโยชน์ส่วนตนอย่างง่ายตายเช่นที่ผ่านมา อาจมีการต่อรองราคามากกว่าที่เคย ประการที่สอง เนื่องจากค่าของเงินที่ถูกลง ราคาสินค้า และราคาปัจจัยที่ใช้ดำรงชีวิตสูงขึ้น ประการที่สาม เนื่องจากมีการแข่งขันระหว่างพรรคมากขึ้น ทำให้เกิดการต่อสู้เรื่องราคา ประการที่สี่ มีกระแสต่อต้านการซื้อ-ขายมีมากขึ้น และรัฐบาลควบคุมการซื้อ-ขายเสียงอย่างเคร่งครัดจริงจังมากขึ้น การเลือกตั้งครั้งล่าสุดในวันที่ 13 กันยายนนี้ นอกจากรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบการเลือกตั้งตามกฎหมายและประเพณีแล้ว ยังมีประชาชนและกลุ่มพลังที่อยู่นอกสภาและนอกระบบราชการ เข้ามาร่วมรับผิดชอบและติดตามดูแลกระบวนการเลือกตั้งอย่างใกล้ชิดเอาจริงเอาจังด้วย จนทำให้เจ้าหน้าที่หลายคนในท้องถิ่นภูมิภาคถึงกับโอตครวญว่าพวกเขาถูกเล่นงานนอกระบบ และไม่ได้รับความเป็นธรรม กระทั่งถูกข่มขู่แทนที่เขาจะได้ไปข่มขู่ประชาชนคนอื่นฯ ตามธรรมเนียมและประเพณีที่เคยมีมา เป็นต้น (ผู้จัดการ, 9 กุมภาพันธ์ 2535 : 8) ดังนั้นเพื่อความอยู่รอด

และเพื่อผลประโยชน์ของพรรคในระยะยาว เมื่อถึงจุดหนึ่งที่มีการลงทุน/การใช้จ่ายในการซื้อขายเสียง ไม่คุ้มกับประโยชน์ที่จะได้รับกล่าวคือการลงทุนเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น และเสียงมากขึ้น ในที่สุดพรรคจะต้องปรับตัวโดยระบบการเงินเข้าพรรค ระบบงานในพรรคจะต้องชัดเจนเป็นระบบและเปิดเผยกว่าที่เป็นอยู่ จะต้องเน้นฐานการสนับสนุนจากคนในวงกว้างมากขึ้น กล่าวคือจะต้องมีการปรับเป็นพรรคคน (labour oriented party) ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะกระทำได้ก็คือการปรับนโยบายหรือความคิดของพรรคให้มีความสำคัญ และสามารถจะนำไปปฏิบัติได้จริงเมื่อได้รับเลือกตั้ง เพื่อจะสามารถดึงกำลังสนับสนุนทางการเงินจากกลุ่มผลประโยชน์/กลุ่มบุคคลที่จะได้ผลประโยชน์จากการที่นโยบายนั้นได้รับการปฏิบัติ

2. เนื่องจากเงื่อนไขทางการเมืองบางประการเอื้ออำนวย เช่น การยึดมั่นในรูปแบบทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นโอกาสที่พรรคจะพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่องจึงมีมากขึ้น และโอกาสที่จะพัฒนาเป็นพรรคคน (labour oriented party) มีมากขึ้น

จากการศึกษาปัจจัยที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัคร ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้สมัคร	ปัจจัยที่พรรคใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้สมัคร						
	วัสดุอุปกรณ์	ตัวเงิน	เวลา	ตัวบุคคล	ชื่อเสียงของพรรคโดยรวม	การพัฒนาของพรรค	การพัฒนาโครงสร้างของพรรค
ก) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวม	43	46	50	84	69	57	46
ข) คุณสมบัติของผู้สมัครที่เอื้อต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง	41	60	42	92	71	48	36

ข้อมูลจากตารางนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การจะได้มาซึ่งผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการเกิดประโยชน์ส่วนรวมนั้น จะต้องอาศัยเวลา, การพัฒนาระบบงาน, การพัฒนาโครงสร้างพรรคมากกว่า แต่จะต้องอาศัยเงิน, ตัวบุคคล, ชื่อเสียงของพรรค น้อยกว่า จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่จะพัฒนาพรรคให้เป็นพรรคคน (Labour oriented party) และพรรคที่อาศัยนโยบายเป็นตัวดึงกำลังสนับสนุนนั้น ต้องใช้เงินและตัวบุคคลน้อยกว่า แต่ต้องใช้เวลาและระบบงานมากกว่า ซึ่งความไม่แน่นอนทางการเมืองที่ผ่านมา อาจทำให้พรรคไม่สามารถพัฒนาเป็นพรรคคนได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันเงื่อนไขทางการเมืองบางอย่าง เช่น การยึดมั่นในรูปแบบของประชาธิปไตย ถึงแม้จะมีการรัฐประหาร แต่รูปแบบทางการเมืองก็ยังคงอยู่ได้ และพรรคการเมืองก็ได้ถูกยุบเลิก อาจทำให้พรรคมีโอกาสนี้จะพัฒนาระบบงานได้อย่างต่อเนื่องมากขึ้น

3. จากข้อมูลเพื่อการพิสูจน์สมมติฐานทั้ง 2 ข้อ จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับตัวบุคคลอยู่ ซึ่งสาเหตุนี้เป็นเพราะค่านิยมของสังคมไทยประการหนึ่ง เนื่องจากคุณภาพของนโยบาย อีกประการหนึ่ง กล่าวคือนโยบายไม่มีความชัดเจนและปฏิบัติได้จริง อีกทั้งยังมีลักษณะคลุมเครือและคล้ายคลึงกันทุกพรรค เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อาจจะมีอยู่อาจจะมีมากขึ้น (อัมมาร์ สยามวาลา 2536: 41) ดังนั้นการยึดถือตัวบุคคลจึงยังคงมีอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตามในเรื่องของนโยบาย หรือทางเลือกในการแก้ปัญหา นั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นทางเลือกที่ทำให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น แต่ในระยะแรกมีแนวโน้มที่จะเป็นประโยชน์ระดับท้องถิ่นมากกว่าประโยชน์ระดับประเทศ โดยนักการเมืองจะเสนอประโยชน์ระดับท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นที่ตนเองสมัครรับเลือกตั้งให้ความสนับสนุน ซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นก็คือ หากวิธีการดังกล่าวมีระดับความเข้มข้นมาก อาจมีการสร้างคุณค่า แนวคิด ภูมิภาคนิยมหรือท้องถิ่นนิยม เพื่อการคงอยู่ในอำนาจ (ของนักการเมือง) ซึ่งจะนำไปสู่ความแตกแยกและความขัดแย้งระหว่างท้องถิ่น

4. พรรคการเมืองมีแนวโน้มที่จะรับฟังความคิดเห็น และสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น แต่ในระยะแรกผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพรรคและมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของการเมือง จะยังคงเป็นกลุ่มแกนอำนาจเล็กๆในพรรคการเมืองที่มีบทบาทในการเลือกตั้งและในสภาผู้แทนที่อาศัยกติกาประชาธิปไตยและอาศัยพรรคดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่เกิดกับประชาชนทั่วไป เป็นไปเพื่อการสามารถคงอยู่ในอำนาจของกลุ่มแกนอำนาจดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. พรรคควรปรับปรุงระบบการเงินเข้าพรรค ระบบงานในพรรค ให้ชัดเจนเป็นระบบ และเปิดเผยกว่าที่เป็นอยู่ และขยายฐานการสนับสนุนให้กว้างมากขึ้น โดยปรับนโยบายหรือความคิดของพรรค ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อดีงกำลังสนับสนุนจากกลุ่ม/ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง
2. ในส่วนของประชาชนนั้น ถึงแม้ว่าประชาชนในกรุงเทพฯจะมีความตื่นตัวและรู้แก่นของปัญหาตลอดจนยึดประโยชน์ส่วนรวมมาก แต่ประเทศไทยมิได้มีเพียงกรุงเทพฯ ผู้ที่ได้รับเลือกจากประชาชนในชนบทก็จะมาปฏิบัติหน้าที่ในสภาเช่นกัน ดังนั้นชนชั้นกลางในกรุงเทพฯควรที่จะได้มีส่วนผลักดันให้เกิดการกระจายประโยชน์ไปสู่ชนบท เพื่อให้การซื้อ-ขายเสียงในชนบทลดลง
3. การศึกษานี้ เป็นการศึกษาพรรคการเมืองและประชาชนในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ ดังนั้นน่าจะมีการศึกษาต่อไป โดยศึกษาพรรคการเมืองและประชาชนในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม คือศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้พรรคยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน ว่าเป็นปัจจัยภายในพรรคเอง หรือสภาพแวดล้อมที่ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนา
4. น่าจะมีการศึกษาต่อไปว่า หากปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พรรคยึดประโยชน์ส่วนตัวของประชาชน คือพฤติกรรมและทัศนคติของประชาชน พรรคการเมืองมีบทบาทในการยกระดับจิตสำนึกของประชาชนมากน้อยเพียงใด ด้วยวิธีใด และเพราะเหตุใด
5. น่าจะมีการศึกษาลงไปในมิติที่ลึกกว่าเดิม ในส่วนของนโยบาย และการพัฒนาประชาธิปไตย